

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Діджитал-облік і контроль»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Організація і методика обліку, аналізу та контролю
розрахунків з покупцями та постачальниками (на прикладі
ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»)**

ШИФР КРМ.ЦТФО.1.154-03.1.15

Здобувача _____ Іванов А.Е.

Керівник _____ проф. Ткачук Г.О.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "10" червня 2024 р., протокол № 15.

Завідувачка кафедри

цифрових технологій фінансових операцій _____ Галина ТКАЧУК

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра – Цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Діджитал-облік і контроль»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри
цифрових технологій фінансових операцій

«____»_____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Іванова Артура Едуардовича

1. Тема роботи ***«Організація і методика обліку, аналізу та контролю розрахунків з покупцями та постачальниками (на прикладі ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»)»***

Затверджена наказом ОНТУ від **04 квітня 2024 року** наказ №154-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***5 червня 2024 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2022-2023 р.р.***

4. Перелік питань, які потрібно розробити ***Теоретичні аспекти обліку і контролю розрахунків з покупцями та постачальниками. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2022-2023 роки. Організація обліку і контролю розрахунків з покупцями та постачальниками на підприємстві. Висновки та пропозиції.***

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 лютого 2024 р.**

Керівник _____ проф. Ткачук Г.О

Завдання прийняв до виконання _____ Іванов А.Е.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	14.02.24 - 20.03.24	
2. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства	21.03.24 - 21.04.24	
3. Організація обліку і контролю розрахунків з покупцями та постачальниками на підприємстві	22.04.24 - 28.05.24	
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	29.05.24 - 5.06.24	

Здобувач- дипломник _____ Іванов А.Е.

Керівник роботи _____ проф. Ткачук Г.О

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Іванов А.Е. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему «Організація і методика обліку, аналізу та контролю розрахунків з покупцями та постачальниками (на прикладі ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»)

Кваліфікаційна робота містить три розділи, вступ і висновки.

В першому розділі розкрита теоретична сутність розрахунків з покупцями і постачальниками. Повна теоретична характеристика фінансового та податкового обліку розрахунків на основі Положень бухгалтерського обліку, а також досвід використання цих стандартів в обліковій практиці підприємств.

В другому розділі наведена техніко-економічна характеристика ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС», а також фінансовий аналіз діяльності підприємства за два роки. особливості аудиту розрахунків з покупцями та постачальниками.

Охарактеризовано особливості контроль розрахункових операцій з покупцями та постачальниками. Підготовлено робочі документи аудитора за якими проведено аудиторську перевірку.

В третьому розділі охарактеризовані конкретні положення облікової політики ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС», організація бухгалтерського обліку на ньому, а також стан бухгалтерського фінансового та податкового обліку розрахунків з покупцями і постачальниками.

У висновках наведені конкретні пропозиції щодо поліпшення ефективності діяльності ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 82 с.
таблиць	– 39
рисунків	– 5
додатків	– 18

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ	9
1.1. Сутність і зміст дебіторської заборгованості по розрахунках з покупцями і постачальниками	9
1.2. Нормативне забезпечення обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	17
1.3. Теоретичні основи обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	22
Висновки до першого розділу	32
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА МЕТОДИКА АУДИТОРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ У ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	34
2.2. Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»	37
2.3. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з покупцями та постачальниками	56
Висновки до другого розділу	66
3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ У ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»	68
3.1. Характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві	68
3.2. Характеристика бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і постачальниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»	70
Висновки до третього розділу	78
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується скороченням обсягів виробництва, дефіцитом кредитних та інвестиційних ресурсів, зменшенням обігових коштів, збільшенням обсягів дебіторської заборгованості, а саме по розрахунках з покупцями та постачальниками. Криза неплатежів призводить до гальмування розвитку ринків, на яких працюють підприємства. Ускладнивши роботу значної частини вітчизняних підприємств, вона розповсюджується та охоплює усе більшу кількість секторів і галузей економіки країни, несе із собою збитки, втрату ліквідності, заморожування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. А процес створення належних умов для провадження господарських розрахунків стримується недосконалим законодавством і прорахунками в його практичному застосуванні.

Виникнення розрахунків з покупцями та постачальниками та їх зміни пов'язані з розвитком товарного виробництва та обігу. Забезпечення безперервності руху капіталу на всіх трьох стадіях його перетворення – грошового на продуктивний, продуктивного на товарний, товарного на грошовий – можливо за допомогою здійснення купівлі-продажу, що відбувається в межах відповідної розрахунково-платіжної системи. За своєю суттю вона повинна збалансувати товарно-грошові потоки і забезпечити стабільність задоволення боргових вимог між учасниками господарського обороту.

Правильна організація бухгалтерського обліку, документування та відображення розрахунків з покупцями та постачальниками є критичною для успішної діяльності підприємства. Часто спостерігається плутання між розрахунками із покупцями та постачальниками і фактичним погашенням заборгованості. Це призводить до того, що розрахунки сприймаються лише як оплата, що вужче відображає реальний стан заборгованості перед покупцями та постачальниками. В результаті цього спотворюються дані бухгалтерського обліку щодо стану розрахунків на підприємстві.

У контексті адаптації національної економічної системи України до вимог ринкової економіки та міжнародних стандартів виникає низка проблем,

які потребують уважного аналізу та вирішення. Однією з таких ключових проблем є оптимізація взаєморозрахунків з покупцями та постачальниками. Успішне вирішення цього питання визначає ефективність функціонування не лише економіки в цілому, а й кожного окремого підприємства. Таким чином, питання розрахункових відносин з покупцями та постачальниками є наразі актуальним в Україні та має вирішальне значення для її стабільного розвитку.

Основою для ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є якісний облік розрахунків з покупцями і постачальниками. Тому актуальним для кожного підприємства є належна організація обліку розрахунків з покупцями і постачальниками, що сприяє посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків та попередженням виникнення безнадійних боргів.

Питання обліку і контролю розрахунків з покупцями та постачальниками, аналізу дебіторської заборгованості розглядались провідними вітчизняними науковцями з бухгалтерського обліку, зокрема Ф.Ф. Бутинцем, Й.Я. Даньківом, М.С. Пушкарем, В.В. Сонком, Л.К. Суком, Р.Л. Хом'яком, Н.В. Чабановою та іншими. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовило актуальність даного дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи. Дослідження стану обліку, організації аналізу та контролю розрахунків з покупцями та постачальниками на матеріалах діючого підприємства, а також розробка практичних рекомендацій по удосконаленню організації обліку даних розрахунків.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- здійснити огляд нормативно-правових документів, що регламентують облік дебіторської і кредиторської заборгованості та розрахунків ;
- поглибити та узагальнити теоретико-методологічні аспекти обліку розрахунків з покупцями і постачальниками;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» та здійснити фінансовий аналіз за 2022-2023 роки;
- проаналізувати особливості первинного, аналітичного та синтетичного обліку розрахунків з покупцями і постачальниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»;
- систематизувати порядок проведення контролю розрахунків з покупцями і постачальниками;

– виявити недоліки в організації обліку і контролю розрахунків ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» з покупцями і постачальниками та запропонувати шляхи їх удосконалення.

Об'єктом дослідження є розрахунки з покупцями і постачальниками в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, організаційних, методичних та практичних аспектів з обліку, аналізу і контролю розрахунків з покупцями і постачальниками.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи були використані такі методи, як: метод спостереження, методи аналізу й синтезу, монографічний метод, діалектичний метод, індукції та дедукції, а також метод узагальнення. Документальне оформлення операцій з покупцями і постачальниками розглянуто за допомогою системного вивчення господарських процесів. Результати досліджень зображені з використанням схематичних і графічних методів.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені проблематиці обліку і контролю розрахунків з покупцями і постачальниками, законодавчі акти національного та міжнародного рівня, звітність, облікові регістри та організаційно-розпорядчі матеріали ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС», ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці напрямів вдосконалення обліку, аналізу та контролю розрахунків з покупцями і постачальниками та впровадженні їх на підприємстві.

Найбільш суттєві результати, одержані особисто автором, що характеризують наукову новизну дослідження, такі:

- удосконалено схему проведення контролю розрахунків з покупцями і постачальниками з метою підтвердження даних звітності підприємства.
- узагальнено перелік нормативних актів та внутрішніх регламентів, що регулюють питання обліку розрахунків з покупцями і постачальниками;
- рекомендовано основні правила заповнення податкової накладної
- узагальнено порядок оподаткування операцій з покупцями та постачальниками ;
- сформульовано правила списання безнадійної дебіторської заборгованості в податковому та фінансовому обліку;

- впроваджено робочі документи, щодо оформлення результатів інвентаризації розрахунків підприємства з дебіторами і кредиторами;

Практичне значення одержаних результатів. Розроблена й запропонована в кваліфікаційній роботі методика проведення контролю розрахунків з покупцями і постачальниками дає змогу отримати оперативну інформацію про ефективність виробничо-фінансової діяльності підприємства. Окремі положення роботи були використані для поліпшення організації обліку розрахунків з покупцями і постачальниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

1.1. Сутність і зміст заборгованості по розрахунках з покупцями і постачальниками

Між суб'єктами господарювання постійно виникають розрахункові відносини у процесі їхньої діяльності, пов'язані з формуванням основних та оборотних засобів, придбанням товарно-матеріальних цінностей, розподілом прибутку, продажем продукції та наданням послуг.

Процес продажу товарів і розрахунків з покупцями та постачальниками за передані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги є одним із найважливіших, оскільки розрахунки між підприємствами та організаціями є необхідною ланкою розширеного відтворення. Від цього залежить не лише кінцевий результат діяльності підприємств і їхній фінансовий стан, але й економічне зростання країни в цілому через підвищення ВВП.

Дебіторська заборгованість згідно з П(С)БО 10 – це заборгованість дебіторів перед підприємством на конкретну дату [51]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що дебіторська заборгованість є конкретною сумою грошей або їх еквівалентів, яку підприємство має право отримати від покупця або замовника в певний період. Облік дебіторської заборгованості не обмежується показниками на початок і кінець звітного періоду. Дані можуть змінюватися щоденно, що впливає на прийняття рішень щодо організації діяльності підприємства в цілому, зокрема на надходження коштів від реалізації [3].

Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні кошти, їх еквіваленти або інші активи.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів організації на конкретну дату.

Заборгованість виникає через те, що зустрічні зобов'язання за договором рідко виконуються одночасно. На практиці спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, в результаті чого вона отримує право вимагати компенсацію за заборгованістю, а інша сторона зобов'язується цю заборгованість оплатити. Таким чином, перша сторона отримує зобов'язання перед кредитором погасити заборгованість, яка називається кредиторською заборгованістю.

Розмір дебіторської заборгованості визначається багатьма факторами, які поділяються на зовнішні та внутрішні. Існують фактори, що впливають на формування розміру дебіторської заборгованості (рис. 1.1.).

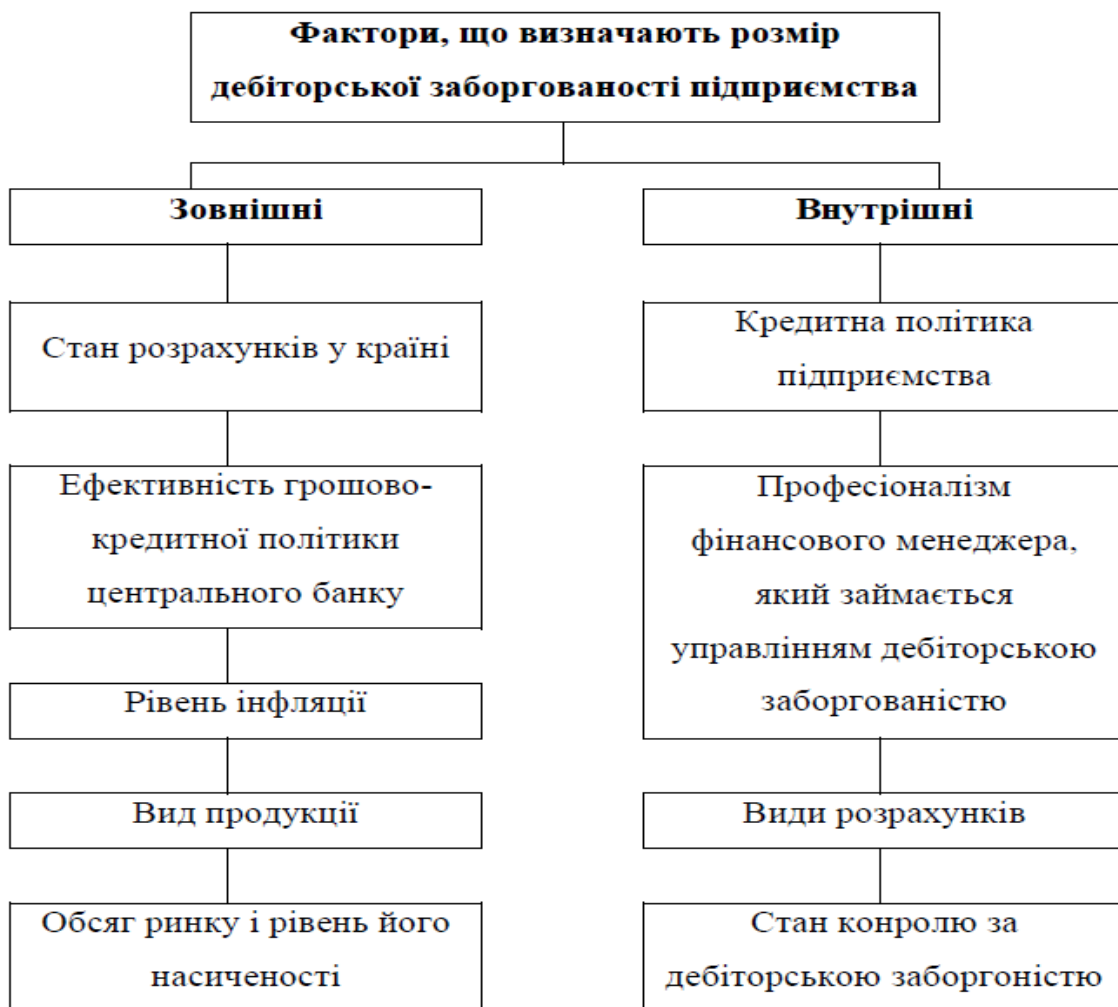

Рис. 1.1. Фактори, що визначають розмір дебіторської заборгованості підприємства

До зовнішніх факторів належать рівень інфляції та вид продукції, тоді як до внутрішніх факторів – грошово-кредитна політика організації, види розрахунків тощо. Зовнішні фактори не залежать від діяльності організації, і впливати на них складно. Внутрішні фактори залежать від рівня компетентності фінансових менеджерів у керуванні дебіторською заборгованістю. У вітчизняних джерелах науковці по-різному трактують дебіторську заборгованість. Наприклад, А.М. Мороз визначає дебіторську заборгованість як суму боргів, що належать підприємству, організації або установі від юридичних осіб, і виникають у процесі господарської діяльності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Економічний зміст категорії « Дебіторська заборгованість »

№	Автор, джерело	Визначення
1.	Берега С.Л. [6]	Сума боргів юридичних і фізичних осіб перед підприємством
2.	Шевчук В. А. [77]	Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконувати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку їх оплати.
3.	Іванілов О.С. Смачило В.В. Дубровська Є.В. [26]	Складова оборотного капіталу, яка передбачає певні вимоги до юридичних чи фізичних осіб щодо оплати товарів, робіт, продукції.
4.	Рибалко О. М. [64]	Борг підприємству, організації, фізичній особі, що виник у процесі господарських відносин з іншими юридичними і фізичними особами.
5.	Яструбський М. Я. [79]	Сума боргів юридичних та фізичних осіб, що виникли внаслідок минулих подій і зафіксовані на певну дату.
6.	Сурніна К.С. [69]	Матеріальні ресурси, що не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з кругообігу грошових коштів.
7.	Дубровська Є.В.[23]	Неоплачені юридичними та фізичними особами послуги з транспортування вантажів та/або вилучені кошти з кругообігу підприємства, що мають документальне підтвердження, яке надає право на отримання боргу в вигляді грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко визначають дебіторську заборгованість як заборгованість юридичних або фізичних осіб, яка виникла в результаті господарської діяльності підприємства, організації або установи [25, с. 73]. В.Г. Золотогоров вважає дебіторську заборгованість сумою боргів, які належать підприємству, організації, установі або підприємцю від фізичних чи юридичних осіб через господарські відносини з ними. М.П. Войнаренко та Н.А. Пономарьова у своїй класифікації називають дебіторську заборгованість коштами в розрахунках [13, с. 26].

М.П. Войнаренко та Н.А. Пономарьова визначають кошти в розрахунках як зобов'язання інших підприємств або осіб перед даною організацією, наприклад, борги покупців, що виникають у зв'язку з тим, що оплата за готову продукцію здійснюється відповідно до умов, установлених правилами, через відповідний строк після отримання продукції. Сюди входять також витрати на працю працівників підприємства, які отримують грошові кошти під звіт для покриття витрат. Після завершення завдання працівник (підзвітна особа) має надати звіт про використання отриманої суми, а непотрачені кошти повернути до каси. Ці розрахунки відомі як розрахунки з підзвітними особами [13, с. 28].

Після аналізу різних наукових шкіл щодо визначення дебіторської заборгованості можна виділити три основні підходи до цього питання.

Перший напрямок включає авторів, які визнають, що дебіторська заборгованість означає рахунки розрахунків з покупцями і замовниками, які не були сплачені у встановлений строк.

Другий напрямок охоплює науковців, які розглядають дебіторську заборгованість як зобов'язання інших підприємств та осіб перед нашим підприємством.

Третій напрямок вчених визначає дебіторську заборгованість як кошти, що належать даному підприємству і тимчасово перебувають у інших підприємств або осіб, і повинні бути повернені нашому підприємству після закінчення відповідного терміну.

Все ще є невирішені питання щодо обліку безнадійної дебіторської заборгованості, визначення окремих категорій, урахування ризиків та поліпшення методики відображення розрахунків з покупцями і замовниками, а також класифікації заборгованості.

Раціональна організація контролю за станом розрахунків з фізичними та юридичними особами має на меті укріплення договірної та розрахункової дисципліни, виконання зобов'язань по поставці продукції в зазначеному асортименті та якості, підвищення відповідальності за дотриманням платіжної дисципліни, скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості, прискорення оборотності оборотних коштів, покращення фінансового стану підприємства.

Дебіторська заборгованість представляє собою суму коштів, яку покупці та замовники зобов'язані сплатити підприємству за отримані товари, роботи чи послуги. Ця заборгованість виникає протягом нормального операційного циклу або повинна бути погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Вона є важливою складовою оборотного капіталу, а також передбачає конкретні вимоги до фізичних або юридичних осіб щодо оплати товарів та послуг.

Висока частка дебіторської заборгованості в структурі активів підприємства знижує його ліквідність і фінансову стійкість, а також підвищує ризик фінансових втрат. Чітка організація обліку розрахунків з покупцями і замовниками має велике значення, оскільки вона безпосередньо впливає на швидкість обороту коштів. Своєчасне отримання платежів сприяє підвищенню рівня платоспроможності та абсолютної ліквідності будь-якого економічного суб'єкта.

У умовах ринкової економіки виникнення підприємств, установ і організацій різних форм власності супроводжується встановленням розрахункових відносин між ними, що здійснюються як на готівковій, так і на безготівковій основі. При цьому як підприємства, так і кредитні установи зобов'язані дотримуватись чинного

законодавства та банківських правил, постійно вдосконалювати системи розрахунків в Україні, сприяти прискоренню платежів і зміцненню розрахункової дисципліни. Це питання є дуже актуальним на сучасному етапі розвитку національної економіки.

Керівництво підприємства повинне мати достовірну інформацію про стан розрахунків з покупцями та замовниками. Надійність цієї інформації передбачає ведення обліку відповідно до законодавства, своєчасний контроль і аналіз стану взаєморозрахунків і заборгованості.

При відвантаженні продукції підприємство часто надає кредит покупцям, тому протягом часу від відвантаження до отримання оплати підприємство утримується у вигляді дебіторської заборгованості. Також може виникати кредиторська заборгованість при розрахунках з постачальниками за товари, роботи або послуги, які оплачуються пізніше або за іншими умовами.

У ході господарської діяльності суб'єкти господарювання встановлюють розрахункові взаємовідносини. Ці відносини охоплюють формування основних та оборотних засобів, реалізацію продукції і надання послуг, закупівлю товарно-матеріальних цінностей та розподіл прибутку.

Основну частину розрахункових операцій складають розрахунки підприємства з контрагентами. Найважливішими контрагентами для підприємства є його покупці та замовники.

Покупці — це юридичні або фізичні особи, які придбають продукцію від підприємства-продавця або у інших організацій для подальшої реалізації. Замовники, зі свого боку, є юридичними та фізичними особами, що замовляють виконання робіт або надання послуг від підприємств.

Основні завдання бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і замовниками включають:

- оформлення операцій по руху грошових коштів і розрахунків вчасно і правильно.
- контроль за використанням коштів у розрахунках відповідно до їх призначення.
- слідкування за дотриманням форм розрахунків, які встановлені в договорах з покупцями і замовниками.
- своєчасна звірка розрахунків з дебіторами для уникнення простроченої заборгованості.

Основні завдання організації обліку дебіторської заборгованості включають наступне:

1. Визначення критеріїв класифікації дебіторської заборгованості.
2. Вибір методу для визначення резерву сумнівних боргів.
3. Розробка графіку документообігу для підтвердження виникнення дебіторської заборгованості та передачі цієї інформації виконавцям.
4. Вибір облікових регістрів для відображення дебіторської заборгованості та її передача конкретним виконавцям.
5. Організація передачі інформації з облікових регістрів до центральної бухгалтерії для відображення у звітності.

Головними завданнями управління дебіторською заборгованістю є:

1. Збільшення обсягів продажів через надання комерційного кредиту та зростання прибутку.
2. Підвищення конкурентоспроможності за допомогою відстрочення платежів.
3. Оцінка ризику несплати рахунків покупцями.
4. Прогнозування розміру резерву сумнівних боргів.
5. Надання рекомендацій щодо зменшення кількості неплатоспроможних покупців.
6. Систематизація та аналіз інформації про покупців і дебіторів підприємства.
7. Контроль за заборгованістю, яка ще не наступила до сплати, та за строковою заборгованістю.

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з певною сукупністю процесів які складають кругообіг коштів на підприємстві. Серед цих процесів чільне місце займає процес постачання, як початкова стадія кругообігу. Процес придбання предметів та засобів виробництва є важливою передумовою для здійснення основної діяльності підприємства і одним із основних господарських процесів кругообігу капіталу, який здійснюється в ході нормального операційного циклу діяльності будь-якого підприємства.

Крім закупівлі цінностей, в ході господарської діяльності, у господарюючих суб'єктів виникає також необхідність придбання різного роду робіт та послуг і тоді підприємства вступають у відносини з підрядниками.

Отже, основними контрагентами підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники, а при отриманні робіт та послуг - підрядники.

Зобов'язання підприємства перед постачальниками та підрядниками є короткостроковими згідно з умовами постачання товарів або послуг [71]. Ці зобов'язання регулюються угодами про купівлю-продаж, укладеними з постачальниками або підрядниками.

Одним з основних елементів поточних зобов'язань є кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками. Це відображає зобов'язання підприємства перед кредиторами за отримані товари, матеріальні цінності, основні засоби, нематеріальні активи, роботи або послуги [40].

Кредиторська заборгованість формується через покупку матеріальних цінностей з відстрочкою платежу, що називається товарним кредитом. У випадку оплати передплатою або авансом виникає дебіторська заборгованість за виданими авансами.

Постачальниками вважаються фізичні та юридичні особи, які постачають сировину, матеріали, паливо, будівельні матеріали, малоцінні та швидкозношувані товари, необоротні активи або інші цінності.

Підрядниками є спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які здійснюють будівельно-монтажні роботи за договорами підряду при будівництві, ремонті, реконструкції та модернізації необоротних активів.

Процес постачання (придбання) включає операції, спрямовані на забезпечення підприємства необхідними предметами та засобами праці для здійснення його господарської діяльності.

Основне завдання процесу постачання полягає в забезпеченні потреб виробничого процесу у ресурсах, таких як сировина, матеріали, паливо, упаковка, запасні частини, малоцінні і швидкозношувані предмети і т.д. Цей процес є важливою передумовою для здійснення основної діяльності підприємства і має відбуватися безперервно та рівномірно, оскільки будь-який дисбаланс може негативно позначитися на кінцевому результаті господарської діяльності.

Стаття 264 Господарського кодексу України регулює, що постачання матеріально-технічних ресурсів та продукції виробничого призначення, а також товарів для народного споживання, як власного виробництва, так і придбаних у інших суб'єктів господарювання, здійснюється через укладення договорів купівлі-продажу [16].

Договір визначається як угода між двома або більше сторонами, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх цивільних прав і обов'язків [78].

Господарські зв'язки є необхідною умовою функціонування підприємства, оскільки вони забезпечують безперебійність постачання, неперервність виробничого процесу і своєчасність відвантаження, а також реалізацію продукції (робіт, послуг). Ці зв'язки фіксуються через укладення договорів, за якими одне підприємство виступає постачальником товарів, робіт чи послуг, а інше - їх покупцем, споживачем і платником. В таких договорах визначаються: вид поставлених матеріальних цінностей, виконувані роботи і послуги, комерційні умови постачання, обсяги і вартісні показники, терміни відвантаження (виконання) матеріальних цінностей і умови розрахунків між сторонами (платіжні умови). Постачальниками і підрядниками можуть бути організації, що постачають сировину, інші матеріальні цінності, надають різні послуги (електроенергію, пару, воду і т.д.) і виконують різні види робіт (ремонт основних засобів і т.д.).

Постачальник - це юридична або фізична особа, яка постачає товарно-матеріальні цінності (такі як сировина, матеріали, паливо, будівельні матеріали, запчастини, товари), надає послуги (наприклад, електроенергію, газ, воду, пару) або виконує роботи (включаючи поточний і капітальний ремонт основних засобів) замовникам відповідно до угод або договорів.

Фінансовий стан постачальника в будь-який момент характеризується його дебіторською та кредиторською заборгованістю перед іншими учасниками. У бухгалтерському обліку та в П(С)БО 1 визначено, що зобов'язання - це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що мають економічну вигоду. Заборгованість є станом розрахунків за фінансовими зобов'язаннями на будь-який момент часу.

Кредиторська заборгованість відображає грошові кошти, що суб'єкт тимчасово використовує для власних потреб і зобов'язаний повернути їх юридичній або фізичній особі. Кредитори можуть бути юридичними або фізичними особами, які підприємство заборгувало певні суми грошей, їх еквіваленти чи інші активи в результаті минулих операцій.

У ході господарської діяльності підприємств можуть виникати обставини, такі як фінансова неплатоспроможність, банкрутство або надзвичайні події, що призводять до несвоєчасного виконання зобов'язань або припинення їх здійснення. Це може призвести до утворення як дебіторської заборгованості (при здійсненні передоплат), так і кредиторської заборгованості (у разі отримання товарів чи послуг за кредитом).

Для ефективного управління обліком важливо своєчасно перевіряти розрахунки з постачальниками та підрядниками і запобігати простроченням кредиторської заборгованості.

Виходячи з цього, можна було визначено основні завдання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками:

- формування первинних документів для відображення розрахункових відносин з постачальниками та підрядниками;
- своєчасна та повна реєстрація даних первинного обліку в регістрах;
- контроль за своєчасним погашенням кредиторської заборгованості;
- контроль за дотриманням порядку проведення розрахункових операцій;
- забезпечення правильної оцінки зобов'язань;
- забезпечення виконання умов контрактів, договорів та угод купівлі-продажу;
- своєчасне та об'єктивне висвітлення розрахункових операцій у звітності

1.2. Нормативне забезпечення обліку розрахунків з покупцями і постачальниками

Методологічні принципи формування інформації про дебіторську та кредиторську заборгованість у бухгалтерському обліку регулюються відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» і П(С)БО 11 «Зобов'язання». Ці нормативи застосовуються до всіх підприємств, за винятком бюджетних установ. Для правильного ведення обліку слід керуватися також іншими положеннями П(С)БО.

Правове регулювання бухгалтерського обліку включає систему законодавчих і нормативних актів, які визначають порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства. Ці акти мають ієрархічну структуру.

Дотримуючись цієї системи нормативно-правової бази, щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками можна представити у вигляді таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Нормативно-правові акти, які регулюють розрахункові операції з покупцями та постачальниками

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV [58]	Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні

Продовження табл. 1.2

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
2.	Цивільний кодекс України [75]	Регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників
3.	Господарський кодекс України [16]	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності
4.	Податковий кодекс України [57]	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки
5.	Закон України від 05.04.2001 р. № 2346 «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [63]	Визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів в межах України, а також встановлює відповідальність суб'єктів переказу (ст. 6); встановлює коло осіб, яким банки мають право відкривати рахунки, а також орган (Національний банк України), який встановлює порядок відкриття банками рахунків та їх режими (ст.7)
6.	Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX «Про платіжні послуги» [62]	Визначає поняття та загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні, встановлює виключний перелік платіжних послуг та порядок їх надання, категорії надавачів платіжних послуг та умови авторизації їх діяльності, визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, загальні засади випуску та використання в Україні електронних грошей та цифрових грошей Національного банку України, установлює права, обов'язки та відповідальність учасників платіжного ринку України, визначає загальний порядок здійснення нагляду за діяльністю надавачів платіжних послуг, надавачів обмежених платіжних послуг, порядок здійснення оверсайта платіжної інфраструктури.

Основу законодавчої бази складають такі акти:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає правові принципи регулювання, організацію та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Цей Закон поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності [83].

2. Цивільний кодекс України, який регулює цивільні відносини, засновані на принципах юридичної рівності, вільного волевиявлення та майнової самостійності учасників [75].

3. Господарський кодекс України, що встановлює правові основи господарської діяльності відповідно до Конституції України. Він визначає сутність госпо-

дарських зобов'язань, причини їх виникнення, суб'єктів господарювання, між якими вони виникають, а також умови та підстави для припинення таких зобов'язань [16].

4. Податковий кодекс України регулює відносини у сфері сплати податків і зборів, установлює перелік податків і зборів, що справляються в Україні, а також визначає порядок їх збору, платників, їх права та обов'язки [57].

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку є нормативно-правовим актом, затвердженим Міністерством фінансів України, що встановлює принципи і методи ведення бухгалтерського обліку і підготовки фінансової звітності. Однією з основних положень, що регулюють діяльність підприємств у відносинах з постачальниками та підрядниками, є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку "Загальні вимоги до фінансової звітності". Цей стандарт визначає цілі, структуру та принципи складання фінансової звітності, а також вимоги до визнання та розкриття її складових елементів. Норми цього стандарту застосовуються до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (за винятком бюджетних установ) [47].

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" визначає методологічні принципи для формування інформації про зобов'язання та її відображення в фінансовій звітності. Ці норми застосовуються всіма юридичними особами, крім бюджетних установ [52].

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" визначає методологічні засади для обліку витрат підприємства та їх розкриття у фінансовій звітності [55].

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти" визначає методологічні засади для обліку доходів та витрат, пов'язаних з виконанням будівельних контрактів, та їх відображення у фінансовій звітності.

Окрім законів та положень є також інші нормативно - правові акти, документи, інструкції та постанови, що мають важливе та практичне значення для організації обліку в цілому та розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві, що представлено в таблиця 1.3.

Згідно з Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», безготівкові розрахунки включають перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перекази банками коштів, внесених готівкою, на рахунки отримувачів за дорученням підприємств і фізичних осіб.

Таблиця 1.3 - Нормативні документи (інструкції, положення, постанови), що регулюють розрахунки з покупцями та постачальниками

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» (затверджено постановою НБУ №22 від 21.01.2004 р.) [61]	Встановлює загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України
2	Інструкція «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за якістю» № П-6 від 25.04.66 р. [29]	Регулює вимоги та правила щодо приймання товарів за якістю, комплектністю
3	Інструкція «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю» № П-7 від 15.06.65 р. [30]	Регулює вимоги та правила щодо приймання товарів народного споживання за кількістю
4	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [49]	Затверджує типовий план рахунків
5	Постанова Кабінету Міністрів «Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення» від 29 квітня 1999 р. № 750 [60]	Відображення результатів суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості. Заходи щодо скорочення кредиторської та дебіторської заборгованості
6	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджено Мінфіном України від 24.05.95 р. № 88 [56]	Визначення та порядок оформлення первинних документів та облікових регістрів, виправлення в них помилок, організація документообігу.

Ці операції здійснюються банком на основі розрахункових документів у паперовій або електронній формі.

Інструкція також регулює:

- усі види безготівкових розрахунків і порядок їх виконання;
- порядок списання коштів з банківського рахунку;
- правила документообігу;
- порядок нарахування штрафних санкцій. [61].

Інструкція щодо приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю застосовується у випадках, коли стандарти, технічні умови, умови поставки або інші обов'язкові правила не встановлюють інший порядок приймання продукції та товарів за якістю, комплексністю та тари під продукцію або товари [30].

На основі всіх цих документів на підприємстві розробляються внутрішні документи обліку розрахунків з покупцями та замовниками, що наведені у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 - Внутрішні робочі документи, що регулюють облік розрахунків з покупцями та постачальниками

№ п/п	Назва нормативного документу	Основний зміст
1	Облікова політика підприємства	Визначає способи організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, з урахуванням конкретних умов його діяльності.
2	Робочий План рахунків	Кожне підприємство розробляє для себе робочий план рахунків, включаючи до нього лише ті рахунки, що мають практичне застосування на даному підприємстві. Робочий план рахунків затверджується керівником підприємства. Але порядок використання кожного рахунка є незмінним, встановленим інструкцією зі застосування плану рахунків.
3	Розробленні первинні документи	Кожне підприємство має право розробити власні спеціалізовані первинні документи, за умови наявності в них обов'язкових реквізитів (з метою внутрішнього управлінського обліку).

Для ефективної організації обліку та аналізу розрахунків з покупцями та постачальниками на підприємствах доцільно використовувати наказ про облікову політику підприємства, що є сукупністю принципів, методів і процедур для організації системи обліку цього процесу.

Облікова політика підприємства повинна враховувати такі важливі фактори:

- форму власності та організаційно-правову структуру підприємства;
- вид економічної діяльності, що визначає особливості та умови облікової роботи;
- параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатури продукції, чисельності працівників тощо;
- відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання.

Для раціональної організації розрахунків з покупцями та замовниками в наказі про облікову політику, зокрема, зазначається необхідність проведення інвентаризації активів та зобов'язань [12].

Оскільки план рахунків призначений для застосування в усіх галузях економіки, кожне конкретне підприємство використовує лише частину синтетичних рахунків, передбачених планом. Тому кожне підприємство створює свій робочий план рахунків, включаючи лише ті, що мають практичне значення для його діяльності. Робочий план рахунків затверджується керівником підприємства. Однак порядок використання кожного рахунку залишається незмінним і визначається інструкцією із застосування плану рахунків. Стабільність плану рахунків є важливою передумовою для підвищення якості облікової роботи [76].

1.3. Теоретичні основи обліку розрахунків з покупцями і постачальниками

Установлення господарських відносин суб'єкта підприємницької діяльності з іншими фізичними та юридичними особами передбачає виникнення між ними певних прав та зобов'язань. Під зобов'язаннями сторін у цивільному законодавстві розуміють усі дії, які кожна зі сторін договору повинна виконати на користь іншої сторони, і які обумовлені договором, адміністративними актами, юридичними вчинками та іншими підставами, що не суперечать законодавству [6].

На відміну від цього, у бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання виникають не в момент укладення договору, а після виконання однією зі сторін передбачених у ньому дій (або бездіяльності), внаслідок яких утворюється заборгованість однієї сторони перед іншою.

Заборгованість виникає через те, що одночасне виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором трапляється вкрай рідко. Зазвичай, спочатку свої зобов'язання виконує одна зі сторін, у результаті чого у неї з'являється право вимагати компенсацію за заборгованістю, а у іншої сторони виникає обов'язок оплатити цю заборгованість. Таким чином, у бухгалтерському обліку перша сторона отримує актив у вигляді дебіторської заборгованості, а у іншої сторони з'являється зобов'язання перед кредитором погасити цю заборгованість, яка називається кредиторською заборгованістю [22].

Тому правильна організація розрахунків вимагає суворого дотримання фінансової дисципліни, своєчасної оплати боргів за зобов'язаннями та забезпечення своєчасного надходження коштів за реалізовану продукцію і надані послуги.

Дебіторська заборгованість вважається активом, якщо є ймовірність отримання майбутніх економічних вигод і можливість достовірного визначення її суми. Критерії визнання такого активу наведено в додатку А.

У бухгалтерському обліку дебіторська заборгованість відображається як результат цивільних зобов'язань, що виникають внаслідок угоди, зазвичай у формі договору між сторонами, які можуть бути юридичними чи фізичними особами. Ця угода передбачає, що одна сторона (кредитор) зобов'язується надати визначені цінності або виконати роботи, а інша сторона (дебітор) зобов'язується сплатити визначену суму у встановлені строки [34].

Договір зобов'язує одну сторону – кредитора – надати цінності або виконати роботи, послуги (товарна частина угоди), а другу сторону – дебітора – оплати-

ти у строки, встановлені договором, виконання зобов'язання першою стороною.

Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які за минулі події заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [43].

Майбутня економічна вигода від дебіторської заборгованості полягає у тому, що коли ця заборгованість буде погашена, ми отримаємо грошові кошти або їх еквівалент на банківський рахунок від факторингової операції. Факторинг - це фінансово-комерційна послуга, де банки та інші фінансові організації покупають борги підприємств, які виникають з оплати поставлених товарів і виконаних робіт або послуг.

Дебіторська заборгованість може бути погашена різними способами, такими як бартерні операції чи отримання дивідендів акціями інших підприємств. У бухгалтерському обліку зобов'язання підприємства виникають не в момент укладення договору, а після виконання сторонами передбачених у ньому дій або бездіяльності, що призводить до заборгованості однієї сторони перед іншою. Виникнення заборгованості зазвичай пов'язане з тим, що виконання зобов'язань обома сторонами одночасно відбувається рідко.

Зазвичай, одна сторона спершу виконує свої зобов'язання, що створює у неї право вимагати компенсації за заборгованість. У той же час, інша сторона має обов'язок оплатити цю заборгованість. Таким чином, у бухгалтерському обліку першої сторони з'являється зобов'язання перед кредитором щодо виплати цієї заборгованості, відомої як кредиторська заборгованість.

Затримка оплати за отримані матеріальні цінності або несвоєчасне надходження коштів за реалізовану продукцію та послуги призводить до фінансових труднощів у веденні господарства [44, с. 211].

Наукова класифікація є методом дослідження множини об'єктів шляхом їх поділу на класи за загальною ознакою з метою розуміння сутності, змісту, ступеня схожості і відмінностей між ними.

Класифікація – результат упорядкованого розподілу об'єктів заданої множини (тобто, термін “класифікація” застосовується в двох значеннях: метод дослідження, що формується в розподілі досліджуваних об'єктів на підмножини, і результат, одержаний в результаті такого розподілу).

Ознака класифікації - це характеристика об'єкту, яка дозволяє встановити його подібність або відмінність від інших об'єктів класифікації [50].

Класифікаційне групування - це сукупність частини об'єктів класифікації, що об'єднані за однією або декількома ознаками: клас, підклас, група, підгрупа, вид, підвид, тип. Ступінь класифікації представляє результат подальшого поділу об'єктів одного класифікаційного групування. Рівень класифікації описує сукупність класифікаційних групувань, розташованих на одному рівні класифікації. Система класифікації - це набір правил для розподілу об'єктів множини на підмножини [36].

Важливим аспектом класифікації дебіторської заборгованості є її віднесення до певної категорії активів. Деякі автори включають дебіторську заборгованість до складу оборотних засобів, інші називають її "коштами в розрахунках". Наприклад, Карчова Н.В. класифікує дебіторську заборгованість як "Кошти в боргах даної організації" [32], а Г.І. Моїсеєнко [45, с. 98] включає її до оборотних засобів, розділення на нормовані і ненормовані, відзначаючи дебіторську заборгованість однією з частин останніх.

Відповідно до П(С)БО 10 та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, дебіторська заборгованість визначається як кошти, що мають бути отримані від покупців у майбутньому (додаток Б).

Ця заборгованість поділяється на два види відповідно до строку її погашення:

1. Поточна дебіторська заборгованість - сума, яка має бути сплачена протягом наступних 12 місяців з дати балансу.

2. Довгострокова дебіторська заборгованість - сума, що не підпадає під нормальне функціонування протягом року з дати балансу.

У фінансовому звіті підприємства довгострокова дебіторська заборгованість відображається у розділі I «Необоротні активи» під статтею «Довгострокова дебіторська заборгованість». Короткострокова дебіторська заборгованість, у свою чергу, представлена у розділі II «Оборотні активи» за такими статтями: «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги», «Дебіторська заборгованість за розрахунками», «Інша поточна дебіторська заборгованість».

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від їх реалізації та оцінюється за первісною вартістю. Якщо платежі за продукцію, товари, роботи чи послуги відкладаються, що створює різницю між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів або їх

еквівалентів, які мають бути отримані за ці продукцію, товари, роботи чи послуги, така різниця визнається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (відсотками) у періоді її нарахування.

Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (за винятком придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу) відображається у балансі за чистою реалізаційною вартістю. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості визначається як різниця між первісною її вартістю та резервом сумнівних боргів. Первісна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги складається з суми заборгованості покупців і замовників за відвантажену їм продукцію, виконані роботи та надані послуги згідно з укладеними договорами, яка залишилася непогашеною на дату складання звітності.

Звичайна строкова заборгованість – це заборгованість, коли термін оплати ще не настав. Сумнівна дебіторська заборгованість – це заборгованість, яка не була оплачена в термін, зазначений у договорі. Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої є впевненість у її неповерненні боржником або щодо якої минув строк позовної давності.

Ознаки безнадійної дебіторської заборгованості включають заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності.

Залежно від оцінки відображення в балансі, дебіторська заборгованість оцінюється за такими критеріями:

- первісна вартість;
- чиста реалізаційна вартість;
- теперішня вартість [22].

Дебіторська заборгованість призводить до вилучення коштів з обороту підприємств, що негативно впливає на їх фінансовий стан. Несвоєчасне надходження коштів за реалізовану продукцію та надані послуги спричиняє фінансові труднощі у веденні господарської діяльності.

Для достовірної оцінки дебіторської заборгованості необхідно мати договір, у якому чітко визначена ціна за одиницю відвантаженої продукції, а також відвантажувальні документи, що підтверджують отримання покупцем певної кількості продукції за зазначеною в договорі ціною. Якщо дебіторська заборгованість виникає внаслідок виконання робіт або надання послуг, її оцінка базується на договорах підряду, актах приймання-здачі виконаних робіт і послуг. Відвантажені товари, виконані роботи і послуги можуть бути оплачені векселями, які до погашен-

ня також враховуються як дебіторська заборгованість. Достовірність оцінки підтверджується сумою належно оформлених векселів та умовами договорів купівлі-продажу або підряду. Це означає, що в Балансі та інших звітних формах підприємства дебіторську заборгованість слід відображати лише за умови імовірності її погашення, що забезпечить підприємству економічну вигоду, та якщо вона може бути достовірно оцінена.

Підприємства, здійснюючи свою виробничо-господарську діяльність, вступають у розрахункові взаємовідносини з іншими підприємствами, організаціями та особами. Ці розрахунки пов'язані з формуванням основних і оборотних засобів, реалізацією продукції та наданням послуг, розподілом прибутку, розрахунками з фінансовими органами, органами соціального страхування та соціального забезпечення. Господарства також можуть вступати в розрахункові взаємовідносини з окремими особами, наприклад, для виконання різних доручень при видачі грошових коштів підзвіт, отриманні кредитів на індивідуальне житлове будівництво і господарське облаштування.

Затримка оплати за отримані матеріальні цінності або несвоєчасне надходження коштів за продану продукцію та надані послуги викликає фінансові труднощі в управлінні господарством. Для уникнення такої ситуації необхідно правильно організувати роботу бухгалтерської служби.

Бухгалтерський облік як частина інформаційної системи підприємства повинен забезпечувати точну, повну, оперативну та достовірну економічну інформацію про господарські процеси, стан та використання ресурсів підприємства, розрахункові взаємини з покупцями, постачальниками, персоналом, бюджетом, використання коштів тощо.

Для відображення поточних розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи, надані послуги використовуються наступні субрахунки до рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

На дебеті рахунка 36 відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг, яка включає ПДВ, акцизний податок та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджету та позабюджетних фондів і включені у вартість реалізації. Таким чи-

ном, при реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємство здійснює запис: Дт 36 Кт 70, 71.

Рахунок 36 в бухгалтерському обліку відображає суми платежів, які надійшли на рахунки підприємства через банківські установи, до каси та інші методи розрахунків (Дебет 30, 31, Кредит 36). Залишок на рахунку 36 показує заборгованість покупців і замовників за отриману ними продукцію (товари, роботи, послуги).

Для точного відображення заборгованості та строків її сплати перед покупцями і замовниками необхідно вести детальний аналітичний облік. Цей облік включає інформацію про суми заборгованості, які ще не сплачені, а також про ті, що були сплачені з порушенням строків. Кожен клієнт і замовник веде окремий облік за кожним рахунком, проведеною операцією.

Для цієї мети підприємство може використовувати аналітичні картки для кожного дебітора або накопичувальні відомості будь-якої форми. Якщо підприємство отримало передоплату від покупців або замовників, відповідно до П(С)БО 15, суми передоплати і авансу не враховуються до доходів. Для обліку такої заборгованості застосовується субрахунок 681 «Розрахунки за отриманими авансами». Для відокремлення авансів у гривні та в іноземній валюті відкриваються відповідні субрахунки другого рівня до субрахунку 681.

При отриманні авансу підприємство реєструє таку проводку в обліку: дебет рахунок 30 або 31, кредит рахунок 681. Після постачання продукції (товарів, робіт, послуг) погашається кредиторська заборгованість за авансами (дебет рахунок 681) у кореспонденції з кредитом відповідного субрахунку рахунку 36. Також суми передоплат, що повернені покупцям та замовникам, реєструються на дебет субрахунку 681 у кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів.

Якщо заборгованість виражена в іноземній валюті, для її відображення в бухгалтерському обліку використовуються правила, встановлені П(С)БО 21. Згідно з пунктом 5 цього стандарту, операції в іноземній валюті при первісному визнанні конвертуються в гривню за курсом Національного банку України, що діє на початок дня дати здійснення операції (дати визнання доходів та активів). Додаткові правила стосовно експорту зведено в таблицю 1.5.

Порядок оподаткування операцій з покупцями та замовниками - нерезидентами України наведено в додатку В.

Таблиця 1.5 - Правила відображення експортних операцій у бухгалтерському обліку

Перша подія	Порядок визначення доходу	Курсові різниці
Відвантаження активів (виконання робіт, надання послуг)	За курсом НБУ на початок дня дати здійснення операції (дати визнання дебіторської заборгованості та доходів) (п. 5 П(С)БО 21)	При відвантаженні активів іноземному покупцю виникає його заборгованість перед продавцем. Оскільки таку заборгованість має бути погашено грошовими коштами, вона є монетарною і щодо неї розраховують курсові різниці*. Відбувається це на дату (п. 8 П(С)БО 21): 1) здійснення господарської операції (тобто погашення заборгованості). При цьому курсові різниці розраховують або в межах господарської операції (тобто в розмірі суми погашення), або щодо всієї монетарної статті - згідно з наказом про облікову політику. У загальному випадку для цього застосовують курс НБУ на 0 годин поточної доби. Проте підприємство може здійснювати перерахунок залишків за монетарними статтями, за якими протягом дня проводилися операції, із застосуванням валютного курсу, встановленого на кінець цього дня; 2) балансу. Для цього застосовують «післяобідній» курс поточної доби
* Додатну курсову різницю (курс НБУ на дату її визначення збільшився) відображають по кредиту субрахунку 714 (для операційної діяльності) або 744 (для неопераційної діяльності). Від'ємну курсову різницю (курс НБУ на дату її визначення зменшився) показують по дебету субрахунку 945 (для операційної діяльності) або 974 (для неопераційної діяльності).		
Отримання передоплати (авансу)	На дату передачі ризиків та вигод, пов'язаних із правом власності на активи, але за курсом	При отриманні від іноземного покупця передоплати за продукцію, товари, роботи, послуги виникає кредиторська заборгованість перед нерезидентом.
	НБУ на початок дня дати отримання передоплати (авансу)* (абзац другий п. 6 П(С)БО 21)	Оскільки ця заборгованість погашається не грошима, вона є немонетарною та курсові різниці щодо неї не розраховують (п. 7 П(С)БО 21)
* У випадку отримання від покупців авансових платежів в іноземній валюті частинами та відвантаження покупцям частинами немонетарних активів дохід від реалізації визначають за сумою авансових платежів із застосуванням курсів НБУ виходячи з послідовності отримання авансових платежів (абзац другий п. 6 П(С)БО 21).		

Порядок оподаткування операцій з покупцями та замовниками - резидентами України наведено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6 - Взаємовідносини з покупцями — резидентами України

Податкові доходи			Податкові зобов'язання з ПДВ	
Категорія доходу	Дата збільшення	Пункт ПКУ	Дата виникнення	Пункт ПКУ
Дохід від реалізації товарів	Дата переходу до покупця права власності на такий товар	П. 137.1	У загальному випадку - дата першої з подій: - або дата надходження коштів від покупця на банківський рахунок (до каси) платника податку в оплату товарів/ послуг; - або дата відвантаження товарів чи оформлення документа, що підтверджує факт надання послуг. При здійсненні операцій з постачання товарів/ послуг з оплатою їх вартості за рахунок бюджетних коштів датою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ є дата зарахування коштів на поточний рахунок платника податків	Пп. 187.1, 187.7
Дохід від виконання робіт і надання послуг	Дата складання документа, що підтверджує факт виконання робіт або надання послуг			
Інші доходи	Дата виникнення таких доходів за бухгалтерськими правилами, якщо інше не передбачено нормами розд. III ПКУ	П. 137.16		

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків з покупцями і замовниками наведено в табл. 1.7.

Таблиця 1.7 – Облік розрахунків з покупцями та замовниками

Зміст господарської операції	Кор-чі рахунки	
	Дебет	Кредит
1. Повернено покупцю: - надлишково отриману готівку	36	30
- надлишково перераховані кошти		31
2. Одержано вексель від покупців	16, 34	36
3. Відновлено суму заборгованості покупця, яка раніше була визнана безнадійною, у результаті зміни його фінансового стану	36	716
	—	071
4. Відображено дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	36	70
5. Відображено дохід від реалізації оборотних активів	36	712
6. Відображено курсову різницю в результаті перерахунку дебіторської заборгованості на дату отримання коштів	36	714
7. Погашено покупцем заборгованість за товари	30, 31	36
8. Відображено суми отриманих авансів, зараховані при пред'явленні покупцям (замовникам) рахунків за поставку готової продукції	681	36
9. Списано дебіторську заборгованість, визнану безнадійною:		
- у частині резерву	38	36
- у сумі, що перевищує резерв	944	
- одночасно відображено суму списаної заборгованості на позабалансовому рахунку	071	—

- складено автором на підставі [29,49]

Операція з закриттям розрахунків за бартерною угодою відображається в бухгалтерському обліку так: сума списується з рахунку 63 "Розрахунки з постача-

льниками та підрядниками" (дебет), а заноситься на рахунок 36 "Розрахунки покупцями та замовниками" (кредит).

Значну питому вагу в складі джерел коштів підприємства мають позикові кошти, у тому числі й кредиторська заборгованість. Кредиторська заборгованість є одним із джерел формування засобів для підприємств і тому виступає складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів, з точки зору їх фінансової стабільності. Усафікація кредиторської заборгованості подано в додатку Д.

Кредиторська заборгованість перед постачальниками та підрядниками за товари, роботи і послуги виникає на підставі належно оформлених документів, таких як накладні на відпуск матеріалів, товарно-транспортні накладні, товарні чеки, акти приймання виконаних робіт (послуг) тощо.

Отримання оборотних та необоротних матеріальних активів, грошових документів і цінних паперів від постачальників здійснюється за довіреністю, яка видається після реєстрації у Журналі реєстрації довіреностей. Цей журнал повинен бути пронумерований, прошнурований і скріплений печаткою та підписами керівника й головного бухгалтера підприємства, а також уповноваженими на це особами.

У довіреності необхідно вказати перелік і кількість цінностей, які потрібно отримати. Термін дії довіреності обмежений часом, не більшим як 10 днів, залежно від доступності і можливостей отримання та вивезення цих цінностей. Особа, яка отримала довіреність, має зобов'язання найближчого робочого дня після отримання цінностей представити відповідні документи відповідальному працівнику підприємства і передати придбані активи на склад або відповідальній особі.

Відповідальність за відпуск цінностей згідно довіреності покладається на посадових осіб підприємства, які мають право підписувати первинні документи для цих операцій. Водночас відповідальність за своєчасне та повне відображення одержаних цінностей за виданими довіреностями покладається на посадових осіб, яким передаються активи під матеріальну відповідальність.

При реалізації товарно-матеріальних цінностей за запитом контрагента постачальник зобов'язаний зареєструвати податкову накладну в електронному реєстрі. Ця накладна є підставою для нарахування податку на додану вартість, що входить до податкового кредиту покупця.

При ввезенні товарів на митну територію України, документом, що підтверджує право на включення суми податку на додану вартість до податкового кредиту, є митна декларація. Покупець зобов'язаний визнати свої зобов'язання перед постачальниками з моменту переходу права власності на отримані активи. Це означає, що кредиторську заборгованість за товари, роботи і послуги слід відображати у бухгалтерському обліку тільки за умови:

- отримання вигод та ризиків від права власності на придбані активи від постачальників;
- відсутності подальшого управління і контролю за реалізованими активами з боку постачальників;
- можливості достовірного визначення суми зобов'язань перед постачальниками.

Ефективність системи розрахунків з постачальниками і підрядниками залежить від платіжної дисципліни покупця, вибору платіжного інструменту і оперативного контролю за станом розрахунків. Правильно налагоджена система розрахунків на підприємстві має значний вплив на зобов'язання та фінансовий стан підприємства загалом.

Здійснення оплати перед постачальниками та підрядниками за отримані від них активи відбувається такими способами:

1) Безготівковим способом, за допомогою таких платіжних інструментів як платіжні доручення, платіжні вимоги доручення, розрахункові чеки, акредитиви та векселі.

2) Готівковим способом, при цьому сума платежу одному контрагенту протягом дня через один або кілька платіжних документів не повинна перевищувати встановлену максимальну величину (10 000 гривень). При цьому не обмежується кількість підприємств (підприємців), з якими здійснюються готівкові розрахунки протягом дня.

Згідно з Інструкцією щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань в господарських операціях підприємств і організацій, для обліку зобов'язань перед постачальниками й підрядниками за отримані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками й підрядниками». Цей рахунок включає три субрахунки для розрізнення операцій з вітчизняними, іноземними постачальниками та учасниками ПФГ (платіжних фінансових груп). По дебету рахунку 63 відображається зменшення заборгованості перед постачальниками й під-

рядниками через погашення або списання. По кредиту рахунку 63 відображається збільшення заборгованості перед постачальниками й підрядниками за отримані від них товарно-матеріальні цінності, виконані роботи й послуги.

В таблиці 1.8. представлена типова кореспонденція рахунків по обліку розрахунків з постачальниками й підрядниками.

Таблиця 1.8 - Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками*

Зміст господарської операції	Кор-чі рахунки	
	Дебет	Кредит
Виникнення заборгованості		
1. Оприбутковано від постачальника необоротні активи, які потребують додаткових витрат зі встановлення	15	63
2. Оприбутковано виробничі запаси, МШП, товари від постачальників	20 , 22 , 28	
3. Акцептовано рахунок постачальника за виконані роботи, надані послуги виробничого характеру	23	63
4. Виставлено претензію постачальнику за невиконання умов договору	374	
5. Відображено вартість послуг, наданих підприємству постачальниками, у зв'язку з виконанням гарантійних зобов'язань	47	
6. Відображено суму податкового кредиту з ПДВ на одержані товарно-матеріальні цінності, роботи, послуги	64	
7. Відображено послуги, надані підрядниками: – пов'язані з організацією виробництва	91	
– пов'язані з організацією управління підприємства	92	
8. Нараховано постачальникам фінансові санкції за невиконання договорів	948	
Погашення заборгованості		
1. Оплачено рахунки постачальників: – готівкою з каси – з поточного рахунку	63	30 31
2. Зменшено суму заборгованості перед постачальником на суму браку, який виник у зв'язку з поставкою неякісних матеріалів		24
3. Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок векселя одержаного		34
4. Проведено взаємозалік заборгованості за бартерною угодою		36
5. Проведено зарахування заборгованості з раніше виданого авансу		371
6. Зменшено заборгованість перед постачальником в обмін на пай		41
7. Видано довгостроковий вексель в погашення заборгованості перед постачальником		51
8. Нараховано штрафи, пені, неустойки за порушення з боку постачальників господарських договорів		715
9. Списано безнадійну кредиторську заборгованість		717

• складено автором на підставі [29,49]

Висновки до першого розділу

Реорієнтація економіки України на європейську інтеграцію стимулювала необхідність адаптації методик та організації бухгалтерського обліку вітчизняних

підприємств до міжнародних стандартів. Особливу увагу приділено оцінці дебіторської заборгованості згідно як національних, так і міжнародних нормативів бухгалтерського обліку. Досліджено різноманітні підходи до класифікації дебіторської заборгованості за різними критеріями, що сприятиме забезпеченню необхідної інформації для користувачів у вирішенні розрахункових питань з дебіторами.

Для покупців, дебіторська заборгованість в умовах інфляції виступає як безвідсоткове фінансування, що значно підвищує їхню ділову активність. Це вимагає перегляду традиційного розуміння сутності дебіторської заборгованості та застосування ефективних управлінських стратегій для регулювання її обсягів.

Незалежно від моменту визнання в обліку дебіторської заборгованості, одночасно визнається дохід від реалізації, який має бути оцінений на основі справедливої вартості отриманого або очікуваного доходу. Це означає, що якщо дохід представляє собою грошові кошти, то сума дебіторської заборгованості повинна відображати вартість грошей на момент її визнання в обліку, а не попередньої вартості товару, який був відвантажений покупцеві раніше. Оскільки товар вже належить покупцю (і його вартість відображена у балансі дебітора), продавцю важлива лише сума грошей, які він одержить (або не отримає) за цей товар. У такому випадку необхідно враховувати інфляційні процеси, які призводять до знецінення грошей, особливо в довгостроковій перспективі.

Оскільки довгострокова дебіторська заборгованість виникає в промислових підприємствах різних галузей економіки, існує потреба в додаткових фінансових ресурсах для реалізації довгострокових проектів. Однак нормативні документи та економічна література не містять методик оцінки та управління розмірами цієї заборгованості. Тому можливо розглядати можливість створення резерву для довгострокової дебіторської заборгованості, що значно вплине на фінансові показники компанії, особливо в умовах конкурентного середовища.

Списання безнадійної дебіторської заборгованості, яку не покривали резервами сумнівних боргів, впливає на «бухгалтерський» фінансовий результат підприємства. На цьому показнику базується розрахунок об'єкта оподаткування податком на прибуток (п. 134.1 Податкового кодексу України; ПК). Тому підприємства, які застосовують різниці, зобов'язані перевіряти чи відповідає бухгалтерська безнадійна заборгованість критеріям податкової. Правила списання безнадійної дебіторської заборгованості в податковому та фінансовому обліку запропоновано а додатку Е.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА МЕТОДИКА АУДИТОРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ У ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» (далі – Товариство), зареєстроване відповідно до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 року № 2275-VIII.

Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в банках, печатки та штампи зі своїм найменуванням. У своїй діяльності Товариство керується чинним законодавством, іншими внутрішніми нормативними документами, рішеннями. Станом на 31.12.2023 року відокремлених підрозділів у Товариства не має. Загальна інформація про ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна інформація про підприємство

Повне найменування підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»
Код за ЄДРПОУ	44766241
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Дата державної реєстрації	Дата запису: 29.09.2022 р.
Місце знаходження підприємства	Україна, 65101, Одеська обл., місто Одеса, вул. Комарова Космонавта, будинок 12, офіс 5.
Телефони	+380689833312
Керівник	Мамедов Тімур Мустафайович.
Середня кількість працівників	1
Зареєстрований капітал, грн.	100 000

Основний вид діяльності (КВЕД) – 33.12 Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

Інші види діяльності:

33.17 Ремонт і технічне обслуговування інших транспортних засобів

33.19 Ремонт і технічне обслуговування інших машин і устаткування

33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування

43.99 Інші спеціалізовані будівельні роботи, н.в.і.у.

45.20 Технічне обслуговування та ремонт автотransпортних засобів

45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотransпортних засобів

45.32 Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів

45.40 Торгівля мотоциклами, деталями та приладдям до них, технічне обслуговування і ремонт мотоциклів

46.18 Діяльність посередників, що спеціалізуються в торгівлі іншими товарами

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту

46.61 Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням

46.62 Оптова торгівля верстатами

46.63 Оптова торгівля машинами й устаткуванням для добувної промисловості та будівництва

46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням

47.41 Роздрібна торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням у спеціалізованих магазинах

47.59 Роздрібна торгівля меблями, освітлювальним приладдям та іншими товарами для дому в спеціалізованих магазинах

49.41 Вантажний автомобільний транспорт

52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту

68.10 Купівля та продаж власного нерухомого майна

68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів

81.21 Загальне прибирання будинків

95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування

В вересні 2022 році фірма розпочала свою діяльність і станом на 01.01.2023 року надала органам статистики звітність про фінансовий стан за період діяльності, тому аналізуючи показники ми звертаємо увагу на те, що організація працювала не повний період 2022 року.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ „ЯКІСНИЙ СЕРВІС” за 2022 – 2023 рр. наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» за 2022-2023 р.р.*

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	528,4	5365	4836,6	9,1 р.
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	412	4168,7	3756,7	9,1 р.
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	60,9	523,4	462,5	7,6 р.
4. Витрати на збут, тис. грн.	1,3	674,1	672,8	517,5р.
5. Валовий прибуток, тис. грн.	116,4	1196,3	1079,9	9,3 р.
6. Повна собівартість реалізованих послуг, тис. грн.	412	4168,7	3756,7	9,1 р.
7. Витрати на 1 гривню реалізованих послуг, коп.	1,28	1,29	0,004	0,36
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.				
в тому числі:	116,4	1196,3	1079,9	9,3 р.
- від основної операційної діяльності	116,4	1196,3	1079,9	9,3 р.
- від іншої операційної діяльності	-	-	-	-
9. Податок на прибуток, тис. грн.	9,7	0	-9,7	-100,00
10. Чистий прибуток, тис. грн.	63,8	-1,8	-65,6	-102,8
11. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	667,9	932,8	264,9	39,66
12. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	0,79	5,75	4,96	X
13. Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	1,86	2,59	0,74	X
14. Коефіцієнт автономії	0,066	0,036	-0,03	X
15. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	14,043	27,115	13,07	X
16. Наявність власних оборотних коштів	-651,6	-1515,1	-863,5	X
17. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,000	1,000	0,00	X
18. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами	0,066	0,036	-0,03	X
19. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,07	1,04	-0,03	X
20. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	0,94	0,25	-0,69	X
21. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,01	-0,24	X
22. Рентабельність виробництва, %	16,20	0,19	-16,01	X
23. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	0,0665	0,0015	-0,065	X
24. Рентабельність власного капіталу, %	0,0017	0,0001	-0,002	X
25. Рентабельність основного капіталу, %	-	-	-	X
26. Рентабельність оборотного капіталу, %	0,0665	0,0015	-0,065	X
27. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	0,0577	0,0414	-0,016	X

* Розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства

З табл. 2.2 можна зробити такі висновки: в звітному році порівняно з попереднім збільшився чистий дохід від реалізації послуг (товарів) на 4836,6 тис. грн. або в 9,2 р., що свідчить про збільшення обсягів реалізації на підприємстві.

Повна собівартість реалізованих послуг (товарів) в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 3756,7 тис. грн. або в 9,1 р. Це відбулось за

рахунок збільшення собівартості реалізації послуг на 3756,7 тис. грн. або в 9,1 р, Проте за рахунок цього відбулося збільшення витрат на 1 грн. реалізованих послуг на 0,004 коп.

Фінансовий результат до оподаткування в звітному році збільшився на 1079,9 тис. грн. На це вплинуло збільшення фінансового результату від основної операційної діяльності на 1079,9 тис. грн. Сума чистого прибутку підприємства в звітному році зменшилась на 65,6 тис. грн. або на 108,8 %.

Погіршилась ефективність використання оборотних коштів підприємством, про що свідчить збільшення тривалості одного обороту на 0,74 дні, а також збільшення коефіцієнту оборотності в звітному році порівняно з попереднім на 4,96.

2.2. Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн.:	0	667,9	100
- попереднього року	667,9	1197,7	79,32
- звітного року			

За даними табл. 2.3 можна зробити висновок, що валюта балансу на кінець попереднього року збільшилась на 100 %, до того ж на кінець звітного року відбулося збільшення на 79,32 %, що позитивно характеризує динаміку діяльності підприємства та свідчить про розширення підприємством господарської діяльності. Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм № 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	2022 рік	2023 рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	528,4	5 365	9,1 р.
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	54,1	-1,8	-96,67
3. Валюта балансу, тис. грн.:	0	667,9	х
- на початок року	667,9	1197,7	79,32
- на кінець року			
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис. грн.	333,95	932,8	1,8 р.

З табл. 2.4 видно, що середнє річне значення валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім збільшилось в 1,8 р. Це супроводжувалось збільшенням значення чистого доходу від реалізації продукції в звітному році порівняно з попереднім в 9,1 р.. Отже, можна зробити висновок, що підприємство доволі ефективно вкладає грошові кошти в формування своїх активів.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою аналітичної табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	667,9	1197,7	529,8	79,32
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	696	1557,7	861,7	1,2 р.
– в % до активів		0,00	0,00	0,00	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	667,9	1197,7	529,8	79,32
– в % до активів		100,00	100,00	0,00	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	81,3	904,9	823,6	10 р.
– в % до активів		12,17	75,55	63,38	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷115 5	350,7	192,3	-158,4	-45,17
– в % до активів		52,51	16,06	-36,45	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	155,4	10,9	-144,5	-92,99
– в % до активів		23,27	0,91	-22,36	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	2,9	2,9	0	х
– в % до активів		0,43	0,24	-0,19	х
3. Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	х	х	х	х
– в % до активів		х	х	х	х
4. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	х	х	х	х
– в % до активів		х	х	х	х

З даних табл. 2.5 можна зробити наступні висновки: активи в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 529,8 тис. грн. або на 79,32 %, на це вплинуло збільшення оборотних активів – на 529,8 тис. грн. або на 79,32 % збільшення величини необоротних активів на 861,7 тис. грн. або в 1,2 р. В попередньому році найбільшу питому вагу в структурі активів складали оборотні активи 100%,

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.6.

З табл. 2.6 видно, що оборотні активи на кінець звітного року збільшились на 529,8 тис. грн. або на 79,32%. На це вплинуло збільшення запасів на 823,6 тис. грн. або в 10 р., що дуже позитивно характеризує діяльність підприємства.

Таблиця 2.6 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітної року	на кінець звітної року	на початок звітної року	на кінець звітної року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітної року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	667,9	1197,7	100	100	529,8	x	79,32	100
– запаси	1100	81,3	904,9	12,17	75,55	823,6	63,38	10р.	155,5
– дебіторська заборгованість	1120 ÷ 1155	350,7	192,3	52,51	16,06	- 158,4	-36,45	-45,17	-29,9
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	155,4	10,9	23,27	0,91	- 144,5	-22,36	-92,99	-27,3
– інші оборотні активи	1170, 1190	2,9	2,9	0,43	0,24	0	-0,19	0,00	0,0

Відбулось зменшення дебіторської заборгованості на 158,4 тис. грн. або на 45,17 %, грошових коштів на 144,5 тис. грн. або на 99,9% та спостерігається ста- ле значення інших оборотних активів. В структурі оборотних активів найбільшу питому вагу на початок звітної року займали дебіторська заборгованість (52,51 %) та грошові кошти (23,27%) , запаси (12,17 %) та інші оборотні активи займали 0,43 % . На кінець звітної року в структурі оборотних активів відбулися позити- вні зміни: зменшилась питома вага дебіторської заборгованості до 16,06 %, збі- льшилась питома вага запасів до 75,55 %, зменшились інші оборотні активи до 0,24 % та зменшилась питома вага грошових коштів до 0,91 %.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) під-приємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.7.

З табл.2.7 видно, що на кінець звітної року оборотний капітал підприємст- ва збільшився на 645,35 тис. грн. або в 1 р. На це вплинуло збільшення частини оборотного капіталу, зайнятого у сфері обігу на 192,9 тис. грн. або на 32,94 %. в т.ч. зменшення дебіторської заборгованості порівняно з попереднім роком на 158,4 тис. грн. або на 45,17 %, що є позитивною характеристикою діяльності під-приємства, відбулось збільшення готової продукції на 452,45 тис. грн. або в 10 раз, відбулось збільшення частини оборотного капіталу, розміщеного у виробни-

чій сфері на 452,45 тис. грн. або в 10 р. в тому числі збільшення запасів на 452,45 тис. грн. або в 10 раз,

Таблиця 2.7 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу підприємства

Показники	2022 рік		2023 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	40,65	6,49	493,1	38,78	452,45	11 р.	32,29
– виробничі запаси*	40,65	6,49	493,1	38,78	452,45	11 р.	32,29
– незавершене виробництво*	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-
2. Сфера обігу в тому числі:	585,55	93,51	778,45	61,22	192,9	32,94	-32,29
– готова продукція*	40,65	6,49	493,1	38,78	452,45	11 р.	32,29
– грошові кошти	155,4	24,82	10,9	0,86	-144,5	-92,99	-23,96
– дебіторська заборгованість	350,7	56,00	192,3	15,12	-158,4	-45,17	-40,88
– товари*	-	-	-	-	-	-	-
– інші**	38,8	6,20	82,15	6,46	43,35	1,1 .	0,26
Всього оборотний капітал	626,2	100,00	1271,55	100	645,35	1,03 р.	х

Також відбулося збільшення інших оборотних активів на 43,35 тис. грн. або в 1,1р. та зменшення грошових коштів на 144,5 тис. грн. На початок звітнього року найбільшу питому вагу в структурі оборотного капіталу займала дебіторська заборгованість (56 %), запаси займали 6,49 %, готова продукція 6,49 %, інші оборотні активи 6,2 % та грошові кошти 24,82 %. На кінець звітнього року відбулися такі зміни: зменшилась частка дебіторської заборгованості до 15,12 %, грошових коштів до 0,86 % та збільшилась частка запасів до 38,78 %, та збільшення інших оборотних активів до 6,46 %.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм № 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.8.

Розрахунки, наведені в табл. 2.8, свідчать що ефективність використання оборотних коштів підприємства дещо покращилась, про що свідчить зменшення тривалості одного обороту, за рахунок зменшення коефіцієнта завантаженості на 1,09 і збільшення коефіцієнта оборотності на 4,96. Також позитивним слід відзначити зменшення часу перебування оборотних коштів у розрахунках ,оборотних коштів, запасах, в грошових коштах; в інших оборотних . За даними розрахунками зменшення тривалості обороту дозволяє зекономити грошові кошти у сумі

288,78 тис. грн. Якщо б оборотні кошти використовувались на рівні 2022 року, то кредиторська заборгованість становила б 2651,32 тис. грн.

Таблиця 2.8 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	528,4	5 365	4836,60	9 р.
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, * тис. грн., в т.ч.	р. 1195	667,9	932,8	264,90	39,66
2.1. Запаси*		81,3	493,1	411,80	5р.
2.2. Кошти в розрахунках*	р.1125÷1155	350,7	272	-79,20	-22,58
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1-м р.1160, 1165	155,4	83,15	-72,25	-46,49
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1-м р.1170, 1190	77,6	86,7	9,10	11,73
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	0,00	х
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	1,47	14,90	13,44	9 р.
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	1,86	2,59	0,74	39,66
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1-м р.1615	920,00	2940,10	2020,10	2,2 р.
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,79	5,75	4,96	6 р .
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,26	0,17	-1,09	-86,24
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	455,04	62,59	-392,45	-86,24
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	55,39	33,09	-22,30	-40,26
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	238,93	18,22	-220,71	-92,38
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	105,87	5,58	-100,29	-94,73
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	52,87	5,82	-47,05	-89,00
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхи- лення по р.9 · р.5 за звітний рік	х	-288,78	х	х
11. Кредиторська за боргова- ність, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	х	2651,32	х	х

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷1155	350,7	192	100	100	-158,4	x	-45,17	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	29,7	41	8,47	21,48	12	13,01	39,06	-7,32
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **: – за виданим авансами	1130÷1145	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1130	-	-	-	-	-	-	-	-
– в тому числі з податку на прибуток	1135	-	-	-	-	-	-	-	-
– з нарахов. доходів	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	321	151	91,53	78,52	-170	-13,01	-52,96	107,32

З табл. 2.9 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року зменшилась на 158,4 тис. грн. або на 45,17 %, що є позитивним показником для підприємства. На це вплинуло зменшення іншої поточної дебіторська заборгованість на кінець звітного року на 170 тис грн. В структурі дебіторської заборгованості найбільшу питому вагу на початок звітного року займала інша дебіторська заборгованість (91,53 %), доля дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги 8,47 % відповідно. На кінець звітного року в структурі дебіторської заборгованості відбулися наступні зміни: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги на 13,01 процентних пунктів, зменшилась інша заборгованість на 13,01 процентні пункти.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	667,9	1 197,7	529,8	79,32
1. Власний капітал, тис. грн.	1495	44,4	42,6	-1,8	-4,05
– в % до усіх джерел		6,65	3,56	-3,09	x
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	1495 – 1095	-651,6	-1515,1	-863,5	1,3 р.
– в % до усіх джерел		-97,56	-126,50	-28,94	x
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1595	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	-
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	1500÷ 1515	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	-
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн.	1520, 1525	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1695	623,5	1 155,1	531,6	85,26
– в % до усіх джерел		93,35	96,44	3,09	x
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	1600, 1610	-	-	-	x
– в % до усіх джерел		-	-	-	x
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн.	1600	-	-	-	x
– в % до усіх джерел		-	-	-	x
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1605, 1615÷ 1645	547,4	994,3	446,9	81,64
– в % до усіх джерел		81,96	83,02	1,06	x
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн.	1660	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	x
3.4. Інші поточні зобов'язання	1665,1690	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	x
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн.	1700	-	-	-	-
– в % до усіх джерел		-	-	-	x

З табл. 2.10 видно, що збільшення валюти балансу на кінець року на 529,8 тис. грн. сталося за рахунок збільшення поточних зобов'язань на 531,6 тис.грн. або на 85,26 , що не дуже позитивно характеризує діяльність підприємства. Також негативним є зменшення власного капіталу на 1,8 тис. грн. або 4,05 %.

У складі пасиву (джерел формування капіталу) на початок попереднього року найбільшу і досить високу питому вагу займають поточні зобов'язання (93,35 % на початок року та 96,44 % на кінець року). Зменшення питомої ваги власного капіталу на 83,09 % слід охарактеризувати як негативне явище, тому що воно

сталось за рахунок від’ємного значення власних оборотних коштів, що свідчить про збільшення залежності підприємства від позикових коштів.

Таблиця 2.11 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	44,4	43	-2	-4,05
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	100	100	0	0
– в % до власного капіталу		225,23	234,74	9,52	х
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	х
– в % до власного капіталу		-	-	-	х
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	-	-	-	х
– в % до власного капіталу		-	-	-	х
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	-	-	-	х
– в % до власного капіталу		-	-	-	х
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	44,4	43	-2	-4,05
– в % до власного капіталу		100,00	100,00	0,00	х
6. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	100	100	0	0,00
– в % до власного капіталу		225,23	234,74	9,52	х
7. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-
– в % до власного капіталу		-	-	-	х

З табл. 2.11 видно, що власний капітал підприємства на кінець звітного року порівняно з попереднім зменшився на 2 тис. грн. або на 4,05 %. Це відбулось за рахунок зменшення нерозподіленого прибутку на 2 тис. грн. В структурі власного капіталу на початок попереднього року найбільшу питому вагу займав пайовий капітал 100 % . На кінець року не відбулись зміни в структурі власного капіталу.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1-м «Баланс», форм № 2 «Звіт про фінансові результати» за два роки за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Абсол. відхилен.
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	44,4	1,8	-42,6
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1-м р. 1300	667,9	1197,7	529,8
– основного капіталу*	Ф № 1-м, р. 1095	0	0	0
– оборотного капіталу*	Ф № 1-м р.1195	667,9	1197,7	529,8

Продовження табл. 2.12.

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Абсол.вiдхилен.
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1-м р.1495 – р.1095	769,7	43,5	-726,2
3. Рентабельність капіталу, %		0,0665	0,0015	-0,065
4. Рентабельність основного капіталу, %		-	-	-
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		0,0665	0,0015	-0,065
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		0,0577	0,0414	-0,016

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷ 1645, 1690	633,2	1155,1	100	100	521,9	x	82,42	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605, 1615	437,4	833,3	69,08	72,14	395,9	3,06	90,51	75,86
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 1620÷ 1645	110	161	17,37	13,94	51	-3,43	46,36	9,77
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	94,2	90,5	48,11	28,12	-3,7	-19,99	-3,93	-0,71
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	9,7	0	4,95	0,00	-9,7	-4,95	0,00	-1,86
– зі страхування	1625	1,3	7,4	0,66	2,30	6,1	1,64	0,00	1,17
– з оплати праці	1630	4,8	63,1	2,45	19,61	58,3	17,16	1214,58	34,83
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	85,8	160,8	43,82	49,97	75	6,15	87,41	14,37

З табл. 2.13 видно, що збільшення кредиторської заборгованості в звітному році порівняно з попереднім на 521,9 тис. грн.. або на 82,42 %. Це сталося за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками на 51 тис. грн. або на 90,51 %. та збільшення іншої заборгованості – на 75 тис. грн. або на 87,41 %, та збільшення заборгованості за товари, роботи, послуги на 395,9 тис. грн. або на 90,51 %. В структурі кредиторської заборгованості на початок року найбільшу частку займала заборгованість за товари, роботи, послуги – 69,08 %, питома вага заборгованості за розрахунками – 17,37 %, іншої заборгованості складала 13,55 %,

На кінець року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги до 72,14 %, збільшилась питома вага іншої заборгованості до 13,92 % відповідно, зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками до 13,94 %.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм № 1-м«Баланс» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	41,3	833,3		792
2. За розрахунками*:		-	-	-
– з бюджетом,	-	90,5		90,5
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-	-	-
– за виданими авансами	-	-	-	-
– зі страхування	-	7,4	-	7,4
– з оплати праці	-	63,1	-	63,1
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-	-	0
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	151	160,8	-	9,8
Всього	192,3	1155,1	x	962,8

З табл. 2.14 видно, що на кінець звітного року сталося перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на 962,8 тис. грн.. за рахунок заборгованості за товари, роботи, послуги – на 792 тис. грн., заборгованості за розрахунками на 90,5 тис. грн., та іншої заборгованості на 9,8 тис. грн..

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок 2022 року	на кінець 2022 року	на кінець 2023 року
1. Власний капітал (1495)	-	44,4	42,6
2. Необоротні активи (1095)	-	-	-
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-	44,4	42,6
4. Короткострокові кредити банків (1600)	-	-	-
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-	44,4	42,6
6. Запаси (1100)	-	81,3	904,9
7. Надлишок (+) або нестача (–) власних оборотних коштів(ряд. 3 – ряд 6)	-	-36,9	-862,3
8. Надлишок (+) або нестача (–) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-	-36,9	-862,3
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	-	437,4	833,3
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	-	Не ст.	Не ст.

За даними табл. 2.15 можна зробити висновок, що на підприємстві склалася абсолютно нестійка фінансова ситуація. Адже, всі запаси підприємства не покриваються власними оборотними коштами, тобто підприємство залежить від зовнішніх кредиторів і використовує зовнішні джерела коштів для операційної діяльності. Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок 2022 року	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)		-	0,0665	0,0356	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)		-	14,0428	27,1150	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів ($OK_{вл}$)	1495 – 095	-	44,4	42,6	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)		-	1,000	1,00	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (K_3)		-	0,0665	0,0356	0,1

Значення коефіцієнта автономії впродовж двох років є нижчим від норми, що свідчить про залежність від зовнішніх кредиторів.

На кінець 2022 року підприємство залучало на кожну гривню власного капіталу 14,04 коп., а на кінець 2023 року – 27,11 коп., що свідчить про залежність від зовнішніх фінансових джерел, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Розрахункове значення наявності власних оборотних коштів на початок звітнього року зменшується порівняно з попереднім, що негативно характеризує діяльність підприємства. Розрахункове значення коефіцієнта маневреності за досліджуваний період знаходиться не в межах норми. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами є значно нижчим від норми, що свідчить про не стійку фінансову ситуацію на підприємстві.

Таблиця 2.17 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року

Показники активу балансу	Сума, тис. грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис. грн.		Платіжний результат, тис. грн.	
	на поча- ток року	на кінець року		на поча- ток року	на кі- нець року	на поча- ток року	на кі- нець року
A_1 –Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	155	10,9	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660++1690+1700)	633,5	1155,1	478,1	1144,2
A_2 –Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	428,3	279	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	-	-	428,3	-279
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	84,2	907,8	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	-	-	-84,2	-907,8
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	-	-	P_4 - Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	44,4	43	-44,4	42,6
Баланс	667,9	1197,7	Баланс	667,9	1197,7	-	-

З табл.2.17 видно, що баланс підприємства на початок і на кінець року не є абсолютно ліквідним, через те, що: сума найбільш термінових зобов'язань перевищує найбільш ліквідні активи, що є негативним для підприємства:

а) на початок року:

$$A_1 < P_1$$

$$A_2 > P_2$$

$$A_3 > P_3$$

$$A_4 < P_4$$

б) на кінець року:

$$A_1 < P_1$$

$$A_2 > P_2$$

$$A_3 > P_3$$

$$A_4 < P_4$$

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок 2022 року	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	-	1,07	1,04	-0,03
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	-	0,94	0,25	-0,69
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	11	> 0,2 [0,25... 0,35]	-	0,249	0,01	-0,24
	1160+1165 1695					

З табл. 2.18 видно, що коефіцієнт покриття поточних зобов'язань усіма поточними активами впродовж двох років є значно нижчим нормативного значення, що свідчить про не достатній рівень платоспроможності.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в попередньому та в звітному році є нижчим від нормативного значення, проте зниження даного показника в звітному році свідчить про погіршення платоспроможності підприємства.

Впродовж двох років значення коефіцієнта абсолютної ліквідності було меншим нормативного, що свідчить про погіршення підприємством грошової платоспроможності. Слід відзначити, що на кінець звітного року, ситуація погіршилась.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2«Звіт про фінансові результати».

Таблиця 2.19 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2022 рік		2023 рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	116,4	215,16	1196,3	66461,1	1079,9	66245,95
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-62,3	-115,16	-1198,1	-66561,1	-1135,8	-66445,9
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-	-	-	-	-	-
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250 – 2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-	-	-	-	-	-
6. Фінансові результати від звичайної діяльності	2290 (2295)	54,1	100	1,8	100	-52,3	-96,67

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20– Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2022 рік, тис. грн.	2023 рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	528,4	5 365	4836,6	9,2 р.
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	412	4 169	3756,7	9,1 р.
3. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
4. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	116,4	1 196	1079,9	9,3 р.

За даними табл. 2.20 видно, що в звітному році фінансовий результат від основної операційної діяльності збільшився на 1079,9 тис. грн. або в 19,3 рази та став прибутком у звітному році як і в попередньому. Це відбулося за рахунок того, що чистий дохід збільшився на 4836,6 тис. грн. або в 9,2 р. та збільшилась собівартість реалізованої продукції на 3756,7 тис. грн. або в 9,1 р., адміністративні витрати на 462,5 тис. грн. або в 7,6 рази, збільшились витрати на збут – на 672,8 тис. грн. або в 517,5 рази.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.21.

Таблиця 2.21 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис. грн.	2290 (2295)	54,1	-1,8	-55,9	-103,3
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	2300	9,7	0	-9,7	-100
3. Чистий прибуток, тис. грн.	2290(2295)± ±2300	63,8	1,8	-62	-97,18

З табл. 2.21 видно, що сума чистого прибутку підприємства в звітному році зменшилась на 62 тис. грн. або на 97,18 %. На це вплинуло зменшення витрат з податку на прибуток швидшими темпами (100 %), ніж фінансового результату від звичайної діяльності (96,67 %). Дана ситуація негативно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм № 1-м «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	2022 рік	2023 рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис. грн.	Форма № 2-м р.2290 (2295)	54,1	-1,8	-55,9
2. Середня річна вартість основних засобів, тис. грн.	Форма № 1-м р.1011*	-	-	-
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	Форма № 1-м р.1195*	333,95	932,8	598,85
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн.	р. 2 + р. 3	333,95	932,8	598,85
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	16,20	0,19	-16,01

За даними табл. 2.22 можна зробити висновок, що рентабельність виробництва знизилась в звітному році порівняно з попереднім на 16,01 % пункти, на це вплинуло зменшення фінансового результату від звичайної діяльності на 52,3 тис.

грн. Проте позитивним для підприємства є збільшення загальної величини виробничих фондів на 598,85 тис. грн., та середньої річної вартості оборотних коштів на 598,85 тис. грн.

$$1) (1,8/(333,95)*100-(54,1/333,95)*100 = - 15,66 \%$$

Отже, за рахунок зменшення фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на 52,3 тис. грн. рівень рентабельності зменшився на 15,66 % пунктів.

$$2) (1,8/333,95)*100-(1,8/932,8)*100 = -0,35 \%$$

Розрахунки показали, що збільшення середньої річної вартості оборотних коштів на 598,85 тис. грн. викликало зменшення рентабельності на 0,35 процентних пункти.

Загальний вплив факторів становить 16,01 процентних пункти.

$$- 15,66 - 0,35 = - 16,01$$

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 1-м «Баланс» та № 2«Звіт про фінансові результати». Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0579 \cdot \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. № 1-м, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. № 1-м, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{\text{з.р.}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot E343 + 0,579 \cdot (623,5/667,9) = - 0,997$$

$$Z_{\text{п.р.}} = -0,3877 - 1,0736 \cdot F343 + 0,579 \cdot (1155,1/1197,7) = - 0,942$$

З розрахунків видно, що $Z < 0$, це свідчить, що ймовірність банкрутства для підприємства низька, а в звітному році порівняно з попереднім показник збільшився і складає більшу величину і дорівнює – - 0,942, що трохи негативно характеризує діяльність підприємства та свідчить про погіршення його діяльності.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2)$$

Таблиця 2.23 - Загальна оцінка ймовірності банкрутства ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» відповідно до моделі Спрінгейтаз.

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	p. 1195+1200 ф.№ 1-м
		p. 1300 ф.№ 1-м
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	p.2290 (2295) ф.№ 2-м
		p. 1300 ф.№ 1-м
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	p.2290 (2295) ф.№ 2-м
		p. 1695 ф.№ 1-м
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$.	p.2000 ф.№ 2-м
		p. 1300 ф.№ 1-м

Цільові показники	Попередній рік	Звітний рік
A	0,668	0,751
B	0,0810	0,002
C	0,312	0,000
D	0,252	0,859
Z	1,244	1,121

Відповідно до розрахунків, можна зробити висновок, що Z 2022 p.=1,244, Z 2023 p.= 1,121, ці показники значно перевищують нормативне значення - 0,862, отже, підприємству не загрожує банкрутство. В звітному році порівняно з попереднім показник зменшився на 0,122. Це негативно характеризує діяльність підприємства. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм № 1-м «Баланс» та № 2«Звіт про фінансові результати» за допомогою табл.2.24.

Таблиця 2.24 – Система показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Рекомендовані значення показників		
		Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1.Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2215) \text{ ф. № 2-м}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф.№ 1-м}}$	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл.. 2.17	≤3,2	≤2,0	≤1,0
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл.. 2.26	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф.№ 1-м}}{p. 1900 \text{ ф.№ 1-м}}$	≤0,37	≤0,50	≤0,80
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф.№ 1-м}}{p. 1300 \text{ ф.№ 1-м}}$	0,4	≤0,30	=0,06

За даними табл. 2.24 можна зробити висновок,що на підприємстві склалася нестійка фінансова ситуація, адже і в попередньому, і в звітному році майже всі

показники відносились до 1 групи, крім показника рентабельності капіталу, який відноситься до 1 групи. Проте в звітному році ситуація на підприємстві дещо погіршилась, адже відбулося зменшення деяких показників, що в деякій мірі негативно характеризує діяльність підприємства. Що свідчить про послаблення фінансової ситуації на підприємстві відносно попереднього року.

Таблиця 2.25 – Система показників Бівера

Показники	2022 рік	2023 рік	Значення показників	
			Попер. рік	Звітн. рік
1. Коефіцієнт Бівера	0,003	0,04	3	3
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	1,07	1,04	2	2
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	0,0665	0,0015	1	1
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,93	0,96	3	3
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	0,07	0,04	3	3

Аналіз ділової активності підприємства

Аналіз ділової активності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 1-м «Баланс», № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Таблиця 2.26 – Аналіз показників ділової активності підприємства

Показники	Код рядка	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	528,4	5 365	4836,6	9,1 р.
2. Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн.	Ф № 2 р. 2290 (2295)	54,1	1,8	-52,3	-96,67
3. Середній розмір капіталу*, тис. грн.	Ф № 1-м р. 1300	667,9	1197,7	529,8	79,32

Розрахунки, які наведені в табл. 2.26 свідчать про покращення ефективності господарської діяльності підприємства. Адже, авансований капітал збільшився на 529,8 тис. грн. або 79,32%, чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 4836,6 тис. грн. або в 9,1 р.. Як в попередньому, так і в звітному році підприємство мало прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, який в звітному році зменшився на 52,3 тис. грн. або в на 96,67 %.

Співвідношення між зазначеними показниками діяльності підприємства має наступний вид:

$$T_{\Pi} < T_{СК} < T_{P} > 100 \%,$$

$$-96,67 < 79,32 < 9,1р. > 100 \%,$$

З даної нерівності видно, що виконується не вся нерівність, що негативно характеризує діяльність підприємства, що свідчить про те, що економічний поте-

нціал підприємства зменшується, масштаби його діяльності дещо падають, проте темпи зростання деяких показників вищі за 100 %, що є позитивною характеристикою діяльності підприємства. Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства виконано в табл. 2.27.

Таблиця 2.27 – Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення	
			абс.	%
Вихідні показники				
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) , тис. грн.	528,4	5365	4836,6	9,2 р.
2. Повна собівартість реалізованої продукції	412	4168,7	3756,7	9,1 р.
3.Середня річна вартість всього вкладеного капіталу, тис. грн.	667,9	1197,7	529,8	79,32
4. Середня річна вартість власного капіталу, тис. грн.	769,7	43,5	-726,2	-94,35
5. Середня річна вартість основного капіталу, тис. грн.	0	0	х	х
6. Середня річна вартість оборотного капіталу, тис. грн.	667,9	1197,7	529,8	79,32
7. Середня річна вартість власного оборотного капіталу, тис. грн.	667,9	932,8	264,9	39,66
8. Середня річна вартість запасів, тис. грн.	81,3	904,9	823,6	10 р.
9. Середня річна вартість дебіторської заборгованості, тис. грн.	350,7	192,3	-158,4	-45,17
10. Середня річна вартість готової продукції, тис. грн.	-	-	х	х
11. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	195,8	258,8	63	32,18
12. Валовий прибуток, тис. грн.	116,4	1196,3	1079,9	9,3 р.
13. Чистий прибуток, тис. грн.	63,8	1,8	-62	-97,18
14. Коефіцієнт оборотності всього вкладеного капіталу	0,79	4,48	3,69	+
15. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,69	123,33	122,65	+
16. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	0,79	4,48	3,69	+
17. Середній термін обороту оборотного капіталу, днів	455,04	80,37	-374,67	-
18. Коефіцієнт оборотності власного оборотного капіталу	0,62	4,47	3,85	+
19. Коефіцієнт оборотності запасів	5,07	4,61	-0,5	-
20. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,51	27,90	26,4	+
21. Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	238,93	12,90	-226,0	-
22. Коефіцієнт оборотності готової продукції	-	-	-	-
23. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,70	20,73	18,0	+
24. Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	133,40	17,37	-116,0	-
25. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	0,0665	0,0015	-0,0650	-
26. Рентабельність власного капіталу, %	0,0017	0,0001	-0,002	-
27. Рентабельність основного капіталу, %	-	-	-	х
28. Рентабельність оборотного капіталу, %	0,0665	0,0015	-0,065	-
29. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	0,0577	0,0414	-0,016	-
30. Коефіцієнт сталості економічного росту	0,69	123,33	122,6	+

Розрахунки, які наведені в табл. 2.27 свідчать доволі поганий рівень ділової активності підприємства. Відбулась негативна зміна більшості показників, що характеризують ділову активність підприємства.. Це свідчить про не ефективність вкладення фінансових ресурсів у формування активів підприємства.

Також можна сказати, що в звітному році порівняно з попереднім зменшився термін обороту оборотного капіталу , збільшився термін обороту дебіторської заборгованості на 26,4 днів, зменшились майже всі показники рентабельності, що свідчить про не ефективність використання капіталу підприємства та негативно характеризує його діяльність.

Коефіцієнт стійкості економічного зростання в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 122,6 процентних пункти, що свідчить про прискорення темпів збільшення власного капіталу за рахунок фінансово-господарської діяльності.

Всі наведені показники свідчать про доволі не стійку фінансову ситуацію на підприємстві, проте є ряд показників які характеризують про покращення фінансового становища підприємства.

2.3. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з покупцями та постачальниками

Дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями відображається в балансі, якщо її грошова оцінка може бути достовірно визначена та очікується отримання економічних вигод від її погашення у майбутньому шляхом отримання грошових коштів, їх еквівалентів, інших активів або зменшення зобов'язань.

Основні завдання аудиту дебіторської заборгованості включають перевірку:

- наявності та правильності первинних документів, які є підставою для облікових записів по дебіторській заборгованості;
- стану дебіторської заборгованості згідно встановлених критеріїв;
- правильності розрахунків по дебіторській заборгованості;
- правильності оцінки дебіторської заборгованості та розрахунку резерву сумнівних боргів;
- належної класифікації дебіторської заборгованості і наявності відповідних пояснень у примітках до фінансової звітності;
- оцінки стану внутрішнього контролю і аудиту дебіторської заборгованості.

Джерелами інформації для контролю операцій з покупцями є:

- первинні документи (виписки банку, касові ордери, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні);
- облікові регістри (журнал-відомість за рахунком 36, Головна книга);
- форми звітності (форма №1 «Баланс», декларації по податкам);
- дані інвентаризації, акти звірки розрахунків тощо.

Основним об'єктом у даному випадку будуть розрахунки з покупцями (рис. 2.1.).

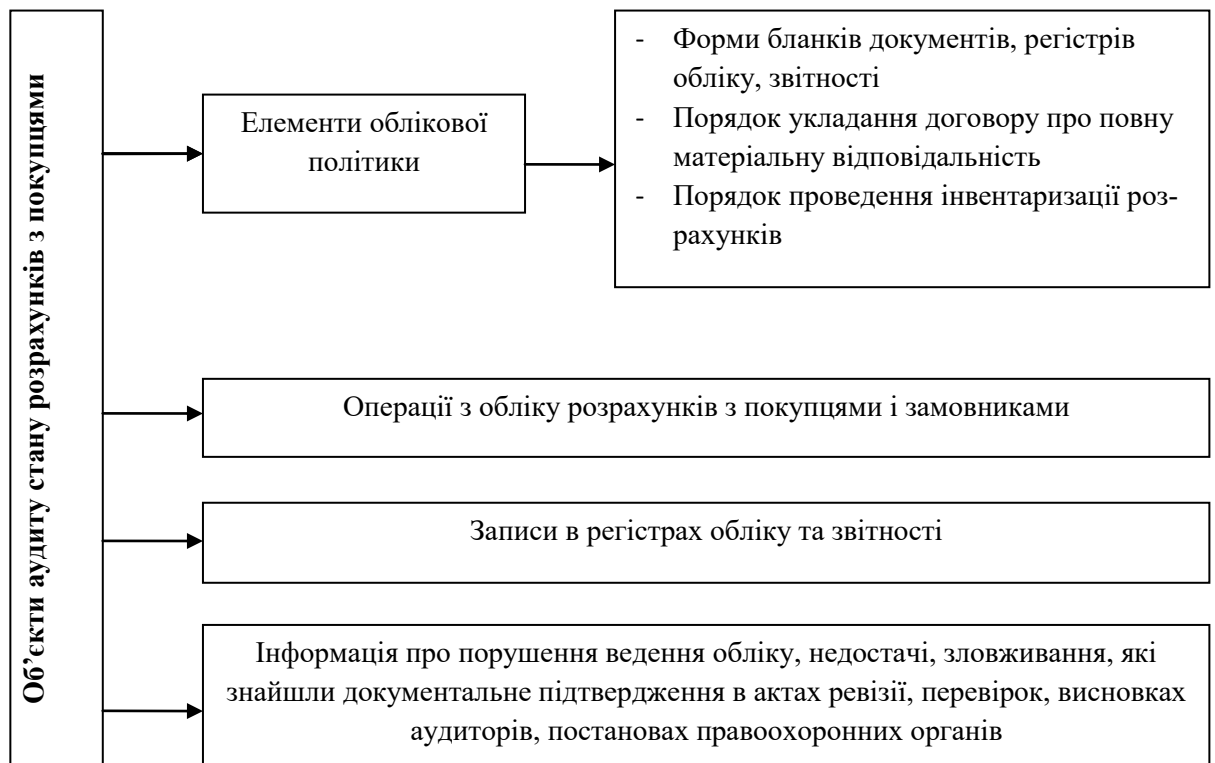

Рис. 2.1 - Об'єкти аудиту стану розрахунків з покупцями

Процес проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості складається з декількох етапів.

На першому етапі аудитор має зібрати всю необхідну інформацію щодо реалізації продукції та виникнення дебіторської заборгованості. Зібравши загальні дані про виникнення та облік дебіторської заборгованості та правильність її оцінки, аудитор складає перелік інформації, яку потрібно отримати від клієнта або зібрати самостійно:

- перелік видів продукції (робіт, послуг), що реалізуються в кредит, і встановлення обороту по кожному виду;

- кількість і адреси центрів відвантаження продукції (виконання робіт, надання послуг);
- характеристика покупців і замовників (придбання продукції для продажу, для власних потреб, оптом, в роздріб, на експорт);
- список основних дебіторів;
- обсяг реалізації (виставлених рахунків), включаючи передоплату, оплату готівкою або чеком, продаж в кредит, бартерні розрахунки;
- маркетингова політика підприємства (спосіб реалізації продукції, система реклами, цінова політика, визначення сумнівних і безнадійних боргів тощо);
- схема виставлення рахунків;
- елементи системи внутрішнього контролю за станом дебіторської заборгованості.

При перевірці дебіторської заборгованості доцільно використовувати такі методи, як зустрічна перевірка, письмовий запит, тестування, вибіркова документальна перевірка та аналітичні процедури. Проте вибір конкретних методів залежить від рівня аудиторського ризику в цілому і під час перевірки дебіторської заборгованості зокрема.

Аудитор має впевнитися в реальному існуванні залишків дебіторської заборгованості і визначити, кому вони належать. Для цього вибірково деяким дебіторам надсилають листи-запити з проханням підтвердити або назвати суму заборгованості перед даним підприємством. Далі аудитор виконує процедури перевірки дебіторської заборгованості відповідно до встановлених критеріїв оцінки фінансової звітності:

- повнота: аудитор має переконатися, що всі рахунки клієнтів були зареєстровані, внесені в книгу продаж, вся продукція, відвантажена до кінця звітного періоду, була врахована як реалізована, а неоплачена продукція відображена в обліку як дебіторська заборгованість;
- фактична наявність - аудитор має переконатися у реальному існуванні дебіторської заборгованості. Це означає, що він повинен перевірити, чи продукція (роботи, послуги), які не були передані покупцям або замовникам до кінця звітного періоду, випадково або навмисно не включені в реалізацію та до дебіторської заборгованості (фіктивні продажі). Також аудитор повинен перевірити, чи не було незаконно привласнених платежів або тих, що записані у неправильному фінансовому періоді;

- незалежність - аудитор повинен переконатися, що вся відображена дебіторська заборгованість належить саме підприємству-клієнту. Тобто, до дебіторської заборгованості не повинні бути включені продажі, які належать іншим підприємствам, наприклад, факторингові операції або операції за договорами застави;

- оцінка - аудитор має оцінити, чи правильно оцінена дебіторська заборгованість відповідно до облікової політики. Це важливо, оскільки в балансі дебіторська заборгованість повинна бути відображена за чистою реалізаційною вартістю, тобто за вирахуванням безнадійних та сумнівних боргів. Згідно з П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість", підприємство може визначати резерв сумнівних боргів або на основі платоспроможності окремих дебіторів, або за допомогою класифікації дебіторської заборгованості. У першому випадку, підприємству потрібна достовірна інформація про фінансовий стан своїх основних клієнтів, щоб оцінити ризик несплати боргів та створити відповідні резерви, що не завжди є можливим на практиці. Метод класифікації передбачає групування дебіторської заборгованості за термінами її непогашення і встановлення коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Аудитор повинен перевірити, як проводився розрахунок коефіцієнта сумнівності та визначалася сума резерву;

- обережність - цей принцип передбачає, що підприємство має уникати завищення доходів і заниження витрат. Оскільки серед дебіторської заборгованості можуть бути сумнівні та безнадійні борги, аудитор повинен переконатися, що належні резерви для сумнівної заборгованості створені в належній мірі, а безнадійні борги списані відповідно до підстав, які передбачаються, з'ясувати причини їх виникнення та контролювати їх списання у фінансових звітах на звітну дату;

- правильність відображення - аудитор повинен перевірити достовірність та точність відображення дебіторської заборгованості на дату складання фінансових звітів. Зокрема, необхідно перевірити правильність класифікації дебіторської заборгованості на довгострокову та поточну в балансі, а також зміни сальдо поточної оперативної дебіторської заборгованості.

У примітках до фінансових звітів потрібно контролювати розкриття інформації про:

- перелік дебіторів та суми довгострокової дебіторської заборгованості;
- перелік дебіторів та суми дебіторської заборгованості, що належать пов'язаним сторонам;
- склад і суми статті "Інша поточна дебіторська заборгованість" у балансі;
- методику формування резерву для сумнівних боргів;
- суму поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги з вказівкою термінів її погашення.

Аудитор повинен оцінити, чи існує дебіторська заборгованість, строк погашення якої перевищує один рік. Основні аспекти, які потрібно врахувати:

- **поспішність:** аудитор має перевірити, чи дотримується підприємство своєю облікову політику щодо дебіторської заборгованості та як вона впливає на безперервність операцій. Якщо дебіторська заборгованість становить значну частину активів підприємства і її непогашення може призвести до фінансових труднощів або навіть загрози банкрутства, ця інформація повинна бути відображена в примітках до фінансової звітності та може вплинути на зміст аудиторського висновку.

- **відповідність:** аудитор повинен переконатися, що підприємство дотримується меж звітного періоду щодо дебіторської заборгованості.

- **законність:** аудитор також повинен перевірити, чи всі операції, що призвели до виникнення дебіторської заборгованості, були здійснені відповідно до чинного законодавства та нормативних актів.

Ці аспекти є ключовими у проведенні аудиту дебіторської заборгованості з метою забезпечення достовірності фінансової звітності підприємства.

Під час перевірки розрахунків з покупцями проводять аналіз умов укладених договорів поставки продукції та коректність розрахунків за прийняту ними продукцію. Виконують перевірку правильності розрахунків і вчасність оплати з боку покупців. Для цього здійснюють інвентаризацію розрахунків і надсилають копії контокорентних виписок підприємствам-дебіторам для перевірки. Підприємство-дебітор повинно повернути контокорентну виписку протягом 10 днів з моменту отримання. З покупцями з того ж міста укладається акт взаємозв'язки для підтвердження взаємних розрахунків.

Процес постачання, як об'єкт обліку, включає в себе закупівлю і організацію зовнішнього постачання матеріалів, компонентів або готової продукції від

постачальників до виробничих або інших підприємств, складів або роздрібних магазинів. Узагальнюючи, процес постачання полягає у укладанні підприємством договорів з постачальниками на необхідні для виробництва фактори, організації доставки та зберігання виробничих запасів, а також розрахунків за отримані товарно-матеріальні цінності. Під час цього процесу відбувається перетворення активів з грошової форми на майно, призначене для виробництва або торгівельної діяльності. Загалом механізм здійснення процесу постачання можна описати через три основні напрямки: планування, організацію і контроль.

Таблиця 2.28 - Етапи здійснення процесу постачання

Етапи процесу постачання	Зміст
Планування	Основні завдання включають дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства та ринку товарів; прогнозування та управління потребами усіх видів матеріальних ресурсів; планування оптимальних економічних взаємозв'язків; оптимізація запасів на виробництві; планування потреб у матеріалах; оперативне планування постачання.
Організація	Також включається збір інформації про необхідну продукцію, участь у ярмарках та виставках для продажу, аналіз різних джерел задоволення потреб у матеріальних ресурсах для вибору найбільш оптимального; укладання господарських договорів з постачальниками на поставку товарів; організація і вивезення реальних ресурсів; управління складським господарством, включаючи організацію постачання необхідними матеріальними ресурсами для забезпечення робочих місць.
Контроль і координація роботи	Контроль виконання договірних зобов'язань постачальниками, включаючи терміни постачання товарів; моніторинг витрат матеріальних ресурсів у торгівлі; перевірка якості і комплектності матеріальних ресурсів під час їх надходження; управління виробничими запасами; розгляд претензій до постачальників і транспортних організацій; аналіз ефективності постачальної служби та розробка заходів для її координації та підвищення ефективності.

Основними елементами контролю операцій з управління розрахунками з постачальниками та підрядниками підприємства є наступне:

1. Об'єкти контролю - включають угоди, укладені підприємством; фінансові операції; записи у первинних документах, облікових реєстрах та фінансовій звітності; господарські операції з урахуванням змін зобов'язань у контексті розрахунків з постачальниками та підрядниками; інформація про порушення та недоліки у веденні обліку, які були документально зафіксовані у актах ревізій, перевірок, аудиторських висновках та рішеннях правоохоронних органів.

2. Суб'єкти контролю - включають власника та підрозділи підприємства, які здійснюють контроль за формуванням розрахунків з постачальниками та

підрядниками (юридичний відділ, відділ постачання, бухгалтерія, відділ економічного аналізу, планово-фінансовий відділ, відділ маркетингу).

Контрольний процес постачання починається з оцінки потенційних постачальників та якості закупленої сировини, матеріалів, устаткування, енергоносіїв та інших ресурсів і послуг. Після укладення угод контролер відслідковує виконання умов угод та дисципліну у розрахунках.

Одним з основних завдань ефективного організування системи внутрішнього контролю операцій з забезпечення виконання договірних зобов'язань на підприємствах є установлення правил його проведення, що означає визначення відповідного порядку контролю в спеціальних наказах або положеннях, а також створення системи внутрішніх розпорядчих документів:

- Положення про облікову політику, які регулюють способи відображення виконання та зміни зобов'язань підприємства.

- Положення про філії, представництва, відокремлені підрозділи, що визначають особливості виконання та зміни зобов'язань для оцінки їх впливу на фінансовий стан підприємства в цілому.

- Положення про договірну роботу.

- Графік документообігу для фіксації руху первинних облікових документів та контролю за виконанням розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства.

- Положення про службу внутрішнього контролю для визначення та закріплення функціональних обов'язків суб'єктів контролю за об'єктом контролю.

- Посадові інструкції працівників, які визначають контрольні функції та процедури контролю за обраною сферою перевірки.

Склад інформаційних джерел для здійснення контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками наведено на рис. 2.1.

Зазначені на рис. 2.1 документи необхідні для отримання даних про стан розрахунків з постачальниками та підрядниками з метою підтвердження достовірності інформації, проведення аналізу, прийняття рішень та надання відповідних рекомендацій.

Можливі порушення при здійсненні розрахунків з покупцями і замовниками сформовано та показано в додатку Ж.

Система бухгалтерського обліку включає заходи і записи підприємства, які оформлюють бухгалтерські операції у спеціальних реєстрах. Ця система збирає,

аналізує, класифікує, записує, підсумовує і надає інформацію про фінансові операції.

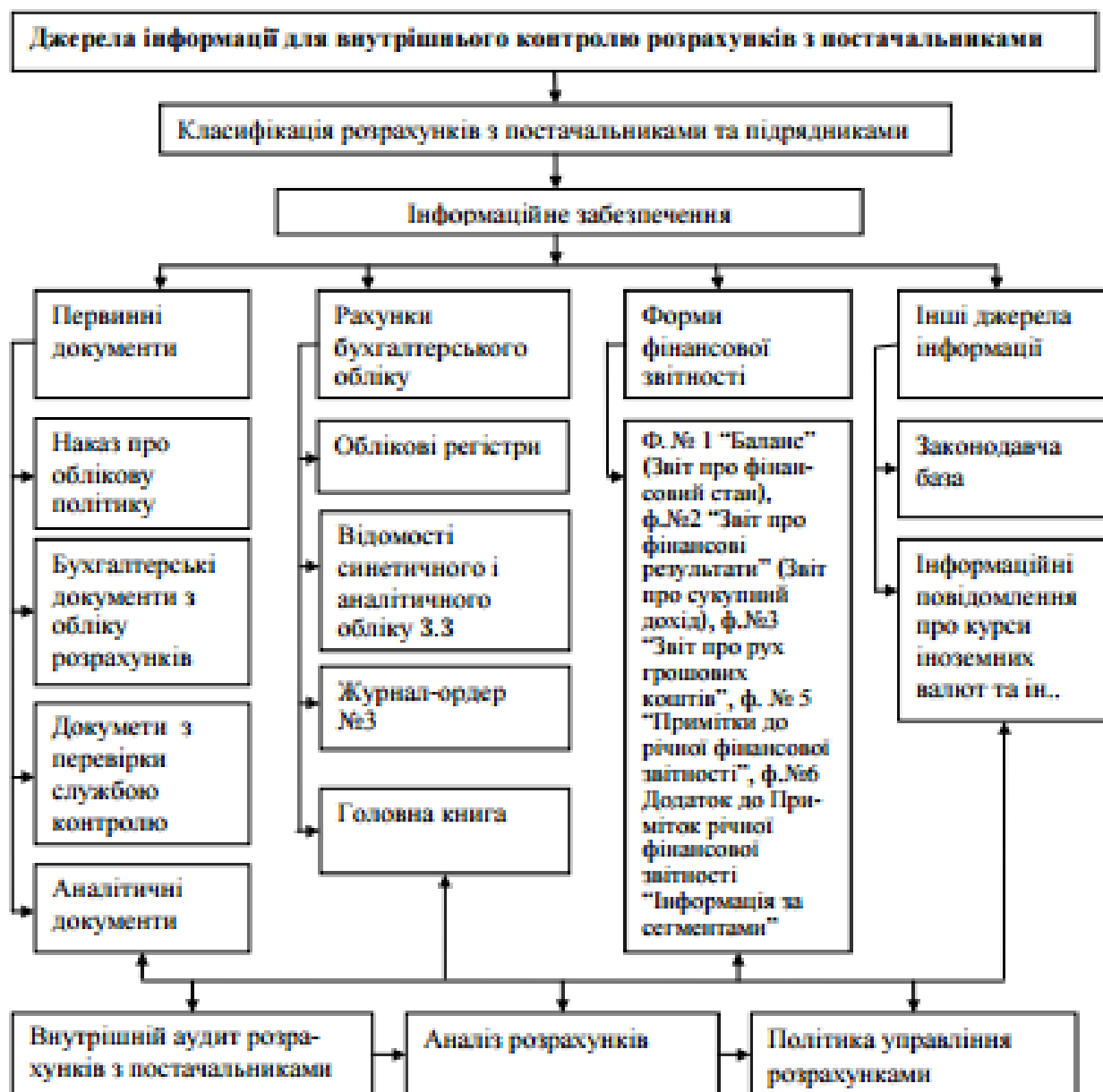

Рис. 2.1 – Джерела інформації для внутрішнього контролю розрахунків з постачальниками

Система внутрішнього контролю включає всі внутрішні правила і процедури контролю, які встановлює керівництво для забезпечення стабільного і ефективного функціонування підприємства. Ця система спрямована на дотримання внутрішньої господарської політики, збереження та раціональне використання активів, а також забезпечення точності і повноти бухгалтерських записів. До її завдань також входить своєчасна підготовка фінансової інформації і запобігання фальсифікаціям.

Система внутрішнього контролю включає не лише бухгалтерський облік, а й:

а) середовище контролю, де здійснюються операції, - заходи та записи, які підтверджують важливість поточної системи внутрішнього контролю для підприємства.

б) конкретні заходи контролю включають:

- регулярне порівняння, аналіз і перевірку рахунків;
- перевірку точності арифметичних записів;
- ведення та перевірку контрольних рахунків і облікових реєстрів;
- регламентацію проходження та затвердження документів (графік документообігу);
- зіставлення внутрішніх правил з законодавчими вимогами та зовнішніми джерелами інформації;
- порівняння загальної суми грошових коштів, цінних паперів та товарно-матеріальних запасів з обліковими записами;
- порівняння та аналіз фінансових результатів з показниками фінансового плану.

Внутрішній контроль за функціонуванням облікової системи необхідний для досягнення таких цілей:

- отримання дозволу на проведення облікових операцій відповідно до розпорядження керівництва;
- точне відображення облікових операцій на рахунках в потрібний час для підготовки фінансової звітності;
- доступ до облікових записів про активи лише з дозволу керівництва;
- регулярне порівняння облікових записів з наявними активами і своєчасне вжиття заходів для виправлення розбіжностей.

Для перевірки розрахунків з покупцями і замовниками на підприємстві необхідно встановити якість стану внутрішнього контролю та обліку таких розрахунків. Для досягнення цієї мети, як правило, вдаються до опитування, що дозволяє у досить короткий термін скласти перше враження про даний об'єкт, а так само оцінити загальний стан обліку операцій, найбільш вразливі місця в системі обліку розрахунків і визначити подальший напрямок перевірки. Тест аудитора для перевірки стану системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями і замовниками представлено в додатку II.

Далі здійснюється оцінка системи бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і постачальниками. Тест аудитора для перевірки стану бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» представлений в додатку К.

Основними контрольними процедурами при проведенні перевірки розрахунків з покупцями і постачальниками є:

- Процедури на стадії підготовки і планування

1. Перевірка початкових залишків.

2. Перевірка відповідності залишків аналітичного і синтетичного обліку та бухгалтерської звітності.

3. Оцінка застосовності обраної облікової політики організації та аналіз правильності і послідовності її застосування.

4. Тестування системи внутрішнього контролю.

5. Виявлення пріоритетних напрямів перевірки виходячи з особливостей діяльності організації-клієнта.

- Процедури, які виконуються в ході перевірки по суті (наведені у програмі аудиту розрахунків з покупцями і замовниками).

- Прикінцеві процедури

1. Аналіз помилок, виявлених в ході перевірки та їх впливу на достовірність бухгалтерської звітності.

2. Формування думки аудитора про достовірність розрахунків з покупцями і замовниками в бухгалтерській звітності.

3. Розробка плану і програми аудиторської перевірки розрахунків з покупцями і замовниками.

Розробка загального плану і програми аудиту ґрунтується на попередніх даних про економічний суб'єкт і, а так само на результатах проведених аналітичних процедур.

Планування аудиторської перевірки розрахунків з покупцями і постачальниками здійснюється на основі зведеного загального плану і зведеної програми аудиту. Загальний план аудиту ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» представлений в додатку Л.

На базі загального плану розробляється програма аудиту розрахунків з покупцями і замовниками. Програма аудиту є розвитком загального плану аудиту та являє собою детальний перелік змісту аудиторських процедур, необхідних для

практичної реалізації плану аудиту. Програму аудиту визначає характер, тимчасові рамки і обсяг запланованих аудиторських процедур, необхідних для здійснення загального плану аудиту.

У програму аудиту також можуть бути включені перевіряються передумови підготовки фінансової звітності і час, заплановане на різні області або процедури аудиту. У процесі підготовки програми аудиту необхідно приймати до уваги отриману оцінку ризику, а також необхідний рівень суттєвості, який повинен бути забезпечений при перевірці.

У залежності від змін умов проведення аудиту і аудиторських процедур програма аудиту може переглядатися. Причини і результати змін варто також документувати. Програма аудиту розрахунків з покупцями і замовниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СКРВІС» представлена в додатку М.

Висновки до другого розділу

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості показав, що:

- зменшення значення коефіцієнта автономії на 0,03 в звітному році свідчить про погіршення стійкості та стабільності підприємства;
- збільшення коефіцієнта співвідношення залучених та власних коштів на 13,07 свідчить про спад залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування;
- коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами зменшився на 0,03, що свідчить про зменшення частки оборотних коштів.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності свідчить про:

- зменшення коефіцієнта поточної ліквідності на 0,03 свідчить про те, що хоча значення коефіцієнта є нижчим від нормативного, платоспроможність підприємства дещо погіршилась на кінець звітного року;
- значення коефіцієнта швидкої ліквідності є нижчим від нормативного, проте зменшення його на 0,69 свідчить про погіршення швидкої платоспроможності підприємства;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом останніх двох років є не в межах нормативного значення, що свідчить про не стабільну ситуацію на підприємстві із платоспроможністю.

Рентабельність на підприємстві за майже за всіма показниками є негативною, що свідчить про погіршення фінансової ситуації на підприємстві, погіршення ефективності використання власних коштів, що звичайно впливає на зменшення прибутковості діяльності підприємства.

Аудиторською фірмою під час аудиторської перевірки було зібрано достатньо інформації для складання аудиторського висновку, проведена ними перевірка забезпечує обґрунтовану підставу для висловлення думки. Запропоновано в роботі список можливих порушень і помилок, що найбільш часто зустрічаються при здійсненні розрахунків з покупцями і замовниками. Для здійснення перевірки було укладено робочі документи аудитора, а саме тести, програма, план. Аудит розрахунків з покупцями і замовниками підприємства був здійснений у двох головних напрямках: перший - перевірка фактичної наявності, яка здійснюється за допомогою інвентаризації (при застосуванні прийомів фактичного контролю); другий - перевірка правильності відображення операцій, яка здійснюється за допомогою прийомів документального контролю.

В процесі інвентаризації розрахунків інвентаризаційна комісія направляє запити контрагентам, покупцям та замовникам для підтвердження суми їх заборгованості. Особливу увагу інвентаризаційна комісія повинна приділити перевірці дат виникнення, строків та формам погашення заборгованостей, оцінці та визнання в бухгалтерському обліку. За підсумками проведення перевірки фактичної наявності сум дебіторської заборгованості інвентаризаційна комісія складає акт інвентаризації, що містить інформацію про розмір суми заборгованості за даними бухгалтерського обліку та результатами інвентаризації, а також їх відхилення. Такі розбіжності оформлюють в акті інвентаризації і інших документах форми яких запропоновано підприємству до оформлення в додатку Н.

3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ У ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

3.1. Характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві

ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» є суб'єктом підприємницької діяльності малого бізнесу та складає спрощену фінансову звітність – «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: за формами №1-м «Звіт про фінансовий стан» та №2-м «Звіт про фінансові результати».

Бухгалтерський облік на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» виконує такі функції: інформаційну; контрольну; оціночну; аналітичну; соціальну.

Інформаційна роль полягає в тому, що бухгалтерський облік за допомогою специфічних методів збирає та передає інформацію про наявність та рух господарських засобів, джерела їх утворення, проведення операцій та фінансові результати діяльності підприємства.

Облікова інформація у ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС" представляється у вигляді бухгалтерських звітів. Контрольна функція полягає в застосуванні методів документування, інвентаризації та поточного обліку, що дозволяє бухгалтеру підтверджувати (або не підтверджувати) здійснення певних операцій з грошовими коштами та матеріальними цінностями. Він також контролює ефективність використання ресурсів, відповідність бізнес-планам, кошторисам та нормативам, а також виконання законодавчих норм, угод і контрактів. Оціночна функція полягає в оцінці об'єктів обліку з метою визначення фінансових результатів, порівняння результатів за періодами та прогнозування подальшого розвитку.

Аналітична функція у ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС" полягає в аналізі економічних відхилень від планів, бюджетів та середньостатистичних даних галузі на основі бухгалтерського обліку. Це дозволяє виявляти причини відхилень, визначати винуватців і розробляти заходи для виправлення негативних ситуацій.

Соціальна функція у ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС" спрямована на підтримку глобального розвитку суспільства шляхом зміцнення локальної економіки. Правильний бухгалтерський облік є надійною опорою для ефективного функціонування та розвитку підприємства, сприяючи в кінцевому підсумку

економічному зростанню національного виробника і вирішенню соціальних проблем. У сучасних умовах підвищується значення бухгалтерського обліку через зростання економічної самостійності підприємств, що збільшує потребу у достовірній і своєчасній інформації про їхню господарську діяльність.

У ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» керівник підприємства забезпечує ведення бухгалтерського обліку, підтримуючись єдиних методологічних принципів, встановлених Законом України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології обробки облікових даних. Організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій. Забезпечує складання на основі даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства, її підписання і представлення у встановлені строки користувачам. Здійснює захід в надані повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства. Приймає участь у підготовці та представленні інших видів періодичної звітності, органів вищого рівня у відповідності до нормативних актів, затверджені формами та інструкціями. Здійснює контроль за ведення касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Приймає участь у проведенні інвентаризаційної роботи на підприємстві, оформлення матеріалів, зв’язаних з нестачею та відшкодування утрат від нестачі, крадіжок і псування активів підприємства..

Бухгалтерський облік на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» здійснюється за автоматизованою формою обліку з використанням програмного продукту "BAS Бухгалтерія".

"BAS Бухгалтерія" представляє собою інструмент, який повністю відповідає за всі аспекти обліку на підприємстві, що стосуються бухгалтерської служби. Вона включає в себе виписку первинних документів, облік продажів та інші обов'язки, пов'язані з бухгалтерським обліком. Однак це прикладне рішення придатне також для ведення бухгалтерського та податкового обліку. Щодо автоматизації інших служб, наприклад, відділу продажів, рекомендується використовувати спеціалізовані прикладні рішення або інші системи.

Характеристику можливостей програмного продукту "BAS Бухгалтерія" представлено в додатку П.

3.2. Характеристика бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і постачальниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

Згідно Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", основою для ведення бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які зафіксовані в момент їх здійснення. Якщо це неможливо, документи повинні бути складені негайно після завершення операції.

Організація обліку заборгованості на підприємстві здійснюється відповідно до чинних нормативних та законодавчих актів. Порядок визначення в обліку дебіторської чи кредиторської заборгованості представлено в додатку Р.

Облік розрахунків з дебіторами регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 „Дебіторська заборгованість”.

Взаємовідносини між клієнтами та компанією "ЯКІСНИЙ СЕРВІС" виникають у ході її комерційної діяльності і зазвичай передбачають укладання контрактів на купівлю-продаж товарів і матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання робіт або надання послуг. Договір купівлі-продажу є юридичним документом, який фіксує торгівельну угоду. Він містить письмові зобов'язання продавця передати певні товари у власність покупця та зобов'язання покупця прийняти ці товари і сплатити за них визначену суму грошей.

Згідно з положеннями Цивільного кодексу України, розділ III глави 54, встановлено процедуру укладення, важливі умови та правила розірвання договорів купівлі-продажу. Відповідно до статті 655 ЦКУ, продавець зобов'язується передати майно (товар) покупцю, який у свою чергу приймає це майно і сплачує за нього визначену суму. Отже, сторонами такого договору є продавець і покупець.

Термін "предмет договору купівлі-продажу" для ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС" включає найменування (номенклатуру, асортимент) та кількість продаваного товару. Кількість товару визначається відповідно до відповідних одиниць виміру або грошового еквіваленту. Умова щодо кількості товару може бути узгоджена шляхом встановлення в договорі купівлі-продажу процедури визначення цієї кількості.

Щодо якості товару, компанія «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» зобов'язується передавати покупцеві товар, який відповідає умовам, визначеним у договорі (згідно зі статтею 673 Цивільного кодексу України). Якість товару повинна бути підт-

верджена відповідними документами, які передаються разом з товаром, такими як сертифікат якості або відповідності, якщо таке вимагається договором або чинним законодавством. Крім того, сторони можуть узгодити у договорі, що товар відповідає Державним стандартам України або технічним умовам, якщо такі встановлені відповідними нормативними актами. Також сторони можуть домовитися про порядок встановлення якості переданої партії товару через відбір проб.

Найбільш трудомісткою стадією облікової процедури на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» є збирання даних, пов'язане з відображенням здійснюваних господарських операцій в первинних документах. Скорочення витрат часу та праці на збирання та реєстрацію інформації в умовах автоматизованої бухгалтерії досягається завдяки широкому використанню сучасних технічних засобів та програмних продуктів.

Згідно з Положенням “Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку”, затвердженим наказом МФУ від 24.05.95 № 88 первинні документи – це письмові свідоцтва, що фіксують та підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення [56]. У цьому ж Положенні зазначено, що документ може бути створений ручним або машинним способом, і при цьому він має бути записаний на паперовому або магнітному носії. Тобто спосіб створення та зовнішній вигляд носія документа може бути паперовим або електронним, що закріплено на законодавчому рівні.

Організацію документообігу по операціям реалізації продукції в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» представлено в додатку С.

Рух первинних документів затверджується на підприємстві наказом про облікову політику та оформляється графіком.

Графік документообігу - це узгоджений порядок створення та використання інформації, яка міститься в документах. Він визначає перелік схвалених форм, терміни створення, надання та обробки первинних документів відповідальними виконавцями і посадовими особами. Також регламентується процес проходження та використання документів через інстанції та їх передача до бухгалтерії для проведення обліково-звітних робіт відповідно до переліку і виконавців. Окремо зазначається передача документів, що сформовані відповідно до

номенклатури архівних справ, на зберігання до архіву.

Графік документообігу може представлятись у вигляді схеми або переліку завдань зі створення, перевірки та обробки документів, які виконуються кожним підрозділом підприємства та всіма виконавцями, з вказівкою їх взаємозв'язків і строків виконання робіт.

Основна умова оформлення документів полягає в тому, щоб він мав всі необхідні реквізити, які також обумовлені в правових актах: назва підприємства, установи, від імені яких складений документ, назва документа (форми), код форми, дата і місце складання, зміст господарської операції та її вимірники (у натуральному і вартісному виразі), посади, прізвища і підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції і складання первинного документа.

Для відпуску продукції зі складу підприємства необхідно мати належно оформлені документи. Представник покупця повинен пред'явити доручення, яке містить необхідні реквізити. Підпис представника покупця на дорученні повинен точно відповідати підпису одержувача на відвантажувальних документах, що підтверджують приймання продукції.

Основними документами для розрахунків з покупцями і замовниками є: накладні, рахунок-фактура та платіжна вимога-доручення для перерахування коштів на розрахунковий рахунок підприємства-продавця. Підтвердженням оплати за продукцію є виписка з банку за розрахунковим рахунком підприємства-продавця, а також товарно-транспортна накладна, а також, оскільки ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» є платником податку на додану вартість і зареєстроване податковою інспекцією, надають покупцеві податкову накладну, із зазначенням у ній дати виписки, порядкового номеру, найменування та індивідуального податкового номеру продавця і покупця, умови продажу і форми ведення розрахунків.

Електронним документом, який отримують всі покупці є податкова накладна. Відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» електронний документообіг (обіг електронних документів) - сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних до-

кументів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів.

ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» використовує паперові носії для оформлення операцій із реалізації товарів і продукції та надання послуг, які наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Документування розрахунків з покупцями та замовниками на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

Розрахунки з вітчизняними покупцями	Розрахунки з іноземними покупцями
Виникнення заборгованості	
- накладні - рахунки-фактури - рахунки - акти приймання робіт, послуг - податкові накладні - товарно-транспортні накладні (ТМ-1) - товарні накладні	- комерційні документи - транспортні накладні (CMR - залізнична накладна, авіанакладна, коносамент) - платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на рахунки митних установ - розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
Виписки банку, ПКО, векселі	Виписки банку, векселі

Створена податкова накладна підписується електронними ключами та печатками і реєструється в Єдиному реєстрі податкових накладних. Від вчасної реєстрації податкової накладної та правильності її укладання залежить право на податковий кредит у покупця та можливо і в подальшому співпраця з замовником. Тому на рис. 3.1. розглянемо основні правила заповнення податкової накладної.

Зведений облік розрахунків з покупцями і замовниками ведеться у Журналі-відомості по рахунках 361. У журналі-відомості наводиться перелік усіх покупців і замовників, які мали стосунки за звітний період або заборгованість за попередній періоди. За кожним з них показується залишок на початок і кінець місяця та обороти за дебетом і кредитом за звітний місяць. Заповнюються відомість на підставі первинних документів та аркушів-розшифровок. Дебетовий оборот за рахунком 36 переносять в кредит рахунків 702, 703 та ін. на підставі відомостей аналітичного обліку реалізації продукції, матеріалів, робіт.

Для розрахунків з покупцями використовують рахунок 361 „Розрахунки з покупцями та замовниками”. На рахунку відображається і дебіторська і кредиторська заборгованість.

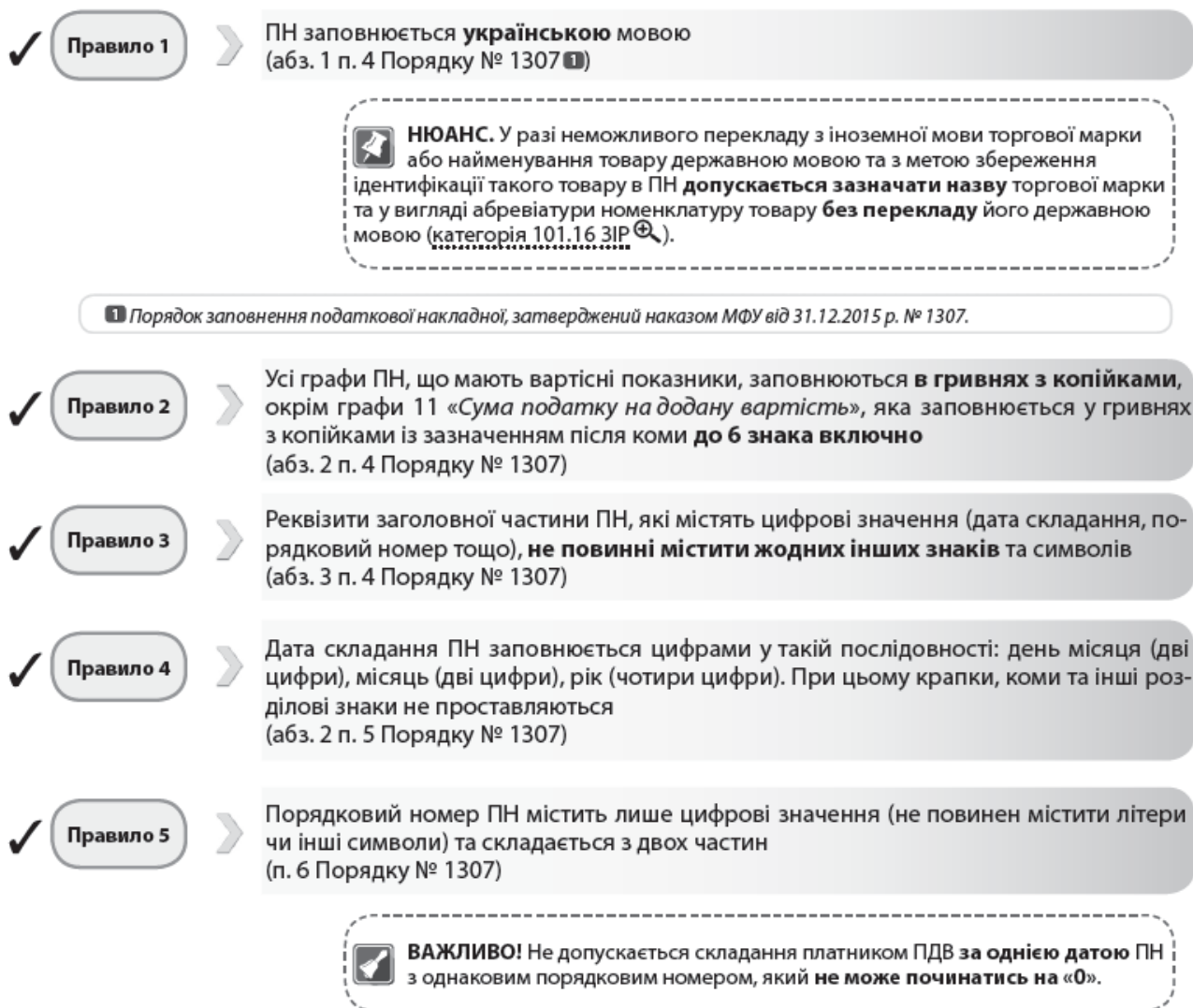

Рис 3.1 - Основні правила заповнення податкової накладної

Дебет субрахунку 36 відображає собою загальну суму продажної вартості товарів, виконаних робіт і наданих послуг, включаючи ПДВ, акцизи та інші обов'язкові платежі, що перераховуються до бюджетів і позабюджетних фондів і є частиною вартості реалізації. Кредит субрахунку відображає суму платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах.

Сальдо субрахунків 361 відображають загальну дебіторську заборгованість покупців, а в балансі підприємства цю суму слід відобразити з вирахуванням очікуваної суми несплати боргів.

Для аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантаженою продукцією, товари, виконані роботи й послуги, крім заборгованості, яка забезпечена вексями, призначений журнал-ордер по рахунку 36. На підставі оборотні відомості по рахунку 361 яка представлена на рис. 3.2.

ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС"

Обороти счета 361 за 2023 г.

Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)

Счет	Начальное сальдо Дт	Начальное сальдо Кт	Оборот Дт	31	70	Оборот Кт	31	Конечное сальдо Дт	Конечное сальдо Кт
Период									
361	21 181,67		6 464 258,46	26 200,00	6 438 058,46	6 526 692,10	6 526 692,10		41 251,97
01.01.2023 0:00:00	21 181,67		518 110,82		518 110,82	370 489,53	370 489,53	168 802,96	
01.02.2023 0:00:00	168 802,96		452 604,05		452 604,05	576 192,86	576 192,86	45 214,15	
01.03.2023 0:00:00	45 214,15		429 105,82		429 105,82	518 953,87	518 953,87		44 633,90
01.04.2023 0:00:00		44 633,90	757 406,80		757 406,80	687 849,90	687 849,90	24 923,00	
01.05.2023 0:00:00	24 923,00		635 730,50		635 730,50	675 571,80	675 571,80		14 918,30
01.06.2023 0:00:00		14 918,30	519 556,47		519 556,47	541 793,29	541 793,29		37 155,12
01.07.2023 0:00:00		37 155,12	484 301,40	25 000,00	459 301,40	481 174,78	481 174,78		34 028,50
01.08.2023 0:00:00		34 028,50	489 476,85		489 476,85	495 901,90	495 901,90		40 453,55
01.09.2023 0:00:00		40 453,55	424 730,00	600,00	424 130,00	355 453,77	355 453,77	28 822,68	
01.10.2023 0:00:00	28 822,68		384 432,00		384 432,00	544 406,00	544 406,00		131 151,32
01.11.2023 0:00:00		131 151,32	624 475,79	600,00	623 875,79	577 133,18	577 133,18		83 808,71
01.12.2023 0:00:00		83 808,71	744 327,96		744 327,96	701 771,22	701 771,22		41 251,97
Итого	21 181,67		6 464 258,46	26 200,00	6 438 058,46	6 526 692,10	6 526 692,10		41 251,97

Рис. 3.2 – Обороти по рахунку 361

Використовуючи дані рис. 3.2 ми узагальнили в табл. 3.2. розрахунки ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» з покупцями та замовниками за 2023 рік.

Таблица 3.2 – Розрахунки з покупцями і замовниками

Зміст господарської операції	Кор-ючі рахунки		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Облік на рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»			
Дебіторська заборгованість на початок року			21181,67
Відображено реалізацію покупцям:	361		
- послуги		703	1032569,80
- товарів		702	5405488,66
Повернено кошти покупцеві		311	26200,00
Всього оборот по дебету			6464258,46
Отримано гроші на поточний рахунок	311	361	6526692,10
Всього оборот по кредиту			6526692,10
Кредиторська заборгованість на кінець року			41251,97

Якщо покупець не може виплатити свою заборгованість, це може призвести до збитків для продавця. Для компенсації цих збитків продавець формує резерв сумнівних боргів. Розмір цього резерву визначається на основі оцінки платоспроможності окремих клієнтів або за класифікацією їхніх заборгованостей.

Класифікація дебіторської заборгованості за видами товарів, робіт, послуг здійснюється шляхом групування за строками погашення з встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Цей коефіцієнт визначається на основі фактичної суми неспроможної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди і зазвичай зростає зі збільшенням строків непогашення заборгованості.

Величина резерву сумнівних боргів обчислюється як сума, отримана шляхом множення поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги відповідної групи на відповідний коефіцієнт сумнівності. Облік резервів за сумнівністю дебіторською заборгованістю, щодо якої існує ризик неповернення, проводиться на рахунку 38 "Резерв сумнівних боргів".

Згідно із даними балансу ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» за 2022- 2023 рр. резерв сумнівних боргів не нараховувався.

Поточні зобов'язання покупців та замовників за товари, роботи або послуги, які надані їм компанією (за винятком зобов'язань, що гарантуються векселем), відображаються в розділі балансу під назвою "Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги" (рядки 1125 активу балансу). Ця сума включає чисту реалізаційну вартість поточної дебіторської заборгованості до загального підсумку балансу.

Облік розрахунків з постачальниками й підрядниками в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» здійснюється на рахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками».

На цьому рахунку враховуються розрахунки між підприємствами й організаціями за продукцію, товарно-матеріальні цінності, виконані роботи й надані послуги, по доставці й переробці матеріальних цінностей, розрахункові документи на які отримані, а також по невідфактурованим поставкам. Усі операції, пов'язані з розрахунками за придбані товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи або надані послуги, знаходять висвітлення на рахунку 63 незалежно від того, коли проводилася оплата пред'явленого рахунку.

Дебетується рахунок 63 на суми оплати рахунків у кореспонденції із кредитом рахунків обліку коштів. У випадку погашення заборгованості перед постачальниками шляхом взаємозаліку або оплати в натуральному виразі (товарообмінна операція), у регістрах бухгалтерського обліку покупця робиться запис по дебету рахунку 63 і кредиту рахунку 36 «Розрахунки з покупцями й замовниками». По кредиту рахунку 63 відображає вартість товарно-матеріальних цінностей, що фактично надійшли, виконаних робіт, наданих послуг у кореспонденції з дебетом рахунків обліку товарно-матеріальних цінностей або відповідних витрат.

Сума податку на додану вартість за виконані роботи, надані послуги, придбані товарно-матеріальні цінності, відображається по дебету рахунку 641 «Розрахунки з бюджетом» субрахунок «Податок на додану вартість» у корес-

понденції із кредитом рахунку 63. При здійсненні передоплати сума ПДВ відображається по дебету рахунку 68 і кредиту рахунку 6441 «Податковий кредит». Вартість, що надійшла по товарно-матеріальним цінностям виконаним роботам, наданим послугам відображається на рахунках обліку товарно-матеріальних цінностей або витрат без обліку суми податку на додану вартість, зазначеної в документах постачальника. А, якщо матеріальні цінності надають особами, що не є платниками ПДВ, у платника такого податку сума ПДВ відображається в складі покупної вартості оприбуткованих цінностей.

На підставі оборотні відомості по рахунку 631 яка представлена на рис. 3.3.

ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС"

Обороти счета 631 за 2023 г.

Выходные данные: БУ (данные бухгалтерского учета)

Счет	Начальное сальдо Дт	Начальное сальдо Кт	Оборот Дт	31	Оборот Кт	28	31	64	92	93	Конечное сальдо Дт	Конечное сальдо Кт
631		117 031,51	5 738 605,15	5 738 605,15	6 454 850,58	4 991 556,47	19 220,00	470 000,14	300 000,00	674 073,97		833 276,94
01.01.2023 0:00:00		117 031,51	330 969,31	330 969,31	484 745,02	432 916,31		48 940,18		2 888,53		270 807,22
01.02.2023 0:00:00		270 807,22	530 031,06	530 031,06	344 702,53	325 014,25		11 330,36		8 357,92		85 478,69
01.03.2023 0:00:00		85 478,69	522 194,52	522 194,52	478 779,38	305 254,29		50 129,07	75 000,00	48 396,00		42 063,53
01.04.2023 0:00:00		42 063,53	606 035,44	606 035,44	950 763,15	822 069,35		68 387,47		60 306,33		386 791,24
01.05.2023 0:00:00		386 791,24	577 467,76	577 467,76	652 010,75	267 054,94	19 220,00	38 053,31		327 682,50		461 334,23
01.06.2023 0:00:00		461 334,23	461 098,30	461 098,30	521 419,51	268 665,72		27 923,79	75 000,00	149 830,00		521 655,44
01.07.2023 0:00:00		521 655,44	381 584,18	381 584,18	433 218,22	345 179,75		35 806,37		52 232,10		573 289,48
01.08.2023 0:00:00		573 289,48	419 374,98	419 374,98	471 297,95	426 869,10		43 845,52		583,33		625 212,45
01.09.2023 0:00:00		625 212,45	320 409,82	320 409,82	301 501,79	227 673,14		11 528,65	60 000,00	2 300,00		606 304,42
01.10.2023 0:00:00		606 304,42	399 670,20	399 670,20	446 487,57	388 547,52		36 310,42	15 000,00	6 639,63		653 131,79
01.11.2023 0:00:00		653 131,79	551 262,47	551 262,47	660 353,66	597 032,30		50 089,81		13 231,55		762 222,98
01.12.2023 0:00:00		762 222,98	638 507,11	638 507,11	709 561,07	585 279,80		47 655,19	75 000,00	1 626,08		833 276,94
Итого		117 031,51	5 738 605,15	5 738 605,15	6 454 850,58	4 991 556,47	19 220,00	470 000,14	300 000,00	674 073,97		833 276,94

Рис. 3.3 – Обороти по рахунку 631

Використовуючи дані рис. 3.3 ми узагальнили в табл. 3.3 господарські операції по обліку розрахунків з постачальниками й підрядниками в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків по обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
Сальдо на 01.01.2023 р. по рахунку 631				Кт. 117031,51
1	Перераховано грошові кошти постачальникам ТМЦ із поточного рахунку	631	311	5738605,15
Всього оборот по Д-ту. рах. 631				5738605,15
1	Оприбутковано на склад товар	281	631	4991556,47
2	Повернуто безготівкові грошові кошти на поточний рахунок від постачальників	311		19220,00

Продовження табл. 3.3.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Д-т	К-т	
3	Проведено взаємозалік серед постачальників послуг	641		470000,14
4	Отримано витрати адміністративного призначення	92		300000,00
5	Отримано витрати на збут	93		674073,97
Всього по К-ту. рах. 631				6454850,58
Сальдо на 31.12.2023 р. по рахунку 631			Кт. 1191186,63	

В додатку Т наведено структуру розрахунків з покупцями і постачальниками і ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» за 2023 рік.

В бухгалтерському обліку інформацію про розрахунки з покупцями і постачальниками ми отримуємо з бухгалтерських реєстрів (відомості, оборотки, шахматка) а також Головна книга. На основі даних Головної книги, зведених складських документів та інших даних бухгалтерського обліку підприємство складає фінансову, статистичну та податкову звітність в яких відображається вартість запасів та виручка від їх реалізації. Фрагменти зазначених облікових реєстрів і звітності показано в додатку У.

Висновки до третього розділу

Кожне підприємство в процесі нормального операційного циклу вступає в розрахункові відносини з іншими контрагентами. Але в зв'язку з тим, що в основному підприємства ведуть безготівкові розрахунки, то неминуче виникнення заборгованості. Заборгованість, яка являє собою невід'ємні складові бухгалтерського балансу підприємства, поділяють на дебіторську та кредиторську. Велика частка заборгованості в загальній структурі активів і пасивів знижує ліквідність і фінансову стійкість підприємства та підвищує ризик фінансових збитків.

Аналізуючи діяльність підприємства нам би хотілось запропонувати підприємству приділити більшу увагу дебіторській заборгованості (оскільки вона сприяє «застою капіталу») і відповідно зменшити кількість боржників. Цей процес можна врегулювати шляхом виявлення найбільш великих сум заборгованості за товари, роботи, послуги і вирішувати питання із якнайшвидшим її погашенням. Також потрібно виявляти заборгованості з простроченим терміном позовної давності і попередженням наступного її утворення. Потрібно від-

мовитись від укладання договорів з «не надійними» клієнтами, взаємовідносини з якими не принесуть підприємству користі.

На ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» організація та стан бухгалтерського обліку операцій з заборгованістю підприємства, відповідає вставленим вимогам діючого законодавства та керівництва підприємства. Разом з тим пропонується наступні шляхи їх удосконалення:

- встановити чіткі правила документообігу і технологію обробки облікової інформації;
- привести в відповідність до чинного законодавства типові форми первинних документів, щодо обліку заборгованості;
- за доцільне на підставі первинних документів скласти реєстри документів з реалізації готової продукції. Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями та замовниками. Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.
- зменшити строки інкасації боргу, тобто зменшити строки непогашення заборгованості до 6 місяців. Оскільки значна сума дебіторської заборгованості належить до строків непогашення від 6 до 12 місяців.

Організація бухгалтерського фінансового обліку на підприємстві повинна здійснюватись на підставі облікової політики підприємства, яка повністю повинна відповідати нормативно-правовим вимогам й національним стандартам бухгалтерського обліку.

Однією із проблем управління дебіторською заборгованістю підприємства є недоотримання коштів від покупців і замовників за реалізовану продукцію та надані роботи і виконані послуги. На основі проведених досліджень для ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» пропонуються шляхи вирішення цієї проблеми (додаток Ф).

Також при визначенні розміру збитку, яка зазначається в претензії підприємству рекомендується орієнтуватися на зразковий перелік основних наслідків порушення договірних зобов'язань і видів збитку, який представлено на додатку Х.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведеного у кваліфікаційні роботі дослідження розрахунків з покупцями та постачальниками на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» встановлено, що ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерського звіту проводиться за принципом нарахування таким чином, щоб результати операції та інші події відображались в облікових регістрах і фінансовій звітності тоді, коли вони мали місце згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Податковий облік здійснюється згідно податкового законодавства України.

В ході написання кваліфікаційної роботи був проведений поглиблений аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС», який здійснювався згідно із поставленими завданнями.

Вивчення організації обліку розрахунків на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» показало, що в цілому облік ведеться у відповідності з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 11 «Зобов'язання». Значна увага при вивченні порядку проведення розрахункових операцій була приділена відповідній законодавчій та нормативній базі.

Організація бухгалтерського фінансового обліку на підприємстві здійснюється на підставі облікової політики підприємства, яка повністю відповідає нормативно-правовим вимогам й національним стандартам бухгалтерського обліку.

Під час виконання практичних досліджень у кваліфікаційні роботі представлено облік та контрольні процедури щодо розрахунків з покупцями та постачальниками. Визначено основні первинні документи та реєстри синтетичного та аналітичного обліку, що використовуються для ведення обліку ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

Відповідно до Інструкції № 291 на підприємстві для обліку розрахунків з покупцями використовують рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками», який призначений для узагальнення інформації про розрахунки з покупцями і замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги, крім заборгованості, забезпеченої векселем. При цьому суми отриманих авансів і попередньої оплати від покупців враховуються окремо.

На підприємстві для обліку розрахунків з постачальниками використовують рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який призначений

для узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками і підрядниками за отриманими від них товарами (роботами, послугами).

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та постачальниками повинен забезпечити отримання даних про заборгованість, строк сплати за якою ще не настав, а також заборгованість, несплачену в строк. Аналітичний облік розрахунків з покупцями та постачальниками в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» ведеться за кожним контрагентом, кожним пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією

Аналізуючи діяльність підприємства нам би хотілось запропонувати підприємству приділити більшу увагу дебіторській заборгованості (оскільки вона сприяє «застою капіталу») і відповідно зменшити кількість боржників. Цей процес можна врегулювати шляхом виявлення найбільш великих сум заборгованості за товари, роботи, послуги і вирішувати питання із якнайшвидшим її погашенням. Також потрібно виявляти заборгованості з простроченим терміном позовної давності і попередженням наступного її утворення. Потрібно відмовитись від укладання договорів з «не надійними» клієнтами, взаємовідносини з якими не принесуть підприємству користі.

Списання безнадійної дебіторської заборгованості, яку не покривали резервами сумнівних боргів, впливає на «бухгалтерський» фінансовий результат підприємства. На цьому показнику базується розрахунок об'єкта оподаткування податком на прибуток (п. 134.1 Податкового кодексу України; ПК). Тому підприємства, які застосовують різниці, зобов'язані перевіряти чи відповідає бухгалтерська безнадійна заборгованість критеріям податкової. В роботі запропоновано правила списання безнадійної дебіторської заборгованості в податковому та фінансовому обліку.

Останнім часом облік розрахунків з покупцями і постачальниками стає більш складним. Це пояснюється, насамперед, змінами в правово-економічних відносинах при продажу продукції, виникнення нових форм взаємовідносин між продавцем і покупцем та створенням нових видів реалізації через відсутність наявних грошових коштів для розрахунків, а також накопичення даних відповідно до потреб податкової звітності. Все це призводить до необхідності перегляду ряду сталих уявлень, завдань та вимог щодо обліку розрахунків з покупцями і постачальниками.

На основі проведеного у кваліфікаційні роботі дослідження можна зробити наступні пропозиції щодо покращення обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та постачальниками на ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»:

- посилити контроль з боку бухгалтерської служби за дотриманням порядку обліку заборгованості та порядком заповнення первинних документів;
- створити резерв сумнівних боргів та документальне фіксування його у відповідних документах та звітах;
- сформувати альтернативу служби економічного аналізу та внутрішнього аудиту на підприємстві - службу контролінгу, головними завданнями якої є слідкування за станом дебіторської заборгованості, особливо щодо сумнівної;
- зменшити строки інкасації боргу, тобто зменшити строки непогашення заборгованості до 6 місяців. Оскільки значна сума дебіторської заборгованості належить до строків непогашення від 6 до 12 місяців.

За результатами дослідження всі запропоновані в роботі вдосконалення дозволять підвищити ефективність організації обліку та аудиту розрахунків з покупцями і постачальниками, що сприятиме зростанню контрольованості стану таких розрахунків, а головне покращенню фінансового стану ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеева Є. І. Кредитна політика як інструмент управління дебіторською заборгованістю. Фінансовий менеджмент. 2004. № 6. С.22-23.
2. Азаренков Г.Ф., Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г.. Економічний аналіз: Навч. посіб. Х.: ХДЕУ, 2003. 248 с.
3. Акімова Н.С. Основні проблеми обліку та внутрішнього аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості. Науково-технічний збірник . Харків, 2007. Вип. 77. С.268 – 272.
4. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки, 2-ге вид. - К.: ЦУЛ, 2010. – 392 с.
5. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 336с.
6. Береза С. Л. Проблема визначення дебіторської заборгованості в обліку. Вісник ЖДТУ. 2003. №4 (26). С.32-37.
7. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. Фінанси України. 2003. №12.
8. Білуха М.Т. Аудит: підручник. К.: Знання, 2006. 768 с.
9. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит. К.: Українська академія оригінальних ідей, 2005. 888 с.
10. Бондаренко О.С. Методика управління портфелем дебіторської заборгованості. Актуальні проблеми економіки. 2006. №4 (58). С. 17–23.
11. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів, 2-е вид. Житомир: ПП «Рута», 2007. 672 с.
12. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності "Облік і аудит" вищих навчальних закладів, 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2009. 912 с.
13. Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту. навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 484
14. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. навчальний посібник. К.: Лібра, 2011. 840 с.

15. Гончарук Я.А., Рудницький В.С. Аудит: навчальний посібник . 3-те вид. К.: Знання, 2007. 443 с.
16. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами та доповненнями). Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/436-15#Text> (дата звернення: 07.04.2024)
17. Давидов Г.М., Шалімова Н.С. Звітність підприємств. навчальний посібник. К.: Знання, 2010. 632 с.
18. Деєва Н.М. , Дедіков О.І. Аудит: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, Дніпропетровська держ. фінансова академія, 2007. 182 с.
19. Деєва Н.М. , Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. навчальний посібник, К.: Центр учбової літератури, 2007. 328с.
20. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посіб, 2-ге вид. К.: Знання, 2007. 327 с.
21. Дікань Л.В. Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник. К.: Знання, 2009. 395 с.
22. Дубровська Є.В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість». Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка. Суми: СумДУ, 2009. №2. С. 202-205;
23. Дубровська Є.В. Управління дебіторською заборгованістю підприємств вантажного автотранспорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 Укр. держ. акад. залізн. трансп. Х., 2010. 19 с.
24. Жила В.Г. Ревізія і аудит : навч. посіб. К.: МАУП, 2008 р.
25. Завгородній В.Г., Мних Є.В., Рудницький В.С. Облік, аналіз та аудит: навчальний посібник. К.: Кондор, 2009. 618 с.
26. Іванілов О.С., Смачило В.В., Дубровська Є.В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства . Актуальні проблеми економіки. 2007. № 1 (67). С. 156–163.
27. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: МАУП, 2000. 152 с.
28. Ільїна С.Б. Основи аудиту: навчально-практичний посібник: К.: Кондор, 2006. 378 с.
29. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 291 (зі змінами і

доповненнями): веб-сайт. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 20.04.2024)

30. Інструкція «Про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю» № П-7 від 15.06.65 р. (зі змінами і доповненнями): веб-сайт.

URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/va007400-66>

31. Кадуріна Л.О. Основи аудиту. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2003. 184 с.

32. Карчова Н.В. Аналіз дебіторської заборгованості як інструмент підвищення ефективності аудиту. Управління розвитком. 2011. №2. С. 112-118

33. Кім Г., Сопко В., Кім С. Бухгалтерський облік: первинні документи та їх заповнення: навчальний посібник. К.: Університет економіки та права «Крок», 2004. 437 с.

34. Коблянська І.О. Фінансовий облік: навч. посіб. К.: Знання. 2007. 473с..

35. Коваленко А.М. Бухгалтерський облік в Україні. К.: ВКК «Баланс-клуб», 2006. 1024 с.

36. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2002. 296 с.

37. Кривцова Т.О. Контроль і аудит у банках: навчальний посібник. Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. 168 с.

38. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: навчальний посібник. 3-є вид. К.: Каравела, 2006. 560 с.

39. Ленъ В.С., Глиненко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: навчальний посібник. 3-тє вид. К.: Центр учбової літератури, 2008. 608 с.

40. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник, 3-є вид. К.: Центр учбової літератури, 2009. 670 с.

41. Лищенко О. Г. Управління дебіторською заборгованістю підприємства Економічні науки. 2010. №6. С. 204–209.

42. Максимова В.Ф. Облік у галузях економіки. К.: ЦУЛ, 2010. 494 с.

43. Мельник Т.Г. Облік та аудит діяльності бюджетних установ. К.: Кондор, 2009. 412 с.

44. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. [Електронний

ресурс]. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
[URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text) (дата звернення 21.03.2024 р.)

45. Моїсеєнко Г.І. Дебіторська заборгованість: сутність та класифікація. Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. 2010. Вип. 29, Ч. 2 : Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. С. 96-99, с. 98

46. Мултановська Т., Горяєва М. Аудит у схемах і таблицях [навчальний посібник. Харків: Фактор, 2009. 336 с.

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 25.04.2024 р.)

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628 - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - веб-сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>. (дата звернення 25.04.2024 р.)

49. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств, затверджений наказом МФУ від 09.12.2011 р. №z1556-11: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 18.03.2024)

50. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Конкор, 2005. 485 с.

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року №237. - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. (дата звернення: 27.03.2024)

52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11 «Зобов'язання» затверджений наказом МФУ від 31.01.2000 N 20 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 10.03.2024)

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти» від 30.11.2001 року. URL: <https://zakon.help/law/559/> (дата звернення: 17.03.2024)
54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (в редакції від 09.08.2013 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. веб-сайт. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99 (дата звернення 31.05.2024 р.).
55. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (в редакції від 09.08.2013 р.). - [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 15.03.2024)
56. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 29.04.2024).
57. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення: 16.04.2024)
58. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (зі змінами та доповненнями). Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.03.2024)
59. Про підприємства в Україні: Закон України від 16.01.2003р. №436-IV. [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. веб-сайт. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/887-12>. (дата звернення: 20.04.2024)
60. Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення: постанова Кабінету Міністрів від 29 квітня 1999р. № 750. [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/750-99-%D0%BF> (дата звернення: 18.03.2024)
61. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: постанова Національного банку від 21.01.2004 № 22 (в

- редакції від 09.02.2017 р.). [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. - URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення: 17.03.2024)
62. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 05.05.2023)
63. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення 05.05.2023)
64. Рибалко О. М. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю Економічні науки. 2010. №9/8 С. 164-167.
65. Рудницький В.С., Лозовицький С.П. Аудит: робочі документи аудитора навч.-метод. посіб. Укоопспілка; Львівська комерційна академія. Л.: ЛКА, 2007. 216 с.
66. Савченко В.Я. Аудит. навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 328 с..
67. Сопко В.В., Завгородній В.П.. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. К.: КНЕУ, 2004. 412 с.
68. Сук Л.К. Фінансовий облік. навчальний посібник К. : Знання, 2012. 647 с.
69. Сурніна К.С. Удосконалення обліку і аналізу дебіторсько-кредиторської заборгованості: проблеми теорії та практики: дис. кандидата екон. наук : 08.06.04 Луганськ, 2010. 229 с.
70. Організація і методика проведення аудиту навч.-практ. посіб. В.В. Сопко, В.П. Шило, Н.І. Верхоглядова, С.Б. Ільїна. К.: Видавничий дім “Професіонал”, 2006. 576 с.
71. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник. К.: А.С.К., 2010. 784 с.
72. Усач Б.Ф. Аудит: навчальний посібник. 4-е вид. К.: Знання, 2007. 231 с.
73. Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М.. Організація і методика аудиту: підручник. К.: Знання, 2006. 295 с.
74. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз. К.: ЦУЛ, 2002. 360 с.
75. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами та доповненнями). Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 07.04.2024)
76. Шара Є.Ю., Бідюк, О.О., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Бухгалтерський

фінансовий та податковий облік: навчальний посібник Нац. ун-т державної податкової служби України. К.: Центр учбової літератури, 2011. 424 с.

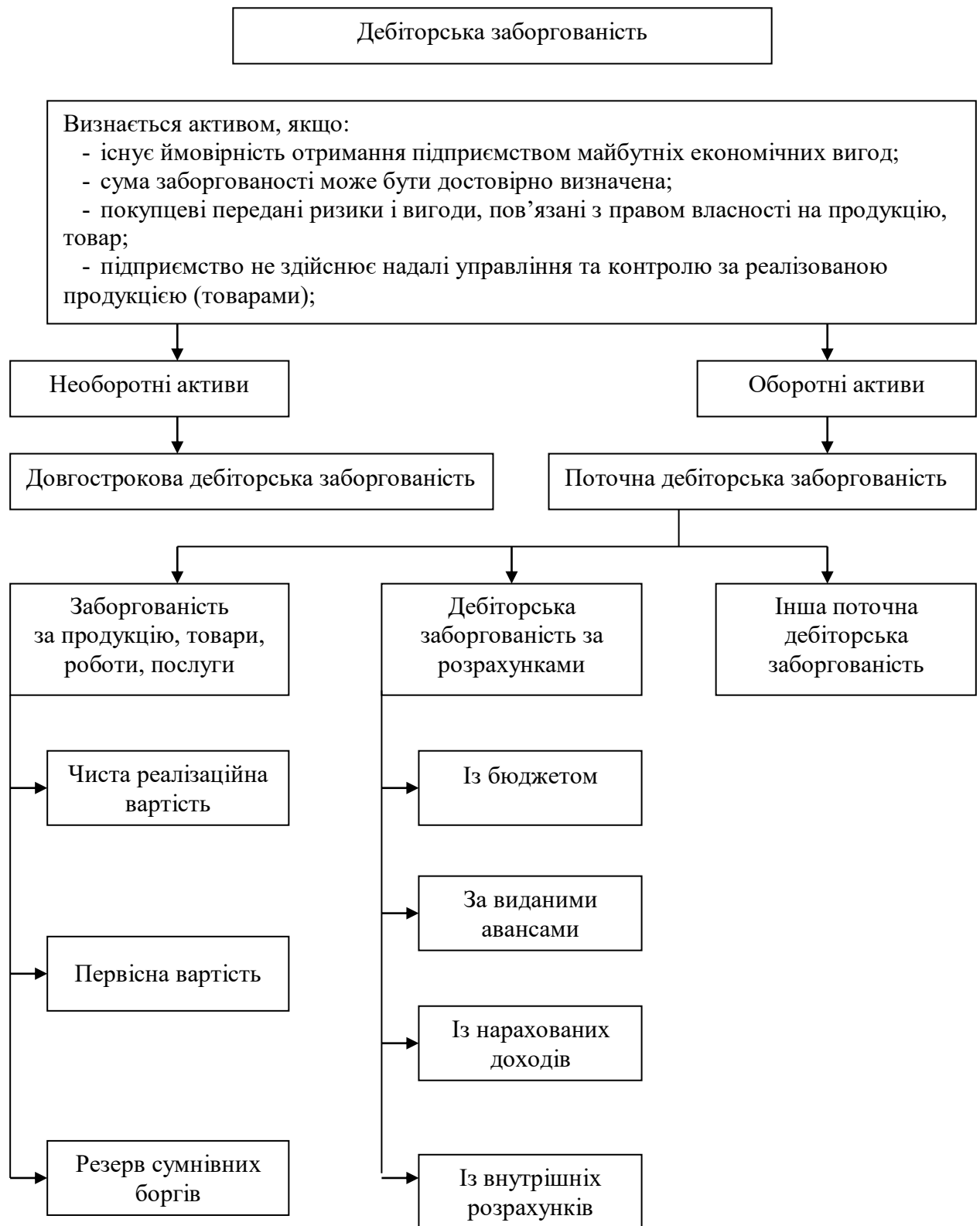
77. Шевчук В. А. Аудит дебіторської заборгованості навчальний посібник К., 2009. С. 124–126.

78. Югас Е. Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками. *Економічний вісник*. 2011. № 177/2. С. 102-109. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Yugas.k54pdf (дата звернення 10.05.2024).

79. Яструбський М. Я. Дебіторська та кредиторська заборгованість Науковий вісник НЛТУ 2011. №21.4. С. 276-281.

Додаток А

Критерії визнання активом дебіторської заборгованості

Додаток Б

Класифікація дебіторської заборгованості

Додаток В **Взаємовідносини з покупцями - нерезидентами України**

Податкові наслідки	Назва операції			
	вивезення товарів за межі митної території України	постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України	постачання послуг за міжнародними перевезеннями*	постачання послуг з місцем їх постачання за межами митної території України
Податкові зобов'язання з ПДВ				
База оподаткування**	Договірна вартість товарів/послуг (при здійсненні контрольованих операцій — не нижче за звичайні ціни) з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (окрім «мобільного» пенсійного збору, ПДВ та «спиртово-лікарського» акцизного податку) (п. 188.1 ПКУ)			Немає об'єкта оподаткування
Ставка ПДВ	0 % від бази оподаткування (п.п. «а» п.п. 195.1.1 ПКУ). Згідно з п. 195.2 ПКУ за ставкою 0 % оподатковується експорт не тільки оподатковуваних, а і звільнених від ПДВ товарів, але за умови, що таке звільнення передбачене розд. V ПКУ	20 % від бази оподаткування (п. 193.1, ст. 194 ПКУ)	0 % від бази оподаткування (п.п. «а» п.п. 195.1.3 ПКУ)	
Дата виникнення податкових зобов'язань	Дата оформлення експортної МД (п. 187.1 ПКУ). Отримання попередньої (авансової) оплати вартості товарів, що експортуються, на ПДВ-облік не впливає і до необхідності нарахування податкових зобов'язань не призводить (п. 187.11 ПКУ)	Дата першої з подій (п. 187.1 ПКУ): - або дата надходження коштів від покупця на банківський рахунок в оплату послуг; - або дата оформлення документа, що підтверджує факт надання послуг		
* За ставкою 0 % оподатковується весь маршрут (що пролягає як територією України, так і за її межами - від пункту відправлення до пункту призначення) за умови, що він здійснюється за єдиним міжнародним перевізним документом. Це підкреслюють і податківці (див. відповідь на запитання 6 розд. II УПК № 610, а також лист ДПСУ від 05.05.2012 р. № 12804/7/15-3417-05). ** При перерахунку бази оподаткування у гривні (зважаючи на валютну складову) потрібно виходити з «ранкового» курсу НБУ, що діяв на дату виникнення ПДВ-зобов'язань: - щодо товарів - на дату оформлення експортної МД з відміткою митного органу про фактичне вивезення; - щодо послуг - на дату першої з подій (або на дату отримання оплати, або на дату оформлення документа, що підтверджує факт надання послуг).				
Податкові доходи				
Розмір податкових доходів	Підключаємо п.п. 153.1.1 ПКУ. Перша подія - відвантаження товарів (робіт, послуг). Дохід, отриманий в іноземній валюті від продажу товарів (робіт, послуг), у частині їх вартості, не оплаченої в попередніх звітних періодах, перераховуємо в національну валюту за курсом НБУ*, що діяв на дату його визнання: - для товарів - на дату переходу до покупця права власності; - для робіт (послуг) - на дату оформлення документа, що підтверджує факт виконання робіт (надання послуг). Перша подія - отримання передоплати. На дату отримання оплати дохід не відображаємо (п.п. 136.1.1 ПКУ). На дату відвантаження товарів (виконання робіт, надання послуг) відображаємо дохід за курсом НБУ на дату отримання передоплати (авансу)*			
Дата збільшення доходів	У частині товарів - дата переходу до покупця права власності на товар. У частині робіт (послуг) - дата складання документа, що підтверджує факт виконання робіт або надання послуг			

Додаток Д

Класифікація кредиторської заборгованості

Класифікація кредиторської заборгованості	
За видами	<i>З постачальниками, підрядчиками та замовниками за виконані роботи і надані послуги</i>
	<i>Із податків та платежів</i>
	<i>За спеціальними видами платежів</i>
	<i>Із страхування</i>
	<i>З робітниками та службовцями по безготівкових перерахунках</i>
	<i>За депозитними сумами</i>
За періодом залучення	<i>Довгострокова кредиторська заборгованість</i>
	<i>Короткострокова кредиторська заборгованість</i>
Джерела виникнення	<i>Зовнішня кредиторська заборгованість</i>
	<i>Внутрішня кредиторська заборгованість</i>
Джерела виникнення	<i>Кредиторська заборгованість, строк сплати якої не настав</i>
	<i>Кредиторська заборгованість, не сплачена в строк</i>

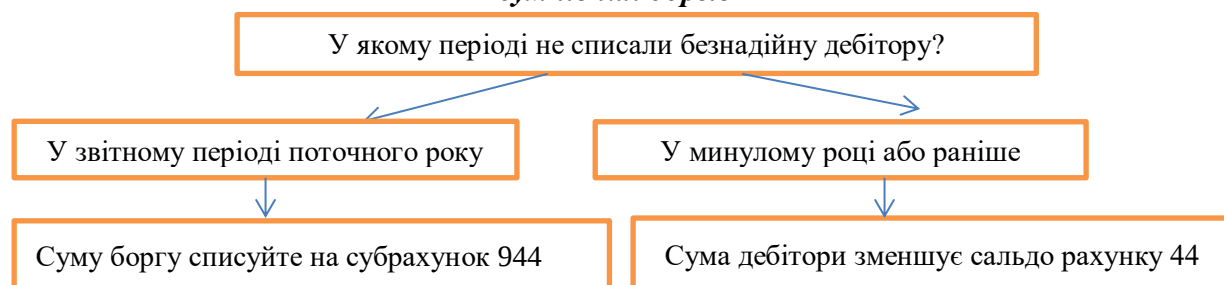
Додаток Е

Правила списання безнадійної дебіторської заборгованості в податковому та фінансовому обліку

Таблиця В.1 - Податкові критерії для визнання безнадійної заборгованості

Податкова безнадійна заборгованість має відповідати одній з таких ознак:	
➤	заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;
➤	прострочена заборгованість померлої фізичної особи за відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення;
➤	прострочена заборгованість осіб, яких у судовому порядку визнано безвісно відсутніми чи оголошено померлими;
➤	заборгованість фізичних осіб, прощена кредитором, за винятком заборгованості осіб, пов'язаних з таким кредитором, та осіб, які перебувають з таким кредитором у трудових відносинах, та осіб, які перебували з таким кредитором у трудових відносинах, і період між датою припинення трудових відносин таких осіб та датою прощення їх заборгованості не перевищує три роки;
➤	прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб - заборгованість, що не перевищує 25% мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб);
➤	актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів, емітента яких визнано банкрутом або припинено як юридичну особу у зв'язку з його ліквідацією;
➤	сума залишкового призового фонду лотереї станом на 31 грудня кожного року;
➤	заборгованість, стягнення якої стало неможливим через дію обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених згідно з нормами законодавства;
➤	заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією

Рисунок В.2 - Списання безнадійної дебіторської заборгованості без створення резервів сумнівних боргів

Таблиця В3 - Списання безнадійної дебіторської заборгованості при створенні резервів

№ з/п	Зміст господарської операції	Бух. облік	
		Д-т	К-т
Списання частини заборгованості за рахунок резерву сумнівних боргів			
1.1	Списано безнадійну дебіторську заборгованість у межах резерву сумнівних боргів	38	361
1.2	Списано залишок безнадійної дебіторської заборгованості до складу витрат понад суму створеного резерву	944	361
Списання заборгованості із включенням до складу витрат			
2.1	Віднесено безнадійну дебіторську заборгованість до складу витрат	944	361

Додаток Ж

Можливі порушення при здійсненні розрахунків з покупцями і постачальниками

№ п / п.	Можливі порушення
1	Відсутність договору
2	Арифметичні помилки
3	Відсутність первинних документів за операціями в рамках договору поставки
4	Невідповідність даних журналу-ордера даними головної книги та бухгалтерського балансу
5	Порушення методології бухгалтерського обліку
6	Несвоєчасне або неповне відображення в обліку виручки і відповідної їй дебіторської заборгованості
7	Відсутність ліцензії у разі нарахування виручки за ліцензованими видами діяльності
8	Порушення в оформленні первинних документів (застосування неуніфікованих форми, відсутність передбачених реквізитів тощо)
9	Некоректне відображення в обліку курсових і сумових різниць, неправильне застосування курсу іноземної валюти
10	Некоректне відображення в обліку операцій з отриманими векселями
11	Необґрунтоване формування резерву за сумнівними і безнадійними боргами
12	Порушення облікової політики та законодавства, що стосуються інвентаризації розрахунків з контрагентами
13	Відсутність затвердженого графіка документообігу з організації
14	Списання заборгованості одного контрагента дебіторською заборгованістю іншого контрагента без проведення тристороннього взаємозаліку
15	Несвоєчасне списання заборгованості зі строком позовної давності
16	Списання безнадійного боргу на рахунок позареалізаційних витрат за наявності резерву
17	Неправомірне визнання заборгованості безнадійною з подальшим списанням
18	Некоректне відображення операцій по комерційних кредитах
19	Некоректне відображення в обліку авансів отриманих та ПДВ із суми отриманого авансу
20	Податковий облік відсотків за векселями і комерційними кредитами
21	Порушення строків зберігання документації в архіві

Додаток И
Оцінка системи внутрішнього контролю розрахунків з покупцями
і постачальниками

Організація, що перевіряється	ТОВ «СЕРВІСНИЙ ЦЕНТР»
Період аудиту	01.01.2023 – 31.12.2023
Кількість людино-годин на перевірку	36
Керівник аудиторської перевірки	Іванов А.Е.
Запланований аудиторський ризик	50-70%
Склад аудиторської групи	Іванов А.Е.
Запланована суттєвість	5000 грн

№ п /п	Фактори	Можлива оцінка		Оцінка
		Критерії	Бали	
Загальні організаційні аспекти				
1	Затвердженими внутрішніми нормами встановлена схема проведення та відображення в бухгалтерському обліку операцій з реалізації продукції із зазначенням беруть участь підрозділів, зв'язків і підпорядкованості між ними	Так	1	1
		Ні	0	
2	На підприємстві розроблена договірна політика	Так	1	1
		Ні	0	
3	Чи є договори на поставку продукції (виконання робіт, послуг)	Так	1	1
		Ні	0	
4	Чи правильно оформлені договори на постачання продукції	Так	1	1
		Ні	0	
5	Чи встановлені дата і причина виникнення дебіторської заборгованості	Так	1	1
		Ні	0	
6	На підприємстві розроблені і затверджені схеми організаційної структури окремих підрозділів із зазначенням посадових осіб і підпорядкованості	Так	1	1
		Ні	0	
7	Розроблено та затверджено графік документообігу із зазначенням термінів обробки і контролю документів	Так	1	1
		Ні	0	
8	Чи є заборгованість з минулим терміном позовної давності	Так	1	1
		Ні	0	
9	Чи правильно списувалася дебіторська заборгованість зі строком позовної давності	Так	1	1
		Ні	0	
10	Вживалися заходи до стягнення дебіторської заборгованості	Так	1	1
		Ні	0	
11	Чи проводилася інвентаризація розрахунків з покупцями і замовниками	Так	1	
		Ні	0	0
Розподіл функцій і відповідальності				
12	Розроблені та затверджені посадові інструкції для працівників відділу реалізації, бухгалтерії та служби внутрішнього контролю	Так	1	1
		Ні	0	

Продовження додатку И

№ п /п	Фактори	Можлива оцінка		Оцінка
		Критерії	Бали	
13	Встановлено коло осіб, уповноважених до висновку угод, операції з придбання та реалізації продукції	Так	1	1
		Ні	0	
14	Перелік посадових обов'язків і відповідальності доведений до відома кожного виконавця	Так	1	1
		Ні	0	
Внутрішньофірмовий контроль				
15	Уповноваженими співробітниками бухгалтерії здійснюється подальший контроль правильності відображення в бухгалтерському обліку операцій з придбання продукції, скоєних у попередньому періоді, та наявності первинних документів	Так	1	1
		Ні	0	
16	Процедури внутрішнього контролю за проведенням та відображенням у бухгалтерському обліку операцій з реалізації продукції та розрахунків з покупцями і замовниками здійснюються за напрямками:			
16.1	контроль повноти відображення операцій в обліку та дотримання графіка документообігу	Так	1	1
		Ні	0	
16.2	контроль дотримання встановленого порядку санкціонування проведення операцій та відображення їх в обліку	Так	1	1
		Ні	0	
16.3	контроль правильності складання бухгалтерських проводок і своєчасності відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку	Так	1	1
		Ні	0	
16.4	арифметична перевірка правильності бухгалтерських записів, у тому числі правильність перенесення з попереднього періоду вхідних залишків та виведення вихідних залишків	Так	1	1
		Ні	0	
16.5	контроль юридичної грамотності при укладанні договорів з покупцями і замовниками	Так	1	1
		Ні	0	
16.6	контроль правильності оформлення первинних документів	Так	1	1
		Ні	0	
18	Функціонує чи служба внутрішнього контролю організації: коло повноважень, наданих співробітникам служби внутрішнього контролю, і періодичність перевірок, що проводяться дозволяють ефективно здійснювати контрольну функцію за проведенням та відображенням в обліку операцій з придбання та реалізації продукції	Так	1	1
		Ні	0	
18	Результати перевірок ретельно документуються	Так	1	
		Ні	0	0
19	За підсумками усунення недоліків складаються	Так	1	1

	відповідні акти і представляються керівництву	Ні	0	
Продовження додатку И				
№ п /п	Фактори	Можлива оцінка		Оцінка
		Критерії	Бали	
Оцінка використовуваного програмного забезпечення				
20.1	Використовувана бухгалтерська програма ліцензована	Так	1	1
		Ні	0	
20.3	Наявність паролів	Відсутні	0	
		Є один пароль	1	
		Паролі встановлені на всіх рівнях	2	2
20.4	Наявність антивірусних програм	Відсутні	0	
		Перевірка проводиться не регулярно	1	
		Перевірка проводиться регулярно	2	2
20.5	Дані електронного обліку дублюються на випадок втрати або знищення	Ні	0	
		Частково	1	1
		Повністю	2	
20.6	Рівень комп'ютерної грамотності користувача	Низький	0	
		У межах необхідного	1	1
		Високий	2	
20.7	Наявність спеціаліста, який відповідає за безпеку інформації	Відсутній	0	
		Є фахівці	1	1
Разом кількість балів				30
Максимально можлива кількість балів				38
Оцінка надійності СВК розрахунків з покупцями і замовниками.				79%

Керівник аудиторської організації _____ Іванов А.Е.
 Керівник аудиторської групи _____ Іванов А.Е.
 Ознайомилась _____ Мамедов Т.М.

Додаток К

Оцінка системи бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і постачальниками

Організація, що перевіряється	ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»
Період аудиту	01.01.2023 – 31.12.2023
Кількість людино-годин на перевірку	36
Керівник аудиторської перевірки	Іванов А.Е.
Запланований аудиторський ризик	50-70%
Склад аудиторської групи	Іванов А.Е.
Запланована суттєвість	5000 грн

№ п \ п	Фактори	Можлива оцінка		Оцінка
		Критерії	Бали	
1	Розроблено чи на підприємстві посадова інструкція бухгалтера з обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	Так	1	1
		Ні	0	
2	Чи є підпис бухгалтера з обліку розрахунків з покупцями і постачальниками, що підтверджує ознайомлення з посадовою інструкцією	Так	1	1
		Ні	0	
3	Освіта бухгалтера з обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	Середня спеціальна	1	1
		Вища	2	
4	Стаж роботи бухгалтера з обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	Менше 2 років	1	
		Від 2 до 10 років	2	
		Понад 10 років	3	3
5	Чи встановлений порядок списання дебіторської заборгованості термін позовної давності за якою минув	Так	1	1
		Ні	0	
6	Створюється чи резерв по сумнівних боргах	Так	1	
		Ні	0	0
7	Розроблено та затверджено чи графік документообігу з обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	Так	1	
		Ні	0	0
8	Чи проводиться інвентаризація розрахунків з покупцями і постачальниками	Так	1	1
		Ні	0	
9	Чи забезпечується ведення аналітичного обліку по кожному покупця і замовнику	Так	1	1
		Ні	0	
10	Чи застосовуються уніфіковані форми первинної документації	Так	1	1
		Ні	0	
11	Заповнюються чи всі обов'язкові реквізити?	Ні	0	
		Частково	1	
		Так	2	2
12	Документи складаються у день здійснення операції	Так	1	1
		Ні	0	

Продовження додатку К

№ п \ п	Фактори	Можлива оцінка		Оцінка
13	Чи всі машинні документи роздруковуються	Не друкуються	0	
		Не всі	1	
		Всі	2	2
14	Чи проводиться нумерація первинних документів	Так	1	1
		Ні	0	
15	Фіксуються чи документи (рахунки-фактури, довіреності) у журналах реєстрації	Ні	0	
		Частково	1	
		Так	2	2
16	Відзначається наявність великої кількості сторнувальних, виправних записів, нестандартних проводок	Так	0	
		Ні	1	1
18	Чи застосовуються програми автоматизації бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і постачальниками	Так	1	1
		Ні	0	
Разом кількість балів				18
Максимально можлива кількість балів				30
Оцінка надійності системи бухгалтерського обліку				67%

Керівник аудиторської організації _____ Іванов А.Е.
 Керівник аудиторської групи _____ Іванов А.ЕЕ.
 Ознайомився _____ Мамедов Т.М.

Додаток Л

Загальний план аудиторської перевірки розрахунків з покупцями і замовниками

Організація, що перевіряється	ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»
Період аудиту	01.01.2023– 31.12.2023
Кількість людино-годин на перевірку	36
Керівник аудиторської перевірки	Іванов А.Е.
Запланований аудиторський ризик	50-70%
Запланована суттєвість	5000 грн.

№ п / п	Плановані види робіт (комплекси завдань)	Період проведення	Виконавці	Примітки
1	Правова оцінка договорів з покупцями і замовниками	23.02.23 - 23.02.23	Іванов А.Е.	
2	Аудит організації первинного обліку розрахунків з покупцями і замовниками	24.02.23 - 28.02.23	Іванов А.Е.	
3	Аудит стану дебіторської заборгованості покупців і замовників	01.03.23 - 06.03.23	Іванов А.Е.	
4	Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку різних операцій за розрахунками з покупцями і замовниками	07.03.23 - 09.03.23	Іванов А.Е.	
5	Перевірка організації податкового обліку за розрахунками з покупцями і замовниками	10.03.23 - 11.03.23	Іванов А.Е.	

Керівник аудиторської організації _____ Іванов А.Е.
Керівник аудиторської групи _____ Іванов А.Е.

Додаток М

Програма аудиту розрахунків з покупцями і постачальниками

Організація, що перевіряється	ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»
Період аудиту	01.01.2023 – 31.12.2023
Кількість людино-годин на перевірку	78
Керівник аудиторської перевірки	Іванов А.Е.
Запланований аудиторський ризик	50-70%
Склад аудиторської групи	Іванов А.Е.
Запланована суттєвість	5000 грн

№ п / п	Найменування аудиторських процедур	Період проведення	Виконавці	Інформаційна база	Робочі документи
1 Правова оцінка договорів з покупцями і постачальниками					
1.1	Експертиза договорів з покупцями	18.02.23 - 23.02.23	Іванов А.Е.	Договір, угода, контракти; копії листування або висновок експерта (якщо він притягувався)	
1.2	Експертиза договорів з постачальниками				
2 Аудит організації первинного обліку розрахунків з покупцями і постачальниками					
2.1	Перевірка оперативності реєстрації фактів реалізації продукції, робіт, послуг	24.02.23 28.02.23	Іванов А.Е.	Первинні документи (накладні, довіреності, рахунки-фактури), договори, контракти, дані бухгалтерського обліку, книга продажів, Організаційно-розпорядча документація з питань регулярного зберігання та доступу	
2.2	Перевірка законності первинної облікової документації				
2.3	Перевірка дотримання графіка документообігу				
2.4	Перевірка повноти і точності реєстрації документа в облікових регістрах				
2.5	Перевірка організації зберігання документів і організації доступу до первинної облікової документації				
3 Аудит стану дебіторської та кредиторської заборгованості покупців і замовників					
3.1	Перевірка реальності дебіторської та кредиторської заборгованості	01.03.23 - 06.03.23	Іванов А.Е.	Регістри бухгалтерського обліку акти звірок, відповіді на запити покупцям і замовникам, рішення судів в частині визнання заборгованості без надійної до	

				стягнення	
Продовження додатку М					
№ п / п	Найменування аудиторських процедур	Період проведення	Виконавці	Інформаційна база	Робочі документи
3.2	Перевірка правильності списання дебіторської та кредиторської заборгованості безнадійною до стягнення				
4 Перевірка правильності відображення в бухгалтерському обліку окремих операцій за розрахунками з покупцями і постачальниками					
4.1	Перевірка розрахунків за векселями одержаними	07.03.23 - 09.03.23	Іванов А.Е.	Регістри бухгалтерського обліку, первинні документи (накладні, рахунки-фактури тощо), договори, контракти	
4.2	Перевірка розрахунків за комерційними кредитами				
4.3	Перевірка розрахунків за авансами одержаними				
4.4	Перевірка обліку курсових і сумових різниць				
5 Перевірка організації податкового обліку за розрахунками з покупцями і постачальниками					
5.1	Податковий облік відсотків за векселями і комерційними кредитами	10.03.23 - 11.03.23	Іванов А.Е.	Регістри податкового обліку, реєстри бухгалтерського обліку, договори, первинні документи	
5.2	Податковий облік сумових різниць				
5.3	Податковий облік курсових різниць				
5.4	Облік податку на додану вартість				

Керівник аудиторської організації _____ Іванов А.Е.

Керівник аудиторської групи _____ Іванов А.Е.

Додаток Н

Робочі документи, щодо оформлення результатів інвентаризації розрахунків підприємства з дебіторами та кредиторами

(установа)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

АКТ

інвентаризації розрахунків з дебіторами і кредиторами

« ____ » _____ 20__ р.

(дата складання)

На підставі розпорядчого документа від « ____ » _____ 20__ р. № _____ проведено інвентаризацію розрахунків за дебіторською і кредиторською заборгованостями (доходами і витратами майбутніх періодів) станом на « ____ » _____ 20__ р.

При інвентаризації встановлено таке:

1. За дебіторською заборгованістю

Дебітор		Найменування субрахунку	Сума дебіторської заборгованості за даними бухгалтерського обліку (витрати майбутніх періодів)			Із загальної суми, вказаної в графі 4, зазначається заборгованість, за якою минув строк позовної давності (додаток: довідка до акта інвентаризації розрахунків про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких строк позовної давності минув)
найменування	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)		всього	у тому числі		
				заборгованість, що підтверджена дебіторами	заборгованість, що не підтверджена дебіторами	
1	2	3	4	5	6	7
.....						
.....						
Разом	×	×				

2. За кредиторською заборгованістю

Кредитор		Найменування субрахунку	Сума кредиторської заборгованості за даними бухгалтерського обліку (доходи майбутніх періодів)			Із загальної суми, вказаної в графі 4, зазначається заборгованість, за якою минув строк позовної давності (додаток: довідка до акта інвентаризації розрахунків про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких строк позовної давності минув)
найменування	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)		всього	у тому числі		
				заборгованість, що підтверджена кредиторами	заборгованість, що не підтверджена кредиторами	
1	2	3	4	5	6	7
.....						
.....						
Разом	×	×				

Голова комісії: _____
(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____
(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(установа)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

ДОВІДКА
до акта інвентаризації розрахунків від _____
про дебіторську і кредиторську заборгованість,
щодо яких строк позовної давності минув
«__»_____20__р.

№ з/п	Дебітор (кредитор)		Дата, з якої минув строк позовної давності	Причини виникнення заборгованості	Сума заборгованості		Підстава виникнення заборгованості	Примітка
	Найменування, місцезнаходження	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)			дебіторської	кредиторської		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
....								
....								
Разом			×	×			×	×

Бухгалтер _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО

(керівник установи)

(підпис, ініціали, прізвище)
«__»_____20__р.

(установа)

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ

АКТ
інвентаризації дебіторської або кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув і яка планується до списання

«__»_____20__р., _____
(дата складання) (місце складання)

На підставі _____ від «__»_____20__р. №_____
(назва розпорядчого документа)

проведено інвентаризацію розрахунків за (дебіторською або кредиторською)¹ заборгованістю станом на
«__»_____20__р.

При інвентаризації встановлено таке:

Дебітор (кредитор)		Субрахунок		Сума дебіторської (кредиторської) заборгованості, за якою минула позовна давність і яка планується до списання
найменування	ЄДРПОУ (реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)	№	назва	
1	2	3	4	5
....				
....				
Разом	×	×	×	

Голова комісії _____
(посада) (підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____
(посада) (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ (посада) (підпис) (ініціали, прізвище)

¹ Необхідне підкреслити.

Додаток П

Характеристика ділянок обліку в автоматизованій програмі

"BAS Бухгалтерія"*

№ п/п	Характеристика операцій за ділянками обліку
1	Складський облік Проведення інвентаризацій, обчислення надлишків та нестач товарів з визначенням матеріально відповідальних осіб. Обчислення вартості вибуття запасів за одним із параметрів: середня собівартість; собівартість перших придбаних запасів (FIFO); ціна продажу з середньою націнкою (у роздрібній торгівлі).
2	Торговельні операції Облік представлений наступними документами: рахунок; видаткова та податкова накладна; акт надання послуг; повернення товарів. Взаєморозрахунки з постачальниками та покупцями проводяться в розрізі окремих договорів. Для обчислення взаєморозрахунків доступні різні типи цін: опт, дрібний опт, роздріб, та ін. При роздрібній торгівлі є можливість оперативно відображати продаж або обчислювати його за результатами інвентаризації. Документи повернення товарів та послуг заповнюються автоматично при оформленні операції.
3	Банк та каса Програма автоматизує наступні операції: виплата заробітної плати та перерахування податків; взаєморозрахунки з контрагентами; взаєморозрахунки з підзвітними особами.
4	Основні засоби, малоцінні та нематеріальні активи Автоматизовано наступні операції обліку: надходження основних засобів, малоцінних та нематеріальних активів; проведення прийняття до обліку; нарахування амортизації; інвентаризація основних засобів та малоцінних активів; передача, списання та переоцінка основних засобів, малоцінних та нематеріальних активів. При обчисленні амортизації можна розподілити суму нарахування на декілька рахунків або об'єктів аналітичного обліку. Амортизацію сезонних основних засобів можна нараховувати за індивідуальним графіком.
5	Виробництво Розрахунок собівартості товарів та послуг (основне і допоміжне виробництво). Відображення товарів в обліку за плановою собівартістю під час виробничого процесу, та автоматичне перерахування фактичної собівартості після його завершення; переробка давальницької сировини; випуск напівфабрикатів; розподіл непрямих витрат за обсягом випуску, плановою собівартістю, оплатою праці, прямими та матеріальними витратами або окремими статтями витрат.
6	Зарплата і кадрові Конфігурація дозволяє: провести прийом на роботу за основним місцем або сумісництвом (зовнішнє і внутрішнє); нарахувати зарплату за окладом або іншими видами нарахувань та провести виплату на рахунки співробітників; провести депонування; розрахувати податки і внески з заробітної плати; автоматично заповнити відповідні звіти. Також можна вести спрощений кадровий облік співробітників і нарахувань без створення відповідних кадрових документів.

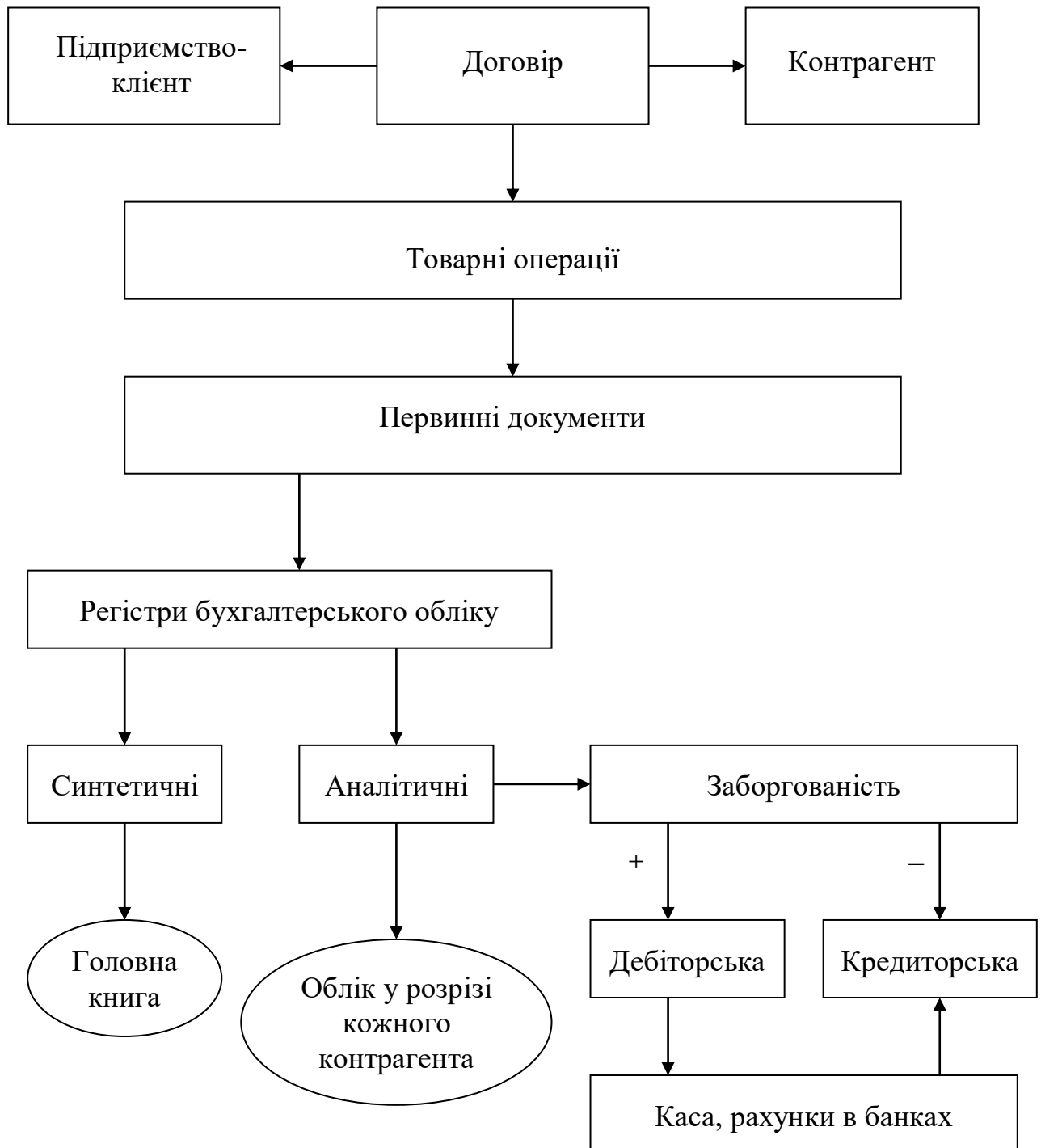
Продовження додатку П

№ п/п	Характеристика операцій за ділянками обліку
7	Звітність В системі присутні всі основні регламентовані форми звітності у контролюючі органи: Державна податкова служба, Пенсійний фонд України, Державна служба статистики та інші фонди. Реалізовано можливість експорту звітності в форматі *.xml для подачі у контролюючі органи. Всі форми звітності регулярно оновлюються у відповідності до змін діючого законодавства. Конфігурація інтегрується з системою "FREDO Звіт", що дозволяє перевіряти коректність заповнення звітів, підписувати кваліфікованим електронним підписом та подавати у контролюючі органи без створення проміжних файлів документів.
8	ПДВ В конфігурації присутні всі інструменти для автоматизованого обліку ПДВ. В рамках цього розділу є можливість заповнити всі регламентовані форми податкових документів: податкова накладна, додаток 2, податкова декларація з ПДВ. Для обчислення ПДВ за першою подією є можливість розраховувати розмір податку при проведенні документів або відкласти розрахунок ПДВ на кінець податкового періоду. Запаси відображаються у розрізі їх податкового призначення для додаткового контролю над коректністю сформованого кредиту.
9	Податок на прибуток Система податкового обліку ведеться у відповідності до норм діючого законодавства і дозволяє автоматично сформувати декларацію з податку на прибуток по завершенню податкового періоду. При завершенні податкового періоду система автоматично коригує фінансовий результат на різницю при нарахуванні амортизації.
10	Єдиний податок В програмі реалізовано систему обліку для підприємців зі спрощеною системою оподаткування. На підставі проведених операцій облікова система заповнює книгу обліку доходів і витрат для фізичних осіб СПД, а також заповнює декларацію платників єдиного податку.
11	Завершення податкового періоду Під час завершення податкового періоду облікова система автоматично проводить переоцінку іноземної валюти, списує витрати майбутніх періодів та визначає фінансові результати. При проведенні закриття періоду є можливість заповнити довідки-розрахунки з проведення розподілу непрямих витрат, переоцінки валютних коштів та інші.
12	Перевірка коректності обліку Користувачі мають можливість автоматично перевірити результати обліку за допомогою експрес-перевірки. Розділи експрес-перевірки: касові операції; облік ПДВ; виробничі операції; облікова політика; стан бухгалтерського обліку; фінансові результати.

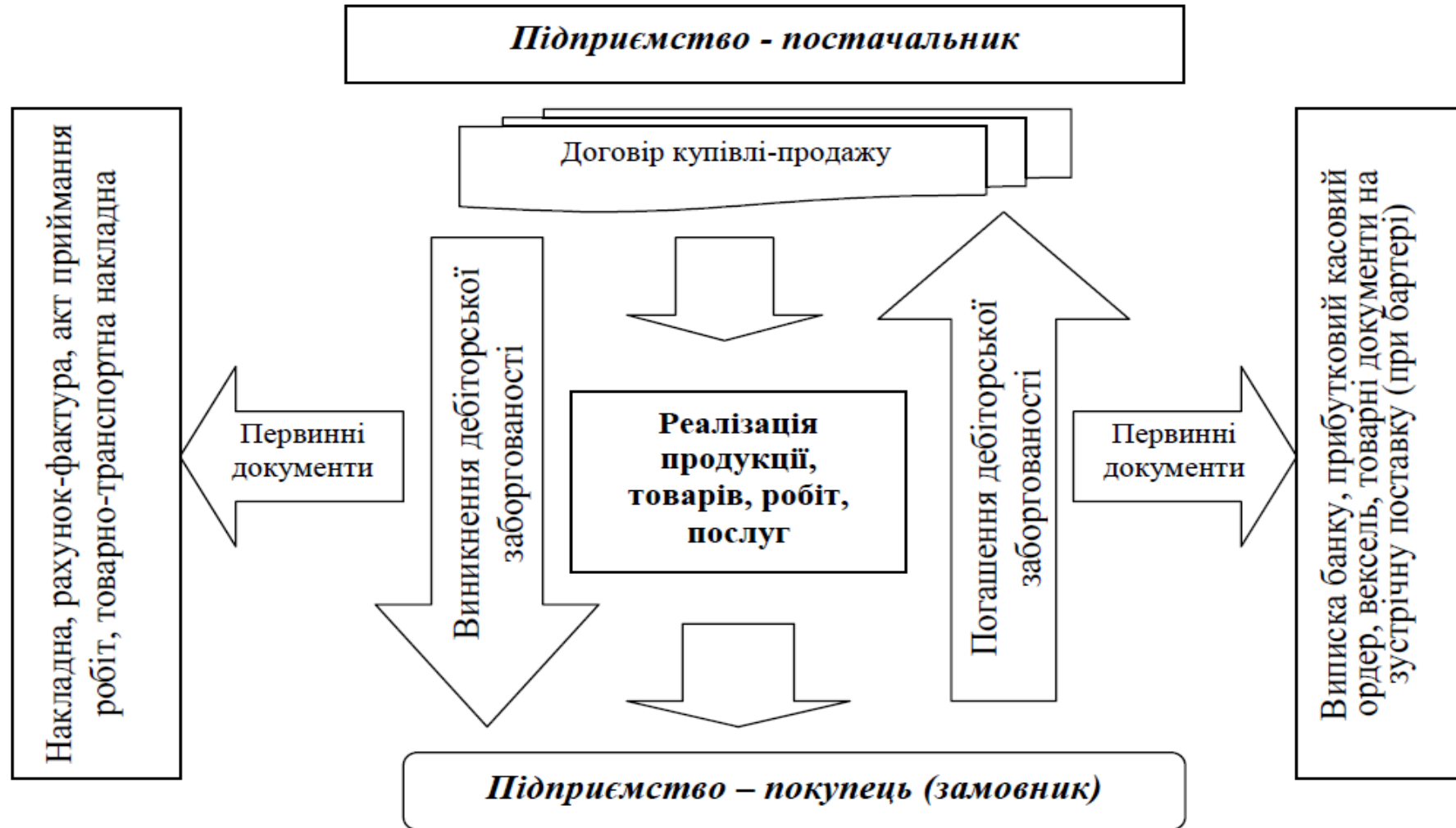
*Систематизовано автором на підставі []

Додаток Р

Схема відображення інформації про розрахунки із різними контрагентами

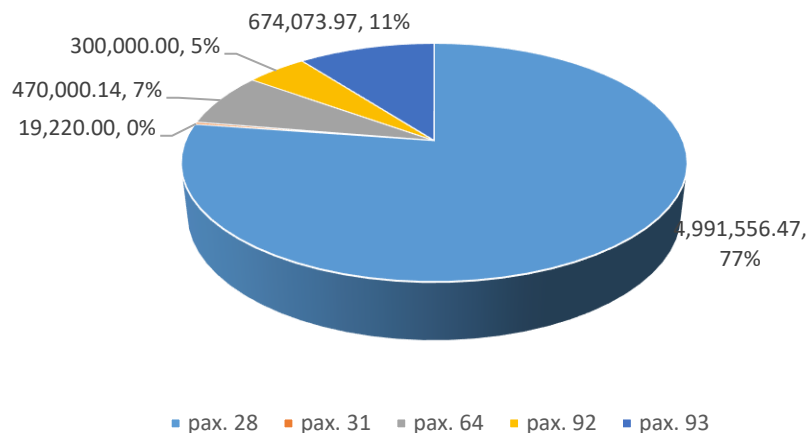

Додаток С
Документообіг процесу реалізації готової продукції (товарів, робіт і послуг)
покупцям і замовникам в ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

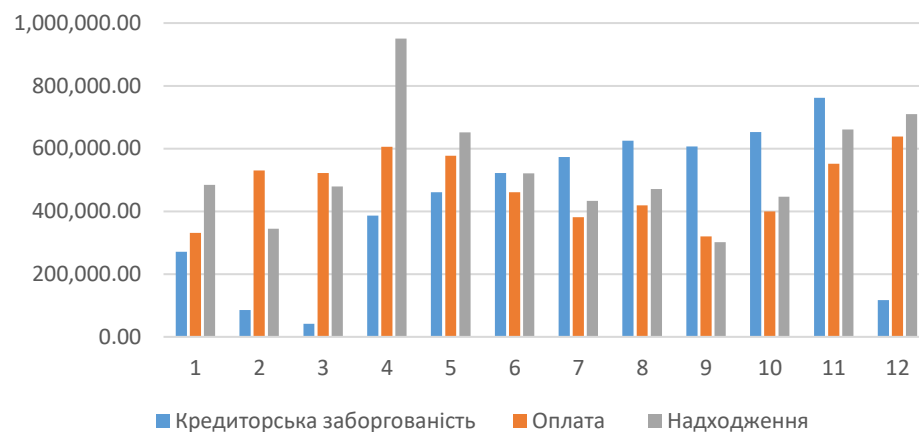

Додаток Т - Структура розрахунків з покупцями та постачальниками у ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС» за 2023 рік.

Оборот по Кредиту рахунку 631

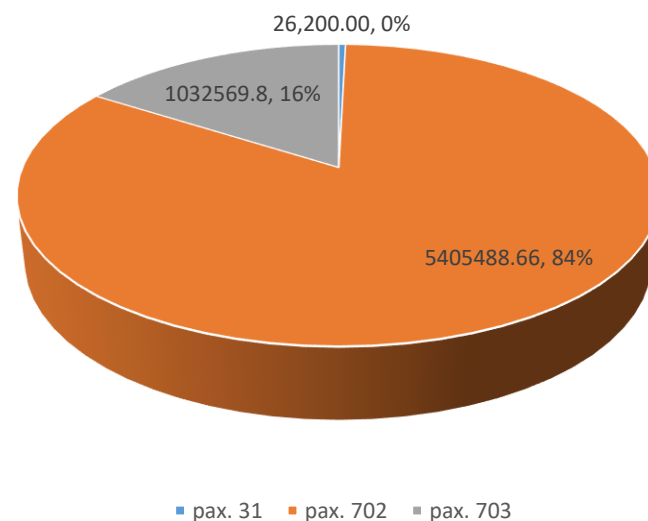
Розрахунки з постачальниками

Розрахунки з покупцями

Оборот по Дебету рахунку 361

Додаток У

Фрагменти зведених регістрів та звітності ТОВ «ЯКІСНИЙ СЕРВІС»

Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенты						
361			632 720,37	611 538,70	21 181,67	
ЕСТЕЙТ СЕРВИС МЕНЕДЖМЕНТ			7 770,00	7 770,00		
КАДОР-ТРЕЙД ПЛЮС			21 444,10	21 444,10		
КАДОРР ГРУПП МЕНЕДЖМЕНТ			17 230,00	17 230,00		
КРОНАС-ТРЕЙД			800,00	800,00		
КТ ПАРТНЕРСТВО			800,00	800,00		
НАВІК			24 300,00	24 300,00		
ОБСЛУГОВУЮЧИЙ КООПЕРАТИВ "РАДУГА-3"			6 700,00	6 700,00		
ОДЕСА-АВТО ФІЛІЯ ФІЛІЯ "ОДЕСА-АВТОТЕХНІКА"			1 098,00	1 098,00		
ПАРИТЕТ			20 320,00	20 320,00		
ПОЛІАНС			26 880,00	26 880,00		
РІТЕЙЛ-СЕРВІС			92 000,00	92 000,00		
ТАВРІЯ ПЛЮС			53 041,00	41 354,00	11 687,00	
ТАВРІЯ-1			2 697,00	2 697,00		
ТАВРІЯ-8			319 902,57	310 407,90	9 494,67	
Філія «АВТОМОБІЛЬНИЙ ДІМ ОДЕСА» ПРАТ «ОДЕСА-АВТО»			9 660,00	9 660,00		
ФІРМА "НАШ ДОМ"			3 000,00	3 000,00		
ЮТРАНС-ТЕРМІНАЛ			18 617,70	18 617,70		
ЮЛІУД			6 360,00	6 360,00		
Итого			632 720,37	611 538,70	21 181,67	

ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС"

Оборотно-сальдовая ведомость за 2023 г.

Выводимые данные: БУ (данные бухгалтерского учета)

Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
28	81 995,90		4 991 556,47	4 168 869,84	904 882,53	
31	155 440,05		7 186 077,81	6 686 215,09	655 302,77	
36	21 181,67		6 464 258,46	6 526 692,10		41 251,97
39	2 901,00				2 901,00	
40		100 000,00				100 000,00
46	100 000,00				100 000,00	
63		117 031,51	5 738 605,15	6 454 850,58	833 276,94	
64		93 943,24	3 363 300,31	3 970 891,48	701 334,41	
65		1 320,00	25 899,07	31 989,82	7 410,75	
66		4 830,00	128 624,16	186 913,19	63 119,03	
68			175 956,00	60 000,00	125 956,00	
70			6 438 058,46	6 438 058,46		
79		42 318,87	5 364 718,53	5 365 048,86		42 849,20
90			4 168 869,84	4 168 869,84		
92	-2 075,00		523 381,90	521 306,90		
93			674 073,97	674 073,97		
94			667,82	667,82		
Итого	359 443,62	359 443,62	45 243 847,95	45 243 847,95	1 789 042,30	1 789 042,30

Счет	Сальдо на начало периода		Обороты за период		Сальдо на конец периода	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Контрагенты						
631			455 356,65	572 388,16	117 031,51	
БУХМИРЗА СТАНИСЛАВ ФЕДОРОВИЧ			16 630,00	16 630,00		
ЕНЕРГОС			60 052,78	60 052,78		
ЕПЦЕНТР			2 005,98	2 005,98		
Л-С ГРУП			5 750,00	5 750,00		
Мамедов Ипор Мустафайович			2 901,00	7 901,00	5 000,00	
МАМЕДОВА ТЕТЬЯНА				15 000,00	15 000,00	
МИХОВА Г.В.			286 276,00	355 525,00	69 249,00	
НВО УКОПРОМСЕРВИС			33 792,00	33 792,00		
НОВА ПОШТА				397,50	397,50	
ПАСС КАТЕРИНА				11 275,00	11 275,00	
РЕНТ-ОП				21 600,00	21 600,00	
СТАНДАРТ КОМПЛЕКТ			3 540,00	3 540,00		
ТЕХНОЮГ			1 131,60	1 131,60		
ФАРПЕЛ-ИНВЕСТ				799,00	799,00	
ФІЛІЯ N 4 ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА "ТОРГОВИЙ ДІМ "ГАЛПІДШИПНИК" У.М. ОДЕСІ			1 293,30	1 293,30		
ФОП ДОБРАЦЬКИЙ ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ			1 200,00	1 200,00		
Центр сертифікації кімчат України			332,00	332,00		
ЮВЕНТА-К			15 452,99	9 963,00	5 489,99	
ЯКУШ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ			24 000,00	24 000,00		
Итого			455 356,65	572 388,16	117 031,51	

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
		2024	01	01
ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС"	за ЄДРПОУ	44766241		
Територія ОДЕСЬКА	за КАТОГІТГ 1	6401000000000		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФ	240		
Вид економічної діяльності Роздрібна торгівля побутовими електроприборами в спеціалізованих магазинах	за КВЕД	47.64		
Середня кількість працівників, осіб 4				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон: 65101, ОДЕСЬКА, ОДЕСА, вулиця Комарова Космонавта, 12, офіс 5				

І. Баланс на 31 грудня 2023 р.

Актив		Форми № 1-м		Код за ДКУД		1801006
		Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного року		
1		2	3	4		
І. Необоротні активи						
Нематеріальні активи		1000	-	-		
Первісна вартість		1001	-	-		
Накопичена амортизація		1002	(-)	(-)		
Незаввершені капітальні інвестиції		1003	-	-		
Основні засоби:		1010	-	-		
первісна вартість		1011	-	-		
знос		1012	(-)	(-)		
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-		
Довгострокові фінансові інвестиції		1030	-	-		
Інші необоротні активи		1090	-	-		
Усього за розділом І		1095	-	-		
ІІ. Оборотні активи						
Запаси		1100	81,3	904,9		
у тому числі готова продукція		1103	81,3	904,9		
Поточні біологічні активи		1110	-	-		
Дебиторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги		1125	29,7	41,3		
Дебиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		1135	-	-		
у тому числі з податку на прибуток		1136	-	-		

ТОВ "ЯКІСНИЙ СЕРВІС"

Штатна таблиця за 2023 г.

Виводимые данные: ЗУ (данные бухгалтерского учета)

Дебет (Кредит)	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	Дебетный оборот
28				4 991 556,47											4 991 556,47
31		50 052,78	60 052,78	16 630,00				30 000,00							7 186 077,81
36		21 181,67							6 464 258,46						6 485 440,13
39		2 901,00													2 901,00
40															
46		100 000,00													100 000,00
63		5 738 605,15													5 738 605,15
64		93 943,24		470 000,00	2 005,98										3 408 952,20
65		25 899,07													25 899,07
66		4 830,00			9 701,00										14 531,00
68		175 956,00													175 956,00
70				1 293,30					5 000,00						6 293,30
79									4 168 869,84	521 306,90	674 073,97	667,82			5 364 718,53
90		4 168 869,84													4 168 869,84
92		2 075,00			523 381,90	521 306,90									523 381,90
93				674 073,97											674 073,97
94						667,82									667,82
Кредитный оборот	4 168 869,84	6 686 215,09	6 526 692,10	6 454 850,58	3 970 891,48	31 989,82	186 913,19	50 000,00	6 438 058,46	5 365 048,86	4 168 869,84	521 306,90	674 073,97	667,82	45 243 847,95

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Стаття	Код рядка	Форми № 2-м		Код за ДКУД		1801007
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року			
1	2	3	4			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 365,0	528,4			
Інші операційні доходи	2120	-	-			
Інші доходи	2240	-	-			
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	5 365,0	528,4			
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 168,7)	(412,0)			
Інші операційні витрати	2180	(1 198,1)	(62,3)			
Інші витрати	2270	(-)	(-)			
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(5 366,8)	(474,3)			
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	(1,8)	54,1			
Податок на прибуток	2300	(-)	(9,7)			
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	(1,8)	44,4			

Керівник: Мамедов Іпор Мустафайович
(підпис) (закріплення, прізвище)
Головний бухгалтер: (підпис) (закріплення, прізвище)

¹ Кошикатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

Додаток Ф

Шляхи вирішення проблем щодо недоотримання коштів з дебіторської заборгованості по розрахунках з покупцями і замовниками

Додаток Х

Характеристика наслідків порушень постачальниками й склад збитку

Наслідки порушень	Склад збитку
Зменшення обсягу виробництва або реалізації продукції (робіт, послуг)	Неодержаний прибуток; збільшення умовно-постійних витрат у собівартості продукції; витрати по сплаті санкцій
Простої й форсування виробництва	Витрати по заробітній платі з відрахуваннями на соціальне страхування; витрати по сплаті санкцій
Заміна сировини, матеріалів, що комплектують вироби	Витрати по заробітній платі з відрахуваннями на соціальне страхування (при збільшенні трудомісткості продукції); витрати на сировину, матеріали, що комплектують вироби й паливно-енергетичні ресурси
Усунення недоліків в отриманій продукції (виконаних роботах)	Витрати по заробітній платі з відрахуваннями на соціальне страхування; матеріальні витрати, пов'язані з усуненням недоліків
Повернення або реалізація продукції неналежної якості або некомплектної	Витрати по поверненню продукції постачальникові або її реалізації
Брак у результаті використання отриманих від постачальника виробів зі схованим непереборним дефектом (браком), виявленим у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) або при експлуатації (використанні) цієї продукції в споживача	Собівартість браку; витрати на відшкодування витрат, понесених споживачем у зв'язку із придбанням продукції (робіт, послуг), виготовленої з використанням виробів (сировини, матеріалів, заготовок і т.д.) зі схованим непереборним дефектом, витрати на демонтаж цієї продукції, а також транспортні витрати, викликані заміною бракованої продукції; неодержаний прибуток; витрати по сплаті санкцій
Втрата або ушкодження майна	Вартість втраченого майна; сума уцінки ушкодженого майна або витрати по усуненню ушкодження
Зміна асортиментів виготовленої продукції (робіт, послуг)	Неодержаний прибуток; витрати по сплаті санкцій; збільшення (зменшення) умовно-постійних витрат у собівартості продукції